

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

KOMŞU VE ÇEVRE ÜLKELER UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL BOYUTLARIYLA SURİYELİ MÜLTECİLER

PANELİ

2010 yılı sonlarında Tunus'ta başlayan halk hareketleri zaman içinde büyüyerek tüm Ortadoğu'yu etkisi altına almış ve önemli siyasal dönüşümlere neden olmuştur. "Arap Ayaklanmaları" olarak tanımlanan bu isyanlarda uzun süren protesto ve gösteriler, kimi ülkelerde siyasi iktidar değişimlerine yol açarken, kimi ülkelerde yerini iç savaşa bıraktı. Halk muhalefeti kanlı bir şekilde bastırılmak istenmesi sebebiyle can kayıpları yüzbinlere ulaşmakta, ekonomik kayıpların telafisi için gereken istikrar sağlanamamaktadır. Mısır'da sivil bir yönetimin iktidara gelmesinin üzerinden henüz bir yıl geçmişken gerçekleşen askeri darbe bölgedeki istikrarsızlığı derinleştirirken, Ortadoğu'nun diğer önemli ülkesi Suriye'de 2011'de başlayan iç savaş hala devam etmektedir. Nasıl ki senelerce süren bir iç savaş insani ve toplumsal açıdan ciddi bir yıkım ise, niteliği ve sonuçları göz önünde tutulduğunda bölgesel güvenlik ve istikrar açısından da bir tehdit demektir.

Türkiye'nin en uzun sınırlara sahip olan komşusu, tarihi ve kültürel bağlarımızın çok kuvvetli olduğu Suriye'nin içinde bulunduğu durum elbette Türkiye'yi çok yakından ilgilendirmektedir. Protestoların başladığı dönemden itibaren tavrını net bir şekilde ortaya koyan ve "rejimin değil, halkın yanında yer alacağını" açıklayan Türk Hükümeti, sivil halka yönelik orantısız şiddet kullanımı ve katliamların engellenmesi için mücadele etmiştir ve bu mücadeleyi sürdürmektedir. Türkiye, gelinen noktada, diyalog çağrılarını kulak asmayan ve saldırılarına artırarak devam eden Beşşar Esed yönetiminin görevi bırakması ve Suriye'de sivil bir hükümetin kurulmasını talep etmektedir. Bu doğrultuda Suriye Ulusal Konseyi ile Özgür Suriye Ordusu'na uluslararası toplum nezdinde siyasi destek ve savaş mağduru Suriye halkına insani yardım sağlamaktadır.

Yıllar geçmesine rağmen kesin bir sonuca ulaşmayan iç savaşın doğurduğu en büyük neticelerden birisi de çatışmalardan kaçmak zorunda kalan Suriyelilerin komşu ülkelere sığınmaları olmuştur. 100 binden fazla insanın hayatını kaybettiği, 5 milyondan fazla insanın ülke içerisinde yer değiştirmek zorunda kaldığı Suriye'de 2 milyon insan Ürdün, Irak, Lübnan ve Türkiye'ye göç etmişlerdir. İç savaşın başladığı günlerden itibaren ülkemize giriş yapan mülteci sayısı, resmi rakamlara göre, 600 bini aşmış durumdadır. İki yıldan fazla bir süredir devam eden mülteci akını karşısında başta Başbakanlık Afet ve Acil Durum Koordinasyon Başkanlığı (AFAD)

ve Türk Kızılayı olmak üzere pek çok kurum seferber olurken, mülteci akışının hızı ve büyüyen mülteci varlığı da çözülmesi gereken pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Birleşmiş Milletler ile diğer uluslararası örgütlerin vaatlerini yerine getirmemesine rağmen, 2 milyar dolar harcayan Türkiye, Suriyeli Mülteciler konusuna verdiği önemi ortaya koymuştur. Kapıların savaş mağdurlarına açılmasıyla genellikle Suriye sınırına kurulan mülteci kamplarında Suriyelilerin ihtiyaçlarının titizlikle giderilmeye çalışıldığını gerek haber kaynakları ve saha araştırmalarından, gerekse de uluslararası kuruluşların hazırladığı raporlardan biliyoruz. Ancak **kamplarda yaşanabilecek sorunlar ve riskler, kamp koşullarının iyileştirilmesi, mültecilerin hukuki statüsü, bazı mültecilerin büyük şehirleri tercih etmelerinden doğan sorunlar, savaş mağdurlarının psikolojisi ve yerli halkla ilişkileri, ülkeye girişler ile hayatı idame ettirmedeki kayıtdışılık, büyük kentlere göç eden sığınmacılar, dilsel ve kültürel sorunlar ve eğitim** gibi meseleler hakkında yapılacak tartışmaların ve akademik çalışmaların hem Türkiye'nin genel mülteci politikasına, hem de Suriyeli mülteciler konusundaki tavrına daha güçlü bir perspektif kazanmasına katkıda bulunacağı kanaatini taşımaktayız. Olağanüstü durumların orta veya uzun vadede doğurabileceği muhtemel sosyal krizlerin önüne geçebilmek için sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin rolünün artırılması da elzem görünmektedir. Bu doğrultuda gerçekleşen olumlu örneklerin model teşkil etmesi ve bilgi alışverişi de hiç şüphesiz sorunların çözümünde dinamizmi artıran bir faktör olacaktır.

Bu bağlamda İstanbul Ticaret Üniversitesi – Komşu ve Çevre Ülkeler Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak konuyla ilgili **19 Aralık 2013** tarihinde üniversitemizin Sütlüce Kampüsü'nde "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Boyutlarıyla Suriyeli Mülteciler" başlıklı panelimiz gerçekleşmiştir. Panelimize; Suriyeli Sığınmacılardan Sorumlu Koordinatör Vali, **Veysel Dalmaz**; AK Parti Samsun Milletvekili ve TBMM İnsan Hakları Komisyon Üyesi, **Cemal Yılmaz Demir**; Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü, **Prof. Dr. Ahmet İçduygu**; Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi'nden Araştırmacı, **Sema Karaca**; MAZLUMDER Dış İlişkiler Koordinatörü, **Abdurrahman Babacan**; Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Görevlisi, **Murat Daoudov**; İHH İnsani Yardım Vakfı Başkan Yardımcısı, **Hüseyin Oruç**; Yeryüzü Doktorları Yönetim Kurulu Üyesi, **Muhammed Karabacak** değerli sunumlarıyla katkıda bulunmuşlardır.

SURİYELİ MÜLTECİLER PANELİ

Selamlama Konuşmaları

SUNUCU:

Sayın Valim, Sayın İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu başkanım ve mütevelli heyet başkanım, sayın mütevelli heyet başkan vekilim, sayın mütevelli heyet üyelerim, sayın rektörüm, sayın hocalarım, kıymetli misafirler ve sevgili öğrenciler...

İstanbul Ticaret Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren komşu ve çevreler uygulamalı bir araştırma merkezi tarafından düzenlenen, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla Suriyeli mülteciler konulu panelimize hoş geldiniz. Programımızın açılış konuşmasını yapmak üzere İstanbul Ticaret Üniversitesi, Komşu ve Çevre Ülkeler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü, Sayın Profesör Doktor Sait Yazıcıoğlu'nu kürsüye davet ediyorum.

PROF. DR. M. SAİT YAZICIOĞLU:

Saygıdeğer misafirler, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hepimizin yakından takip ettiği gibi, 2010 yılı sonlarında başlayıp, Kuzey Afrika'da, Tunus'ta özellikle başlayıp, Ortadoğu'yu saran ve pek çok adlandırma diye bildiğimiz, Arap Baharı diye daha çok öne çıkan seri eylemler sonucunda önemli değişiklikler yaşadık bölgemizde ve yaşıyoruz. Tunus'ta başlayan olaylar Libya'da devam etmiş, daha sonra Ortadoğu bölgesine, Mısır'a ve en sonunda Suriye'ye sirayet etmiştir. Bunların hepsi elbette bizi yakından ilgilendiriyor. Ancak en fazla bizi ilgilendireni Suriye'de cereyan eden olaylardır. Çünkü çok derin ilişkilerle bağlı olduğumuz ve aşağı yukarı en uzun sınıra sahip olduğumuz bir sınır komşumuz.

Burada çıkan, şimdi artık iyice iç savaşa dönüşmüş eylemler sonucu pek çok Suriyeli insan ülkesini terk etmiştir. Ülke içinde de bir yerlerden bir yere göç etmiştir. Bizi özellikle ilgilendiren tarafı, Türkiye çok yoğun bir şekilde bu göç dalgasından etkilenmiştir. Zaten ne zaman komşularımızda böyle sıkıntılı bir durum olsa Türkiye ilk gelinen yer olur. Hatırlarsanız, Saddam zulmünden kaçıp Türkiye'ye sığınan Kuzey Iraklılar, uzun süre Türkiye'de kalıp, barınıp ondan sonra tekrar normalleşme sonucu ülkelerine dönebilmişlerdir.

Şimdi, ülkemizde aşağı yukarı yedi, 800 binleri bulan bir Suriyeli mülteci grubu var. Bunların bir kısmı sınır bölgelerinde, kamplarda barındırılıyor. Orada barındıranların iaşeleri, ibateleri, sağlık durumları, eğitim durumları, dini ihtiyaçları bir şekilde devletimiz tarafından karşılanıyor. Ancak, orada barınanlardan çok daha büyük bir nüfus, ülkenin değişik kentlerine, özellikle İstanbul'a gelmiş bulunuyor. Onların burada ne kadar zor şartlar altında hayatlarını devam ettirmeye çalıştıklarını ifade etmeye gerek yok. Bu hepimizin bildiği bir şey... Dolayısıyla, biz bugün burada İstanbul Ticaret Üniversitesi Komşu ve Çevre Ülkeler Araştırma Merkezi olarak, bu çok boyutlu olaya akademik bir bakış açısı, bir yaklaşım getirmek için bu toplantıyı düzenledik.

Devletimiz çeşitli kurumlarıyla, her türlü imkânlarını seferber ederek bu konuyla baş etmeye çalışıyor. Mülteci sorunu çok büyük bir sorundur. Uluslararası yardım kuruluşlarının doğru düzgün yardım yapmadığı bir ortamda, devletimiz her türlü kurumlarıyla, sivil toplum örgütleriyle belediyelerimiz ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar. Biz bugün burada çok değerli bilim adamları, siyaset adamları ve katılımcılarla bu konuya akademik bir perspektif, bir yaklaşım getirmeye çalışacağız.

Bir önemli konu bu mülteci konusu, dediğim gibi geldiği boyutları itibarıyladır. Ben olayın bir başka boyutuna kısaca temas edip konuşmamı bitireceğim. Şimdi, biz burada sonucun ortaya çıkardığı bir konu üzerinde imal-i fikirde bulunacağız. Yani orada bir olaylar cereyan etti, onun sonuçları burada bizi de etkiledi, mülteci sorunu diye bir sorun ortaya çıktı. Asıl üzerinde durulması gereken şey, sebeptir. Yani bu sonucu meydana getiren sebep nedir? Oradaki iç savaştır. İç savaş nedir? Suriye bizim komşu bir ülkemiz... Nüfusunun büyük bir çoğunluğu Müslüman bir ülke... Orada çarpışan taraflar büyük çoğunluğu itibarıyla Müslüman insanlar. Peki, bizim inancımız, dinimiz bu konuya nasıl yaklaşıyor? İslamiyet, bildiğiniz gibi insan hayatına çok büyük değer verir. Kuran-ı Kerim'de bir ayet-i kerimede Cenab-ı Hak diyor ki: Bir insanı öldürmek, bütün insanlığı öldürmek gibidir. Bir insana hayat vermek de bütün insanlığa hayat vermek gibidir. Peki, böyle bir prensibe sahip, inanmış insanlar olarak, biz nasıl davranıyoruz? Sadece Suriye konusu değil. Bakınız, Kuzey Afrika'da olan bitene, İslam dünyasının geneline, Mısır'a, Irak'a bakınız... Biraz daha ileriye, Uzakdoğu'ya da bakabilirsiniz. Oradaki bir kısım Müslüman azınlıkların çektikleri sıkıntıları da hatırlayınız. Ondan sonra da durup bir düşünmek lazım... Yani bu İslam dünyasının durumunun, mutlaka tekrar analiz edilmesi lazım... Anlayışlarımızın, kavrayışlarımızın sorgulanması lazım... Esas bu konu üzerinde durulması lazım gereğine ben vurgu yapmak istiyorum.

Çünkü işin özü buradadır. Barıştan, adaletten, huzurdan ismini alan dinimiz, nasıl olur da böyle sonuçlar ortaya çıkarır? Yani sebebin üzerinde iyice durmak lazım... Yani bu konuda entelektüellerimizin, araştırmacılarımızın mutlaka daha da yoğunlaşmaları gerektiğine sadece vurgu yapmakla yetiniyorum. Çünkü bugünkü toplantımızın hedefi bu değil. Hedef sonuçtur, sonuçta ortaya çıkan durumun Türkiye'yi, ülkemizi, bölgemizi özellikle hepimizi çok yakından ilgilendiren insani boyutunun burada değişik yönleriyle irdelenerek bir akademik perspektif sunulması olayıdır.

Bu toplantının gerçekleşmesi için her türlü desteği ve imkânı sağlayan Sayın İstanbul Ticaret Odası başkanımıza, mütevelli heyet üyelerimize, sayın rektörümüze, çalışma arkadaşlarına ve özellikle bu toplantıya teşrif edip de bizi bu konuda aydınlatacak olan değerli valimize... Sayın milletvekilimize, hocalarımıza, sivil toplum örgütü, katılımcı arkadaşlarımıza ve siz değerli hocalarımın hepsine teşekkür ediyorum... Bizimle çalışan bu iki değerli arkadaşımızın büyük gayretleri olmuştur. Bu toplantının hayırlı sonuçlar vermesini ve ortaya çıkacak sonuçların bu probleme ışık tutmasını temenni ediyorum. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

SUNUCU:

Sayın Profesör Doktor Sait Yazıcıoğlu'na konuşmasından ötürü teşekkür ediyoruz. Yine açılış konuşmasını yapmak üzere rektörümüz Sayın Profesör Doktor Nazım Ekren'i kürsüye davet ediyorum.

PROF. DR. NAZIM EKREN:

Sayın milletvekilim, saygıdeğer valim, değerli mütevelli heyet başkanım, İTO yönetim kurulu başkanımız, mütevelli heyet başkan vekilimiz, mütevelli heyet üyelerimiz, değerli akademisyenler, değerli katılımcılar, öğretim üyeleri ve basın mensupları...

Üniversitemiz, Komşu ve Çevre Ülkeler Uygulama Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla Suriyeli mülteciler konulu panele, öncelikle hoş geldiniz. Komşu ve çevre ülkelerle Türkiye'nin tarihsel, kültürel, ekonomik, siyasal ve burada sayamayacağımız çok boyutlu ilişkileri hem çok derindir, hem de çok yaygındır. Bunun da anlamı şu: Türkiye hem tarihsel,

geçmiş bakımdan üstlendiği misyon çerçevesinde, hem de bulunduğu coğrafyanın getirdiği koşullar nedeniyle her zaman komşu ve çevre ülkeleriyle iyi ilişkiler, sorunlu dönemler ve nötr dönemler olmak üzere farklı süreçleri birlikte yaşamıştır.

Suriye’de bu ülkeler içinde en önemli olanlardan bir tanesidir. Bunun birçok nedeni var: Sayın Merkez Müdürümüz az önce ifade etti: O özelliklerin tamamını dikkate aldığımızda Türkiye’nin Suriye’de olup bitenlerle ya da Suriye ve çevresiyle olup bitenlerle ilgilenmeme ihtimali zaten söz konusu olamaz. Suriye’de yaşanan birçok sorun var ama bizim bugün burada tartışacağımız, akademik, bürokratik, siyasi açıdan özel ve sivil toplum kuruluşları açısından bakacağımız konu mültecilerdir. Bize özel tarafını düşünürseniz de göç konusudur. Suriye’den komşu ülkelere milyonlarca insan göç etmiş, çok farklı sorunlarla karşılaşmış ve birçok da dram yaşanmıştır. Ve bu süreç de, maalesef bütün derinliğiyle ve bütün acısıyla da devam etmektedir. Başta afet ve acil durum koordinasyon merkezi olmak üzere, bugün yine aramızda panelistlerden biri olarak teşrif ettiler, kendilerine teşekkür ediyoruz. Koordinatör valimizin de bu süreçteki rol ve fonksiyonunu dikkate aldığımızda, devlet olarak bu süreci çok yakından izlediğimizi, imkân ve kaynaklarımızı hem Türkiye hem Suriyeliler için makul, uygun bir çözüm üretmek amacıyla kullandığımızı söyleyebiliriz.

Bu yaklaşım, komşu ve çevresiyle ilgilenen, duyarlı ve sorumlu olan, hem kamu sektörünün, hem özel sektörün, hem üniversitenin hem de sivil toplum kuruluşlarının da anlayışını yansıtmaktadır. Göçün en önemli ya da mültecilerin en önemli ortaya çıkardığı, karşılaştığı sorun elbette bugün tartışacağımız bu ekonomik, sosyal ve kültürel boyutların tümünün de kesişim alanı olan işgücünde ortaya çıkmaktadır. Ya da işgücü piyasalarında ortaya çıkmaktadır. Çünkü insan faktörü insanın kabiliyeti, imkân ve kaynakları hem sosyal ve kültürel tarafla yakından ilgiliyken, özellikle de ekonomik gelişmeleri de ciddi şekilde etkileyen bir süreci ya tetiklemekte ya da bunlardan farklı şekilde etkilenmektedir.

Böyle bakıldığında sosyal yapının hem sosyal, hem ekonomik boyutlarının olduğunu ifade edebiliriz. Sosyal göstergeler açısından baktığımızda, mültecilerle ilgili göz önünde bulundurulması gereken ya da karşılaştığımız temel sorun öncelikle eğitim ve öğretim, sağlık, barınma, kentsel yaşama uyum, kültürel gereksinimler, bir de farklı bir dil kullanılırsa, farklı bir dil anlayışları, yaklaşımları varsa dil sorunu olarak da ortaya çıkmaktadır.

Ekonomik olarak konuya yaklaştığımızda, karşılaşacağınız en önemli sorun, üniversite çatısı altında belki bizim tartışacağımız konulardan da bir tanesi bu olacaktı, istihdam konusuna ortaya çıkacaktır. Mültecilerin geldikleri ülkedeki imkân ve kaynaklarını kaybederek, farklı bir ülkeye geldiklerinde, o ülkede hayatlarını devam ettirebilmeleri, asgari bir gelir seviyesini yakalayabilmeleri için bir istihdam fırsatlarının oluşması gerekir. Bu süreç Türkiye’de de yaşanmakta ve muhtemelen de farklı boyutlarıyla devam edecek gözükmektedir. Ekonomik olarak üzerinde durulması gereken konulardan bir tanesi de, iş dünyasının da yakından etkileneceği ve ilgileneceği konu da kayıt dışılıktır. Normal çalışma hayatının da bu süreçten nasıl etkileneceği konusunu akademik çerçevede, uygulamada tartışmak gerekir.

Bu gibi olağanüstü durumlarda ortaya çıkan sorunların orta ve uzun vadede doğurabileceği tabloları dikkate almak için sosyal, kültürel, ekonomik boyutlarıyla sorunları entegre ve stratejik bir yaklaşımla çözecek bir modele ve anlayışa ihtiyaç var. Bu hem alacağımız kararların maliyetini azaltacaktır, hem de bu kararların etkinliğini de önemli ölçüde arttıracaktır. Bu çerçevede içinde, bu sempozyumdan veya panelde beklenilmesi gereken en önemli sonuç, mültecilerle ilgili bir strateji dokümanı ve eylem

planını oluşturmak olmalıdır. Bunun anlamı şu: Hem fiilen karar veren ve uygulama sürecinde olan bürokratların, sivil toplum kuruluşlarının, iş dünyasının izleyeceği yol haritası çıkabileceği gibi, bundan sonra benzer olaylarda da bir benchmark olabilmesi için bu özel bir önem taşımaktadır. Çünkü sadece akademik değil, buradaki konuşmacıları ve panelistleri dikkate aldığınızda akademi dünyasının, siyasi yaklaşımın, sivil toplum kuruluşlarının, meslek kuruluşlarının ve üniversitelerin böyle bir konuya nasıl bakabileceğini veya bakması gerektiğini gösterecek böyle bir doküman ve eylem planı son derece önemlidir.

Komşu ve Çevre Ülkeler Merkezi'nin bu duyarlılıklar gerçekleştirdiği panele emeği geçenleri tebrik ediyorum, görüş ve düşüncelerini bizlerle paylaşacak olan katılımcılara da, panelistlere de teşekkürlerimi arz ediyorum. Faydalı sonuçlar üretmesini temenni ediyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

SUNUCU:

Sayın rektörümüze konuşması için teşekkür ederiz. Hoş geldin konuşması yapmak üzere İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve mütevelli heyet başkanımız Sayın İbrahim Çağlar'ı kürsüye davet ediyorum.

İBRAHİM ÇAĞLAR:

Sayın valim, çok kıymetli milletvekilim, mütevelli heyetimizin değerli üyeleri, değerli akademisyenler... Ben de sizleri şahsım ve İstanbul Ticaret Üniversitesi mütevelli heyeti adına saygıyla selamlıyorum.

Efendim, dünyamız hızla değişiyor. Tabii bu değişim insanlığın her zaman ileriye götürdüğünü söylemek isteriz ama maalesef bunu yapamıyoruz. 2010 yılı sonunda Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da başlayan bu halk hareketlerinin neticesi bunu bize bir kez daha gösterdi. Ve en acılı ve sancılı yerlerden bir tanesi de şu anda Suriye olarak görünüyor. Diğer ülkelerde de birtakım sıkıntılar, problemler var ama şu anda en sıkıntılı yer Suriye... Yani bir ülke düşünün, kendi vatandaşını öldürüyor. Düşünebiliyor musunuz? Şuraya bir insan koyun, geliyor, o insanı o insanın en yakını öldürüyor.

Sayın hocamızın da dediği gibi, ayet-i kerimeden de bahsetti. Bir insanı öldürmek tüm insanlığı öldürmektir diye... Vatandaşına sahip çıkmıyor, vatandaşına sahip çıkması gerekirken kendi vatandaşını, kendi evladını, kendi anasını, kendi babasını öldüren bir toplum. Tabii bu olayların nereden geldiğine de bakmak gerekir ama asıl bizim bugünkü değerlendirmemiz mülteciler konusu... Tabii dünya seyretti bu olayı ve ülkeden büyük bir göç başladı. Beş milyon insan Suriye'de ülke içinde yer değiştirirken yaklaşık iki milyon insan da dış ülkelere gittiler. Bizim de ülkemizde yaklaşık 650 bin Suriyeli vatandaş var, mülteci var gelen. Tabii insanların kendi topraklarını terk etmesi, farklı topraklarda yaşamaya çalışması çok zor. Allah'tan bunlar Türkiye'ye geldiler. Çünkü bizim kültürümüzde ve anelerimizde mülteciye karşı yaklaşım, anlayış var. O açıdan Türkiye'ye gelmeleri onlar için bir şans diye bakıyorum, bir taraftan baktığınızda.

Tabii bizde iş dünyası olarak ekonomiye rakamlarla bakarız, biz işin parasal boyutuna bakarız. Ama bizim de duygularımız var, biz de bu gelen insanlara, insanlık noktasında neler yapmamız gerekirse o şekilde yaklaşırız. Ülkemizin kadim geleneği var, misafirperverliğimiz, ağırlama kültürümüz var. Ve kamu kurumlarımızda da bu çok net şekilde görülüyor. Sivil toplum kuruluşlarımız da bu konuda hakikaten duyarlılar ve bu konuya çok hassasiyet gösteriyorlar. Tabii sayının büyüklüğü var, 800 bine

dayandı dedi değerli hocamız. Bunun sebeplerini ortaya çıkarmak ve çözmek bir taraftan evet, belki devletlerin yapacağı iş... Ama bizim birinci önceliğimiz ülke olarak bunların temel insani ihtiyaçlarının karşılanması. Bunlara her türlü desteğin verilmesi gerekiyor şu anda. Çünkü çocuklar var, yaşlılar var, kadınlar var... Hamile kadınlar var belki. Belki hastaları var içlerinde. Bunlara psikolojik destek de verilmesi lazım. Eğitim desteğini vermek lazım, bu çocuklar kopmamalı hayattan...

Hukuki statü noktasında da hükümetin bildiğim kadarıyla birtakım çalışmaları var, çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'yla bu konuyu farklı bir toplantının içinde değerlendirdik, öyle bir çalışmamız var. Birçok ülkeler bu konuda duyarsız. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'ndaki üye ülkelere baktığınızda, yine İslam Kalkınma Örgütü'nün içindeki ülkelere baktığınızda, maalesef birçok ülke bu konuya duyarsız. Bu mültecilerin esir kampında gibi kalması bile onlar için hiçbir şey ifade etmiyor, çok doğal ve normal karşıyorlar. Ama biz bunu böyle karşılayamayacağız. Sadece bizim kamplarda gelip yaşayan Suriyeli vatandaşlar değil, onun dışında büyük şehirlere de çok fazla sayıda mülteci gitti. Bunların birçoğu da kendi imkânlarıyla gittiler çünkü kendilerine bir gelecek arama peşindeler burada... Burada da hakikaten insanımızın yardım noktasında çalışmalarını görüyorum. Böyle bir milletin mensubu olmaktan da gerçekten gurur duyuyorum, sayın misafirler.

Hepimizi duygulandıran bir durum ama biz burada bunlar için ne yaparız? Burada getirdiği sorunlar da var. Kaçak işçilik yapmak zorunda kalıyorlar, kayıt dışı bir istihdam oluşuyor. Uygunsuz alışma koşullarında çalışmak zorunda kalıyorlar. Hatta geçenlerde yine bir çalışan bir mültecinin iş kazasında vefat ettiğini de duyduk. Onun için çok boyutlu bir yaklaşımla ele almamız gereken bir konu bu. Ve bu panelde ben konunun, panelin programına baktığımda aşağı yukarı bunun tüm tarafları burada, hükümet, valilik tarafı burada, akademisyenler, basın tarafı burada baktığınız zaman. Ve buradan umuyorum ki çok güzel bir netice çıkabilir. Bu çıkan netice hem bundan sonra mültecilerin ülkemizde belki gözden kaçan noktalar da olur, belki hükümetimiz, belki sivil toplum örgütlerimiz birtakım noktaları gözlerinden kaçırdılar. Onlara bir yön verebilir, onlara ışık tutabilir... Bizlere ışık tutabilir, insanımıza ışık tutabilir. Ben bu organizasyonu düzenleyen başta değerli hocamız ve merkez müdürlüğündeki tüm görevli arkadaşlara ve tüm katılımcılara çok çok teşekkür ediyorum. Beni dinlediğiniz için ayrıca teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

M: Sayın başkanımıza konuşması için teşekkür ediyoruz. Panelimizin birinci oturumunu açmak üzere oturum başkanı Doçent Doktor Ali Resul Usul'ü ve panelistlerimiz Suriyeli sığınmacılardan sorumlu koordinatör Sayın Veysel Dalmaç, Samsun Milletvekili, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu Üyesi Sayın Cemal Yılmaz Demir... Ve Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Sayın Profesör Doktor Ahmet İçduygu'yu yerlerine davet ediyorum.

1. OTURUM

“Kamp ve Kamp Dışı Mültecilere Türkiye’nin Bakış Açısı – İnsani Yardımlar ve Eğitim”

Veysel Dalmaz

(Suriyeli Sığınmacılardan Sorumlu Koordinatör Vali)

Değerli başkanım, değerli milletvekilim, değerli katılımcılar, değerli hocalarım, çok kıymetli öğrenci arkadaşlarım ve değerli basın mensupları. Öncelikle bu güzel vesileyle bizi bir araya getiren üniversitemize, mütevelli heyetine, rektörümüze, çok değerli enstitünün başkanına, hocama ve sizlere çok teşekkürlerimi bir borç biliyorum ve saygılarımı sunuyorum.

Evet, ben alandan geliyorum. Bir yıldan fazladır... Eylül’de başlamıştım, 2012’nin Eylül’ünde... Ve Suriye konusu biraz daha artmaya başlayınca, yurdumuza gelen mülteciler artmaya başlayınca Sayın Başbakanımızın genelgesiyle, talimatıyla oraya koordinatör olarak görevlendirildik.

2011 Mart-Nisan’da başladı Suriye’den mülteci akını Türkiye’ye... Öncesini siz biliyorsunuz. Tunus, Libya, Mısır, Suriye... Bu Arap Baharı dediğimiz bir değişimin, bir dönüşümün başlangıcıydı... Belki Libya’ya, belki, Tunus’a, belki Mısır’a, belki başka yere geçici bir bahar oluşturdu. Ama Suriye’de bir bahar diye başladı ama bir hüznün, bir kışın, bir kara kışın başlangıcı oldu bu Arap baharı. Kimlerin ne niyeti vardı bilmiyorum ama Suriyeli yıllardır bir baskı rejiminin altında, acaba bu haliyle bir kurtulabilir miyiz, kendi öz benliğimize, kendi iradesiyle bir yönetime kavuşabilir mi? Suriyelinin, Suriye’deki ayaklanmanın belki özeti, başlangıcı buydu. Ama artık Suriye’de öyle gelişmeler oldu ki Suriyeli bile bu gidişattan, ne olacağından haberi yok, umidi de yok. Ve uluslararası alanda da artık bu gelişten sonra, bu mesafeden sonra çare nasıl olacak hiç kimse bir şey bilmiyor. Belki bilen birkaç kişi var, onların kafasında bir plan var, biz onları bilmiyoruz. Ama bildiğimiz, gördüğümüz, kolu, ayağı kaybolan, omuriliği zedelenmiş bir sürü yaralı insan ve bunların çoğu da Türkiye’de... Bunların bakımları gerekiyor... Yerinden, yurdundan edilmiş milyonla ve sizin sınırınızın hemen yanında birikmiş yüzbinler ve sizin memleketinizde şu anda 207 bininin şu anda mülteci olarak kamplarınızda barındığı... Bunun yanında da sayısını tam olarak bilemediğimiz ama Birleşmiş Milletler beyanatlarına göre yılsonunda Türkiye’ye mülteci sayısı bir milyonu geçebilir diye söylediği bir durumla biz karşı karşıyayız.

Ve bunun getirdiği, yine bu panelin de konusu olan, bu kadar insan burada ne yapacak, şehirlerde bunların sorunları nelerdir, sağlıktan, eğitimden, barınmadan çalışmaya kadar diğer alanlarda neler yapılması gerekiyor, bunlarla ilgili ta işin başından beri bunları öngörmek mümkün değildi. Biz ta bir yıl öncesinden, her 15 günde bir katıldığımız, Ankara’daki koordinasyon kurulundaki sayın başbakan yardımcımız ve diğer bütün ilgili bakanlıklardan katılımcılarla beraber ben de oranın üyesi olarak katılıyorum ve bu konular görüşülüyor.

Böyle bir olguyla karşı karşıyayız. Ama şunu söylemek istiyorum: Suriye’de bu dram başladı ve bu dramın ilk neticelerinden biri de Türkiye’nin bu kadar mülteciyle beraber, onlara kucak açma, onların bütün ihtiyaçlarını karşılama gibi bir mükellefiyetle Türkiye karşı karşıya kaldı. Ve devletimiz, hükümetimiz, hükümet yetkililerimiz, Sayın başbakanımızda başlamak üzere bütün başbakanlarımız bu konuda gerçekten yapılması gerekenlerde her zaman, n yapılacaksa bu konuda yapılıyor. Ve Türkiye bölgesinde diğer ülkelere nazaran bu konuya en fazla, en iyimser, en kucaklamacı olarak yaklaşan ülkelerden birisi... Ve gelen misafirlerle her zaman bunu paylaşıyoruz, Türkiye’ye gelen, özellikle Suriyeliler her zaman ilk konuşmalarında teşekkürü bir borç biliyorlar. Zira biz kendi ülkemizde görmediğimiz itibarı Türkiye’den gördük diyorlar. İkincisi, yabancı ülkelerin bütün o gelen elemanları, mülteci konusuna değinirken Türkiye’nin yaptıklarını dile getirerek başlıyor, biz daha bir şey yapamadık, yapmadık diyenler çok fazla var.

Ancak biz yine hesabı kendimize sormamız lazım. Biz, yapmamız gerekeni nereye kadar yapıyoruz? Ne yaptık, ne yapmamız lazım? Ben işin başına tekrar dönmek istiyorum. Şimdi, şu anda geçmişi dikkate alacak olursak, Suriye ile ilişkilerimiz bizim şimdilik bir ilişki değil. Tarihin derinliklerine dayanan bir ilişkimiz var. Ve alandaki yaşayan halk, yaşayan insanlar bizim öz akrabalarımız. Ve Türkiye’yi bundan dolayı Suriye konusu çok ilgilendiriyor. Yani Türkiye’de bazen muhalif sesler yükseliyor, Suriye bizim neyimize? Biz niye ilgileniyoruz? Türkiye’nin doğusu neyse, Türkiye’nin güneyi Suriye’de bizim için aynı mesafede... Aradaki sınırlar belli bir zamanın çizgisiyle çizilmiş, suni sınırlardır. İki aileyi bölen, iki kabileyi bölen, bir akraba topluluğunu ikiye bölen bir suni sınırdır. Bunu herkes ifade etti, sayın başbakanımız da ifade etti, ben de ifade ediyorum. Bunu alanda da zaten görüyorsunuz. Mardin’in hemen güneyine gittiğinizde, Nusaybin, Kızıltepe, Cizre, Cizre var, öbür tarafta Cezire var. Aynı bunlar, Derik var, orada da Derik var. Hemen Kızıltepe’nin karşısındaki diğer iller, Nusaybin’in karşısındaki Kamışlı, Haseke, Anude, bunların hepsi benim Kızıltepe ile, Mardin il komşu olan, akrabalıkları olan yerler bunlar, yerleşim yerleri.

Hemen beriye geçiyorsunuz, şimdi Ceylanpınar, Rasulen, birbirine akraba bunlar. Hemen yanına geliyorsunuz, yine Akçakale ile Tel Evyak dediğimiz Suriye’nin şehri, bunlar birbirinin akrabası. Burada beri tarafta Kürt halkı var, öbür tarafta da Kürt halkı var, beri tarafta Araplar var bizim içimizde yaşayan, bizim vatandaşımız, bizim kardeşlerimiz, öbür tarafta da aynı akrabalar var. Beri tarafta Türkmenler var, öbür tarafta da Türkmenler var. Aynı şekilde, hiçbir farkı yok bunların. Ve bunlar da kaynaşmış bir şekilde şu anda... Ve diğer tarafa döndüğünüzde, ecdadımızın bundan ta yıllar öncesinde Hicaz yolunu, hac yolunu garantilemek için, özellikle her 50 kilometreye atla yürüyüş mesafesine kadar yerleştirdiği, benim Türkmen kardeşlerim var. Ve hiçbir zaman gittikleri yerlerde de ben Türkmen’im, ben şuyum diye ayırım yapmadan, Arap’ıyla da, Acem’iyle de, Kürt’üyle de akraba olmuş, iç içe geçmiş, hatta bazen Türkçesini bile unutmuş benim ecdadımın yadigârı insanlar var. Bunları hep beraber görüyoruz.

Ama şimdi o insanlar, hepsi benim kapımda ve sığınacak yer olan ülke olarak Türkiye’deler şu anda... Ve Türkiye’yi de tek sığınılacak yer görüyorlar. Diğer ülkelerde de var, şu anda Lübnan’da epey mülteci var, Ürdün’de var ve Kuzey Irak’a gidenler var. Ama Ürdün’deki kampı görenler, Lübnan’daki kampı görenler diyorlar ki... Gitti bir tane mülteci, bak kampa mı gelmek istiyorsun? Gör halini, ona göre kal. İçeriye görenler zaten belli bir düzen belli bir şey yok. Biz değer olarak biz gerçekten veriyoruz. Benim insanım nasıl yaşıyorsa buradaki Suriyeli misafirimiz de aynı hayatı biz onlara veriyoruz. Şu anda kamplarımızdaki hayat gerçekte budur. Ama şu da bir gerçek: Bülbülü altın kafese koymuşlar, ille de memleketim demiş. Her ne kadar siz onları saraylarda da besleseniz, saraylarda da

ağırlasanız, o insanlar bir psikolojik travmadan geçti. Yanı başında kardeşi şehit oldu, yanı başında babası kayboldu. Yanı başında kız kardeşi enkazın altında duruyor. Kaldıramadılar daha enkazları şu anda... Enkazın altında yaşıyorlar bunlar...

Burada, bu çerçevedeki insanlardan hangi psikolojiyi bekleyeceksiniz? Psikolojik travmadan geçtiler, dram yaşıyorlar bunlar bu arada... Ve bu şekilde biz bakıyoruz, Türkiye olarak. Gerçekten oradaki insanın derdi benim derdim. Eğer biz orayla dertlenmezsek, iki gün sonra biz bunun sıkıntısını çekeriz. Öbür taraftaki insanın, yani sınırın hemen öbür tarafındaki insanın çünkü bizim akrabamız... Her türlü bizim geçmişimiz, geleceğimiz bir. Aynı kaderi paylaşıyoruz. Oradaki insanın hüznü demek benim de hüznüm demek. Oradaki insanın üzülmemesi demek benim de üzülmem demek. Ve oradaki insanın azıcık da olsa bir tebessümü demek benim de tebessümüm demektir. Bu çerçeveden bakıyoruz ve Türkiye’de gerçekten bu çerçeveden bakıyor... Ve uluslararası arenada da bu bakış gerçekten takdir ediyor. Ben ülkemi, milletimi, devletimi, hükümetimi bir kez daha yürekten kutluyorum gerçekten.

Evet, bunlar benim kendi hissiyatımla beraber olanların bir özeti. Türkiye’de 22 tane kampımız var, 10 ilimizde. Bunlar Mardin, Malatya, Adıyaman, Urfa, Gaziantep, Maraş, Osmaniye, Kilis ve Hatay ve Adana. Bunlarda 22 adet kampımız var. Bazen bir adet, bazen dört adet, bazen iki adet, o şekilde. Ve bu kamplarda toplam 207 bin kişi barınıyor. Bunların her türlü kültürel, eğitim faaliyetleri, sağlıkla ilgili ihtiyaçları, sosyal ihtiyaçlar, hepsi karşılanıyor. Hiçbir sıkıntımız yok ve devletimiz de bunun hakkında geliyor. Bununla ilgili de yine Birleşmiş Milletler dünya gıda programı ve Birleşmiş Milletler mülteciler yüksek komiserliği bazı konuları birlikte çalışıyoruz. Özellikle kuru gıda noktasında takviyesi var. Kurduğumuz gıda marketlerde Kızılay kartı diye bir kart uygulaması başlattık. Bu uygulamayla bütün kamplardaki kalan çadır kentlerdeki insanlar yine bu karta yüklenen 80 lira dünya gıda programını yüklüyor, 20 lira da AFAD yüklüyor, o da gıda dışı harcamalarda kullanmak üzere. Bir mülteci için 80 lira, o kartına bir aylık bedel olarak yüklenmiş oluyor. Bununla ihtiyaçlarını karşılıyorlar.

Eskiden yemekleri biz hazır olarak yemek şirketlerine veriyorduk ve onlar öğünler gelince dağıtıyorlardı. Ama israf diz boyuydu ve memnuniyet yoktu ve bize de gerçekten çok pahalıya mal oluyordu. Bu kurduğumuz sistemle ki bu gerçekten güzel projeydi. Şu anda bütün kamplarımızda bu projeyi yaygınlaştırıyoruz. Her çadır kentimizde veya konteynir kentimizde marketler var, bu marketlerden kartla alışveriş yapıyorlar. Aldıkları gıda maddelerini kendilerine verdiğimiz yangına duyarlı ocaklarla pişirerek istedikleri yemekleri pişirebiliyorlar ve kendi gıdalarını kendileri temin ediyorlar. Bu şekilde geliştirilmiş sistemin bize katkısı günlük bir trilyon, şu anda 200 bin nüfusa bir trilyon tasarruf ediyoruz her gün. Bunu da özellikle arkadaşlarla, alanda çalıştığımız Kızılay, AFAD ve diğer ortaklıklarla çalıştığımız proje neticesinde bu şeyi elde ettik. Değilse hiç boş yere biz 360 milyon lira bütün yılda harcamış olacaktık ve bundan hiç fayda da görmeyecektik. Zira bu hazır yemek insanları hem strese sokuyordu, hem tatmin, haz vermiyordu hem de bize pahalıya mal oluyor. Kendi paramızla kendimiz sıkıntı çıkarıyorduk açıkçası. Böyle bir sistemle de ilk önce bir rahatlama sağlamış olduk.

Şu anda çadır kentlerimizde, konteynir kentlerimizdeki insanlar memleketlerinden ayrı olmanın, en yakınlarını kaybetmenin üzüntüsü dışında başka bir sıkıntıları yok, onu da hissettirmemeye çalışıyoruz. Ama sorunumuz esas bizim, çadır kentlerle, kamplarla değil, kampların dışında yaşayan Suriyelilerle. Yani bizim iki konumuz vardı daha doğrusu: Biri kamplar, biri de kampların dışında yaşayan Suriyeliler. Başlangıçta kamplarımızda diyelim ki 80 bin kişi varken, kamp dışı yaşayan nüfus

sayısı 40 bini geçmiyordu. Bununla ilgili de biz o zamanlarda verdiğimiz raporlarda da bunlar var. Bizim kamplarla ilgili sorunumuz yok. Her türlü imkânlar var, her türlü hizmetler veriliyor ama bizim esas sıkıntımız kampların dışında, şehir merkezlerinde, bazıları kendi imkânlarıyla kiraladıkları evlerde, biriktirdikleri paraları harcayarak kalanlar. Bazıları akraba ve eş dostun yanında kalanlar ve bazıları da hiç parası yok, sağdan soldan hayır kurumlarının destekleriyle ayakta kalmaya çalışan aileler diye bunları niteliyoruz. Bunların sayısı da diyelim ki o zamanlar şu kadardı.

Bu sayının bir an evvel kaydı alınması, bunlarla ilgili ikamet, kayıt altına alınması ve bazı hususların gündeme getirilmesi ve bunların sorunlarının çözüm bulması noktasında biz gayretlerimizi yoğunlaştırmıştık. Ancak kayıt noktasında koordinasyon merkezleri olarak kurmuştuk ve bu koordinasyon merkezlerinde belirli noktalarda parmak izi almak suretiyle kayıtlara başladık. Ancak Türkiye'nin her tarafında yayılınca bununla ilgili de şimdi kimin, nerede, nasıl olduğunu bilemiyorsunuz, genel bir yazılım gerekiyor. Bütün Türkiye'deki insanları, kamplar da dâhil olmak üzere, belirli sistemle kayıt altına alıp mükerrer kayıtları da bu noktada çıkarabilecek bir sistemle bunları ortaya koymamız, vatandaşa da bu noktada geçici kimliğe benzer bir şeye vermeniz lazım. Ki kendi içimizde yaşayan yabancı nüfusun nereden geldiğini, niteliğinin ne olduğunu, hangi vasıflarının olduğunu ve nerede yaşadığını bilmek zorundayız.

Ve nerede yaşadığını bilmek zorundayız. Bilmediğiniz, sizin içinizde yaşayan bir nüfusun her zaman dezavantajı olacaktır. İçine başkaları girecektir, ajan girecektir. Bunun sıkıntılarını yaşarız diye özellikle ifade ettik ama geldiğimiz noktada, şu anda 207 bin kişi kamplarda var. Ama benim dilim varmıyor söylemeye ama şu anda bir milyona yakındır... Tam sayıyı henüz daha bilemiyoruz. Bunun için de behemehal ilçesindeki kaymakamın, köyündeki muhtarın ve ilindeki valisinin o bölgede yaşayan Suriyelinin sayısını bilmesi mecburiyeti var. Bilmediği takdirde inanın ki olacıklardan sorumludur ve bunu özellikle de ifade ediyorum: Bu bizim boynumuzun borcudur, bunu bilmemiz lazım. Sadece bilmek yetmiyor. Bunu kayda almamız lazım. Kayda aldıktan sonra, bu insanların ekonomik durumu nedir? Muhtaç mıdır değil midir? Dileniyor mu dilenmiyor mu? Ve dilendirmememiz lazım, büyük devlet olmaya yakışan bir şey değil. Eğer benim içimde birkaç kişi gelip sokak başlarında, kavşaklarda veya belli camilerde dileniyorsa ve bu insanlar gerçekten muhtaç da dileniyorsa benim burada durmamam lazım.

Bu dilenenleri topladığımızda acaba sayı olarak kaç tane yapacak? Ben zannetmiyorum, yani bu beş bini, 10 bini geçmez yani... Ama bunlara bakacak kadar biz fakir miyiz? Veya gelişigüzel İstanbul'da, basın bunu diline doladı. İşte şu kadar burada, Suriye'de gelen Türkmen Alevi var dedi. Suriye'de zaten Türkmen Alevi yoktu, maalesef biz bunları çarpıttık hepsini. Ve daha sonrası dedi ki bu kim olursa olsun, Suriye'den gelmişse Alevi'si de olsa, Türkmen'i de olsa, Arap'ı da olsa bizim korumamız altındadır. Biz bunları korumamız lazım. O zaman yerimiz de var, kampları alalım ama hiçbirisi kamplara gelmedi bunların. Olabilir, yani benim içimde de var. Biz içimizdeki her türlü etnik grubu, mezhebi, dini grubu veya şeyi bağrımızda barındırıyoruz, kaynaşyoruz zaten. Türk milletinin, Türkiye'nin özelliği de bu zaten. Suriye'nin de böyle olması gerektiğini düşünüyoruz. Eğer Suriye'de birileri çözüm öneriyorsa, bir etnik grubu, bir mezhebi, bir dini dışlayarak eğer bir çözüm oluşturacaksa bu çözüm olmaz, yine kaos olacaktır.

Bütününü kapsayan, hepsini kapsayıp içeren ve onlara hitap eden, onların güvenliğini sağlamış bir yapıyla Suriye'de de olsa Türkiye'de de olsa siz geleceğe hükmedebilirsiniz. Değilse hepsi bir çibanbaşı olacaktır ileride, bunun da hepimiz farkına varmamız lazım. Demek istediğim, Türkiye'nin de takip

edeceği yol budur. Biz hiç kimseyi ayırt etmeden, hepsine bakmak durumundayız. Ki şu anda hükümetimizin, devletimizin verdiği hizmette de kampların içinde Süryani'si var, Çerkez'i var, Kürt'ü var, Arap'ı var, Türkmen'i var, hepsi var. Biz ayırt etmiyoruz, insan olarak bakıyoruz. Ve gelirken de şu adam şu yanlısı mıdır bu yanlısı mıdır buna da bakmıyoruz. Belki yumuşak karınlarımızdan biri de bu. Belki bu merhametten dolayı sıkıntı da yaşıyor olabiliriz. Ve bazı suçlamalara Türkiye bu noktada gelebilir. Buna da dikkat etmek zorundayız. Yani gelenin gidenin kim olduğuna da bakmak zorundayız. Bizim kapımız herkese açık, herkesle ilgili şefkat kanadımızda biz insanları barındırıyoruz ama kimin ne olduğunun, nereden tehlike gelip gelemeyeceğinin de farkında olmamız lazım. Diğer türlü de bu biraz kendi kendimizi sıkıntıya düşürmek gibi olur diye düşünüyorum.

Şehri merkezlerimizdeki insanların problemleri deyince, bunlar az önceki başlangıçta çok değerli rektörümüzün, hocamızın ve ticaret odası başkanımızın dile getirdiği gibi... Birkaç sorunları var: Birincisi kayıt olarak bunlar, belirli bir kayıt altına alınarak ikametinin belirli olması lazım. Adresi nerededir, nerede ikamet ediyor. İkincisi, nüfus durumuna göre, bunların eğer evde kalacak kadar maddi varlıkları yoksa bunları kamplarımızda yer var, kamplarımıza almamız lazım. Buna rağmen kamplarda kalış çok tercih edilmiyor. Çünkü iki duvar arasında, siz orada her türlü isteği temin etseniz bile yine de insanlar özgür bir ortamı tercih ediyor. Bu da bir ayrı tercih sebebi, normaldir bu da. Gelen insanların hayatlarını garanti edecek bir gelir kaynağı, bir birikimi var mı buna bakmamız lazım. Eğer yoksa bu konuda yardımcı olmamız lazım. Enciyolarlara, bunun koordinesini yapabiliriz. Ama bunu yok farz edip yok saymak, ilgilenmemek bizim şiarımız değil açıkçası. Bu noktada çalışanlar çok önemli. Şu anda gelen insanlar, hasbelkader en ucuz da olsa bir şekilde bir yere kapağı atıp çalışmaya mecburlar.

Gaziantep'te en fazla şahit olduğumuz, bir tane trikotaj atölyesi sahibi diyor ki, geldi karşıma genç delikanlı, benim çalışmam lazım, çalışmazsam benim yaşayacak bir şeyim yok. Ve gelip ağlıyor, yalvarıyor. İş için ağlıyor. Ve bu insanların çoğu da gerçekten meslek erbabı... Trikotajda, terzilikte ve ayakkabıcılıkta gerçekten Gaziantep'in şu andaki can damarı... Şu anda 20 bin kişiden daha fazla, Gaziantep organize sanayide çalışıyorlar bunlar. Kaçak da olsa çalışıyorlar. Bununla ilgili ilk zamanlarda, bu kaçak çalıştırmayla ilgili bizim önerimiz şuydu: Biz bu adamlar öyle veya böyle bizim içimizdeler. Beraber yaşıyoruz. Çalışmayıp dilenmesi, hazır yemesi daha kötü... Eğer çalışabilecekse, istihdamda bizim de ihtiyacımız varsa bunlara biz gerekli formaliteleri yürütelim ve izin verelim, çalışsınlar bunlar. Çalışmazlarsa daha büyük felaket olacak...

O zamanlarda denildi ki baştan, önce ikamet lazım. İkamet alındı, fakat ikamet alabilmek için de pasaport lazım. Şimdi, bizim ülkemizde kaç kişinin pasaportu var? Bir de Suriye'yi düşünün. Suriye'de böyle çok rahat bir rejim yoktu ki... İnsanların yüzde 90'ının pasaportu yok şu anda. Ve gelenlerin de yüzde 90'ı pasaportsuz. Ve siz pasaportu olanlara ikamet veriyorsunuz ve altı aydan sonra ikamet olanlara çalışma bakanlığının yine izniyle, herhangi bir prosedüre gerek kalmadan çalışma izni verebiliyor. Ama pasaportları yok çalışanların... Yüzde 90'ı çalışıyorlar şu anda, pasaportları yok. O zaman bizim pasaport yerine geçen veya burada mevzuat düzenlemesi yaparak ikamet verilen veya kayıt edilen... Altı aydan sonra ikameti olanlara biz çalışma izni verebilmeliyiz. Bu mevzuatın yolunu da eğer açabilirsek... Ki ben çok zor olacağını düşünmüyorum. Bunu yapabilirsek bence çalışma barışı adına çok güzel bir şey yapmış oluruz. Değilse, gelen kişiler çalışmak zorunda... Ama bizim insanlarımız da maalesef, bazen bu zorundallığı kendi lehine kullanıyor, yok pahasına çalıştırıyor... Burada bir emeğin sömürüsü var.

Bu sadece Suriye’li kişinin emeğinin sömürülmesi şeklinde tezahür etmiyor. Aynı zamanda benim insanımın da çalışma barışını bozuyor. Bunun da farkında olmamız lazım. Ki üniversitenin de çalışma alanlarından birisi bu. Zira düşük ücretle, yok pahasına çalıştırılan bir insan, aynı zamanda bir başka formel, resmi olarak çalışan insanımızın da işsiz kalması demek, bu da ayrı bir sıkıntı. Bunu önlemenin yolu da geçici olarak bu çalışmayı düzenleyen mevzuatta bir iyileştirme yaparak hem kendi işçimizi, çalışanımızı korumak hem de Suriyeliyi burada mağdur etmemek şeklinde bu düzenlenebilir diye düşünüyorum. Benim önerim bu.

Çalışma konusu buydu, diğer konu şu: Özellikle sağlık konusunda devletimiz, hükümetimiz bütün Türkiye’deki mültecilerin sağlık konusunu karşılıyor. İhtiyaçlarını, hastane giderlerini karşılıyor. Tek sıkıntı, şehir merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin sağlık konusuydu. Bununla ilgili de önce sadece sınır boylarında yaşayan Suriyelilerin hastane konusu çözüldü, arkasından bu da yetmedi, bütün illerde şuanda, kaydolmak şartıyla ve ilgili yerlere müracaatla, Suriyelilerin hastaneye müracaatlarında tedavi ücretleri devlet tarafından karşılanabiliyor. Yani kısmen bir çözüm oldu ama sadece bununla kalmıyor. Yine psikolojik tedavi lazım... Şehir merkezlerinde oturan insanlar, haydi, kamplardakilerle ilgili bazı programlarımız var. Aile ve sosyal politikalar bakanlığının ve diğerlerinin. Ama şehir merkezlerindeki insanlar bu psikolojik travmadan geçtiler. Bunlarla ilgili de gerek STK’ların katkılarıyla ve gerekse devletimizin, yani burada koordine eden, bir araya getiren ve gayretleri birleştiren bir konumuyla Suriyelilerin yaşadığı yerlerde... Psikososyal sorunların çözümü için de üniversitelerle sivil toplum kuruluşları işbirliği halinde bu konuya eğilebilir, eğilinebilir diye bunu da teklif ediyoruz, öneriyoruz ve bunun çalışması da yapılabilir.

Bir diğer konu, yine hastanelerde, Suriye tarafından ki her gün bombaların altından insanlar geliyor. Daha dün, yanımda çalışan bir çocuk vardı. Dedi ki sayın valim, bizim Halep’teki evimizin oraya bomba düştü, orada maalesef bir tane akrabamızı kaybettik, bir tanesi yaralı. Bunlar Türkiye’ye geliyor, başka gidecek yeri yok. Türkiye’ye gelince biz yaralıları özellikle hiç soru sormadan direkt alıyoruz ve direkt hastaneye geliyor. Hastanede tedavi oluyor, kolu kopmuşsa dikiliyor, o kadar kesiliyor... Artık nasıl tedavi olacaksa... Ve fazla beklemiyor. İki, üç gün sonra taburcu olmak zorunda... Peki, nereye gidecek bu adam taburcu olunca? Yani Halep’te bir tane evde enkaz da olsa kalıyordu. Enkazın üstüne yine bomba attılar ve bu adamlar evden de oldular ve elsiz, ayaksız kaldılar, hastaneden çıktılar. Nereye gidecek?

Hiçbir sistemimiz yok daha şu anda bununla ilgili... Sadece birkaç tane hayır kurumunun özel rehabilitasyon kurumları var. Onlar bakım evleri, gibi, hastaneden çıkan insanları alıyorlar, bu şekilde... Ama biz hala bunlara resmi bir formalite koyamadık, resmi bir sıfat veremedik bunlara... Devlet olarak da millet olarak da belki en büyük eksikliklerimizden birisi bu. Ben de bunu açıkçası ifade ediyorum. Maalesef sağlık bakanlığımız, milli eğitim bakanlığımız, mültecilerle ilgili sorularda hep ucundan tutuyoruz. Yani konuya derinlemesine, biz bu konuyu nasıl çözebiliriz. Bir burada mülteci biz olsak nasıl yapardık diye bakış açısıyla bakacak bana bürokrat, bana siyasetçi, bana bu alanda insanlar lazım. Bu konuya yeterince eğilmediğimizden dolayı halen daha bu muallakta... Şu anda belki 40’tan fazla rehabilitasyon merkezi var, hiçbirinin resmi formalitesi yok. Bunu acı olarak ifade etmek istiyorum, gerçekten. Derhal üzerinde durmamız gereken, sağlık müdürlüklerimizin, valiliklerimizin üzerinde durması gereken hususlardan birisi bu.

Evet, bu sağlık konusuydu. Ben eğitim konusuna değineceğim ki en önemli konu eğitim. Şimdi biz, Suriye’nin dertlerine derman oluyoruz, açsa karnı, doyuruyoruz. Sırtı üşümüşse gerçekten sırtını pek

ediyoruz, onu kuvvetlendiriyoruz. Battaniyesini, giyimini veriyoruz, sağlıklarını yerine getiriyoruz. Fakat bu insanlara biz, eğer burada kalış süresince, iki üç yılını feda edip boşa geçirtiyorsak bu vebal bizi bitirir... Doyurulan karın iki gün sonra unutulur. Aç karın unutulur. Sağlıkla ilgili karın ağrısı gidince, insanlar sağlığı yerine gelince, giden sağlığın da kıymetini bilmezler. Ama Türkiye’de geçen ve eğitimsiz, boş geçen yılların acısını bu insanlar unutmayacak, bu vebal de bizi bitirir... Bundan dolayı da ben, şehir merkezimizdeki yaşayan Suriyelilerin eğitimine Türkiye olarak, milli eğitim olarak, STK’lar olarak, üniversiteler olarak yoğun bir şekilde, hangi koordineyi yapacaksak eğilmemiz gerektiğini özellikle ifade ediyorum. Ve eğitim konusunda da maalesef ta baştan beri, sadece sivil toplum örgütlerini, hayır kurumlarını yönlendirerek açtığımız ve henüz daha resmi bir statüsü olmayan 100 tane okul var Türkiye’de. İstanbul’da şu anda 10’dan fazla okul var. Mersin’de yedi, sekiz tane okul var, İzmir’de üç tane var. Konya’da var okul, orada da kampımız yok bizim ama yaşayan insanla var ve onların okul ihtiyaçları var.

Çocuklarını okutmak istiyor. Ki bence yemeden içmeden değerli olan şey eğitimidir ve geleceğe hitap eder. Ben o güzel, tertemiz simaları gördüğüm zaman, gerçekten her şeye layıktır onlar dedim ve gelecek Suriye’yi kuracak bunlar. Dedim ki siz ihtiyarlar, iki gün sonra kaybolacaksınız, ama gelecek Suriye onların omuzlarında yükselecek. Bu genç simalar, gerçekten de hepsi pırıl pırıl... Bu insanlara, bu çocuklara neler yapsak azdır. Bu konuda da üniversiteler, lise sonrası bakaloryayı alan çocuklara zemin hazırlama konusunda bence el birliği yapmalı. Bu fırsat ele geçmez, başka ülkeler başka enciyolar, başka çalışan insanlar, hazır burada eğiteceği, bulacağı insanları parayla alıp götürüyor, besliyor ve bunları eğiterek tekrar alana salıyor, bunu bir görev olarak görüyor. Peki, bizim içimize gelmiş bu insanlar, misafirimiz. Biz bunlara Türkiye’nin değerleri, insanlığın değerleri adına ne öğretiliyoruz? Ne veriyoruz ve karşılığında ne alacağız? Bunu sorgulamamız gerektiğini özellikle ifade ediyorum.

şu anda İstanbul’da, Suriye Eğitim Derneği var. Yine Milli Eğitim ile Suriye Ulusal Koalisyonu koordinesinde bu okulların çalışmaları yürütölüyor. Ama dediğim gibi, resmi statü verilmesi lazım. Geçici de olsa bir statü verilmesi lazım. Verilmediği zaman burada sıkıntılar var. şimdi, müfredat olarak Arapça müfredat uygulanıyor ve Türkçe derslerde yine bakaloryayı aldıktan sonra, üniversiteye girişlerinde Türkçeyi izleyebilmeleri için de Türkçe öğretimini biz şart koşuyoruz. Hem liseyi bitirecek, bakaloryayı alacak hem de Türkçeyi bilecek ve üniversitelere bunlar direkt üniversitelere bunlar girecekler. Girmeleri de lazım... Ama acaba üniversitelerimizin hangisinde kaç kontenjan var. Türkiye’de okuyan, lise mezunu, bakaloryasını almış, Türkçeyi de öğrenden o kadar insan olmasına rağmen bunun kaçta kaçına bizim üniversitelerimiz cevap verebiliyor. Bunu da irdelememiz, bu alanı genişletmemiz, belki Suriye Ulusal Koalisyonu’nun ve Milli Eğitim’in bunun üzerinde de, üniversitelerde YÖK ile de çalışma yapması gerektiğini düşünüyorum.

Ve buradaki sistem noktasında da biz diploma veremiyoruz çünkü müfredat bize göre değil. Ama bu müfredatı, bu lise diplomasını verecek ülkeler var. Suudi Arabistan, Sudan, Libya var... Geçen yıllarda bu bakalorya ile ilgili sınavlar yapıldı ve Libya müfredatına göre belgeler verildi. Olsun, yani hangi belge uluslararası alanda geçerliliği varsa biz o belgeyle Türk Milletini bu okulları dizayn etsinler, birlikte yürütsünler, koordine etsinler, denetlesinler ve bunu yapsınlar. Ama kesinlikle başboş olmasın... Tek sistemle hareket etsin, herkes kafasına göre bir eğitim modeli ortaya geliştirmesin... Ve her STK, her hayır kurumu veya her şey kendi görüşüne, kendi mezhebine, kendi düşünçesine göre bir okul sistemi ortaya koymasın, benim istediğim, olması gereken de bunun olduğunu söylemek istiyorum. Sorularınız varsa hem şimdi veya daha sonrasında, cevaplamak isterim. Tekrar, bu konuda

emeği geçen herkesi yürekte kutluyorum. Akademisyeninden, brokratından siyasetisine, herkese kadar... Bu konuda bence sadece iktidarın konusu da değildir. Bu konu milli bir konudur. Suriye konusu bence Türkiye'den bağımsız düşünülemez. Eğer Suriye'nin birliği bozulursa Türkiye'nin de birliği bozulur. Çünkü alanlar birbirleriyle etkileşim içinde. Bunu kısaca ifade etmek istiyorum.

Sadece iktidar değil, muhalefetin de görevi Suriye'ye bu bütün içerisinde bakmaktır ve bu bütün içerisinde iktidar ile muhalefetin bir araya gelerek ortak çözümde bir ara gelmektir. Değilse alan paylaşılıyor. Alanda Amerika var, alanda yabancı ülkeler var. Haçlı zihniyeti tekrar orada ve Birinci Dünya Savaşı'ndaki paylaşım tekrar orada... Bu paylaşımda Milli Müdafaa ruhu nerede ben şimdi onu arıyorum, hepimize saygılarımız, sevgilerimi sunuyorum.

“Suriye’de İnsanlık Dramı ve Türkiye’nin İnsani Yardımları”

Cemal Yılmaz Demir

(Samsun Milletvekili – TBMM İnsan Hakları Komisyon Üyesi)

Değerli protokol, çok değerli hocalarım, çok kıymetli izleyiciler, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün hakikaten araştırma merkezimizin Türkiye’de herkesin siyasi tercihinine paralel olarak peşinen, belli bir hükümle yaklaştığı bir konu üzerinde konuşuyoruz. Türkiye’de siyasi partilerin siyasi tercihlerine paralel, hangi siyasi partiye kendimizi yakın hissediyorsak peşinen Suriye konusunda hemen hemen milletçe aynı şekilde tavır alıyoruz. Ama bu tür değerlendirmeler ve konuşmalar, konuyu daha ayrıntılı olarak incelememize imkân verdiği için çok hayırlı bir çalışma olarak görüyorum. Katkısı olan herkesi kutluyorum.

Önce tabii mülteciler diyoruz. Hukuki anlamda Suriye’den gelen bu insanlar, hukuki anlamda mülteci değil. Çünkü bizim mevzuatımıza göre Türkiye’nin mültecilik başvurusu kabul edebileceği ülkeler sınırlı. O ülkeler arasında Suriye ve Ortadoğu ülkeleri yok. Ama halk genelde bu işe bir kabaca mülteci tabiri kullandığı için kullanıyoruz. Biz Suriye’den gelen bu kişilere, Birleşmiş Milletler’in de uygun gördüğü bir tabir olarak geçici sığınmacı veya koruma altındaki geçici misafirler diyoruz. Onlardan bir mülteci, yani daha doğrusu bir iltica başvurusu almıyoruz. Biz batılı ülkeler ve batılı ülkeler listesine ilave ettiğimiz bazı kuzey ülkelerinden gelebilecek başvurularla ilgili olarak, onlara mültecilik hakkı tanıyabilen bir ülkeyiz. Şimdilik mevzuatımız bununla sınırlı. Dolayısıyla biz Suriye’den gelen kişiler için geçici koruma altındaki misafirler veya geçici misafirler tabirini kullanıyoruz.

Tabii, bunun da içinde çok farklı kategorilerde gelen Suriyeliler var. Pasaportuyla gelen, serbest ikamete tabi insanlar var. Pasaportsuz gelenler var. Çadır kentlerde ikamete tabi tuttuğumuz, devletimizin her türlü imkânlarını seferber ettiği misafirler var. Dışarıda pasaportuyla bir turist gibi geldiği için ikamet de alarak evlerinde, kendi imkânlarıyla, kendi masraflarını kendileri karşılayarak yaşayan Suriyeliler var. Olağanüstü ortamda geldikleri için pasaportsuz gelmek durumunda olanlar var. Çok karmaşık bir konu... Dolayısıyla bunun aynı zamanda bir akademik çalışma olarak da değerlendirilmesi lazım.

Evvela Arap Baharı diye tabir ettiğimiz, 2010 yılında Tunus’ta başlayan... Bir kişinin protesto anlamında kendini yakarak başlattığı ve Bütün Kuzey Afrika ülkelerine yayılan, daha sonra Bahreyn’e, hatta Yemen’e sıçrayan, son olarak da Suriye’de kendini gösteren bu olaylar zinciri... Suriye için aslında daha önce bir defa daha yaşandı. Arap Baharı dediğimiz şey, Şam Baharı olarak Hafız Esad’ın vefatı sırasında 12, 13 aylık bir süreç... Halkın büyük kısmının galeyana gelerek, aydınların önderliğinde, tek partili hayattan, baskıcı rejimden, tam demokrasi, insan haklarına saygılı, çok partili hayata geçiş için bir adım olabilir, bir fırsat olabilir diye başlamıştı. Takriben 12, 13 ay sürdü. Çok şiddetli bir şekilde bastırıldı. Birçok insan tutuklandı, öldürüldü. Şimdiki oğul Esad, bu göreve geldiği için de o hareket çok sert biçimde bastırılmıştı. Dolayısıyla 10 yıl önce, bizim şimdi bahsettiğimiz Arap Baharı, bir Şam Baharı olarak denenmişti. Maalesef netice alınamamıştı.

Şimdi, Suriye 185 bin kilometrekarelik bir ülke. 2009 nüfus sayımına göre de 21 milyonu aşkın yaşayan insanı var. Değerli valimizin belirttiği gibi, her etnik kökenden, her dinsel yapıdan insan var.

Şu anda Suriye'yi yöneten Esad ailesi Lazkiye kökenli. Lazkiye bizim İskenderun'un güneyinde bir Suriye şehri. Ailenin asıl lakabı Vahş, yani Türkçe karşılığı vahşi... 1970'te baba Esat, bir darbeyle işbaşına geliyor. 70'ten itibaren de Esat, Baas rejimiyle birlikte ülkeyi yönetiyor. Birçok yerde toplu katliamlar yaptılar. Hama'da, Humus'ta... Her ne kadar biz ülke olarak gelen misafirler veya Suriye'ye bakış açımız itibariyle, bir devlet politikası olarak mezhep faktörünü dikkate almadan, etnik kökenleri dikkate almadan... Herkesi bir insan olarak ele alarak politikalarımızı buna göre oluşturmaya çalışsak da, Suriye'deki devletin genel politikası Sünni yapının mevcut rejim ve yöneten aile için bir tehdit oluşturduğu yönündedir... Bütün tavırları, bütün gardlarını bu çerçevede almışlardır. Özellikle Hama ve Humus kentleri onlar açısından Sünniliğin merkezi olarak kabul edildiği, telakki edildiği için baba Esad döneminde de oralarda toplu katliamlar zamanda yapılmıştır.

Ben, bu konuyla alakalı bir yazılı metin de hazırladım. Müsaadenizle, vaktimi de aşmamak için çok hızlı bir şekilde... Belki konu başlıkları akılda kalır diye vererek konuşmamı sürdürmek istiyorum. Çok kuralsız, savaşın da bir hukuku vardır. Ama bu hukuka hiçbir zaman uyulmayan bir iç savaş, bir devlet terörüyle karşı karşıyayız, maalesef. Birleşmiş Milletler'in hazırladığı bir rapora göre saat başı altı kişi ölüyor. Birinci Dünya Savaşı ile mukayese ettiğimizde Birinci Dünya Savaşı'nda ölenlerin asker ve sivil oranı itibariyle baktığımızda, o dönem ölenlerin yüzde 57'si sivil. Şimdi Suriye'de ölenlerin yüzde 88'i sivil... Devlet hem konvansiyonel silahlar, hem kimyasal silahlar... Hedef gözetmeksizin, kendince muhalif gördüğü bütün unsurlara her türlü silahla saldırıyor, kanlı bir biçimde bastırıyor.

Maalesef üniversitelerde, okullarda, hastanelerde, hatta sınır bölgelerimize yakın, kendilerinin oluşturduğu bazı çadırların yoğun bulunduğu yerlerde bile Suriye savaş uçaklarının, zaman zaman sınırimıza çok yakın seyrederek oraları bombaladıklarını ve hiçbir ayırım yapmadan, toplu bir kıyıma yol açtıklarını biliyoruz. İlk Türkiye'ye geçiş, 2008 Nisan ayında oldu. Sayın valimizin belirttiği gibi, 250 kişilik bir grup. 2011 Nisan'ında... Ve şu anda Türkiye'de, kabaca söylüyorum, kamplarımızda 200 binin üzerinde ama takriben 800 bin, bir milyon arası Suriyeli... Bazıları sığınmacı, bazıları serbest ikamete tabi insan yaşıyor. Ve Türkiye'nin bu insani yardım amaçlı bu konuya yaklaşımında harcadığı para iki milyar dolar civarında. Biraz aşağısı, biraz yukarısı olabilir. Bize maliyeti demiyorum, harcadığımız parayı söylüyorum. Maliyeti elbette çok daha fazladır.

Olaya insani boyutuyla bakıyoruz. İnsan Hakları Komisyonu bünyesinde, mülteciler ve göçmenlerle ilgili bir alt komisyon vardır. Alt komisyon başkanlığı yaptım birkaç sene, bu Ekim ayına kadar. Komisyon görevim itibariyle de bu kamplarımızı çokça gezdim. Hem çadır kentlerimiz hem konteynir kentlerimiz var. Gerçekten olağanüstü güzel, oradaki misafirlerimize, gerçekten etnik kökenlerine, kimliklerine, kıyafetlerine, mezheplerine, inançlarına bakılmaksızın, herkese açık, oradaki kardeşlerimize verilen hizmeti yakinen gördüm. Sosyal donatılarıyla gördüm. Okuluyla, bir kısım hobi, spor faaliyetleri, sağlık hizmetleri, marketleri, camisi... Ne geliyorsa aklınıza... Bundan dolayı da bölge valimizi, AFAD'ımızı, Türk Kızılay'ımızı ve sivil toplum kuruluşlarımızı da peşinen kutluyorum, onlara teşekkür ediyorum.

Zaman zaman Birleşmiş Milletler'i temsilen, uluslararası şöhret isimler gelirler, bu kampları gezerler. Adeta böyle denetliyormuş havası içerisinde... Bu gezmelerin belki konuya dikkat çekme, uluslararası kamuoyunu harekete geçirme açısından faydası da oluyordur ama Birleşmiş Milletler'in buraya yardımını iki milyar dolar Türkiye yaparken onların yardımını telaffuz ettiğimde, siz de kabul edeceksiniz ki gerçekten bu görüntüleri son derece sembolikmiş. Birleşmiş Milletler'in şu anda bu kamplarla ilgili yardımı 200 milyon doların altında, çok altında... Biz iki milyar dolar harcarken. Sivil

toplum kuruluşlarımız, şu anda çoğu kamu yararı özelliği olan sivil toplum kuruluşlarımız, orada her gün hem içeride Suriyeli kardeşlerimize, gıdadan sağlığa kadar, hem de tampon bölgede Türk Kızılayı marifetiyle, hemen sınır ötesinde, AFAD'ın şemsiyesi altında hizmetlerini sürdürüyorlar. Ve ilk çıkış kampanyalarında bin tır demişlerdi.

Şimdi yine tabii kışa giriyoruz. Kış mevsimi itibariyle orada insanlar açlıkla, sefaletle, bir yandan da can güvenliği endişesiyle aynı sıkıntıları gün be gün yaşamaya devam ediyorlar. Daha bugünkü haberlerde, Suriye'de dün itibariyle ölen kişi sayısının 71 kişi olduğuna dair bilgiler var. Böyle dramatik bir tabloyla da maalesef karşı karşıyayız, değerli kardeşlerim. Bu notumdan da size kısaca bahsedeyim, özellikle sivil toplum kuruluşlarının yardımıyla alakalı. Kasım 2003 tarihi itibariyle ülkemizdeki barınma merkezinde bulunan Suriyeli sayısı 202 bin, 203 bin. Sığınmacılar için Hatay'da beş, Gaziantep'te dört, Şanlıurfa'da üç, Kilis, Maraş, Osmaniye, Adıyaman ve Adana'da birer barınma merkezi kuruldu. Bunların 14'ü demin de belirttiğim gibi çadır kent, altısı konteynır kent, biri de eski bir fabrikadan dönüştürülme barınma merkezi.

Burada toplam çadır sayısı 27 bin civarında. Bu sayı tabii zaman zaman değişebilir. Konteynır sayısı da beş binin üzerinde. Buradaki barınma imkânları adet ve acil durum yönetimi başkanlığının koordinatörlüğünde, valilerimizin, Türk Kızılay'ımızın organizesince sağlanmaktadır. Çalışmaları özellikle İHH, Kimse Yok mu Derneği ve Deniz Feneri Derneği başta olmak üzere, birçok sivil toplum kuruluşumuz oradaki insanların günlük ihtiyaçlarını karşılamak üzere katkı sağlıyorlar. Demin de belirttiğim gibi, gıdadan her türlü insani yardıma kadar, sağlık yardımına kadar, eğitim araç gereçlerine kadar oradaki insanların katkısını bu ülkenin katkısını oradaki insanlarımızımıza iletiyorlar.

Barınma merkezinde kalan Suriyelilere yapılan harcamalardan bahsettim demin. İki milyar dolara yakın diye kabaca. Sığınmacılar, kayıt kabul servisinde kaydedildikten sonra, kendilerine kimlik kartı olarak kullanılan bir kart veriliyor. Çadırlara yerleştirmeler Kızılay tarafından yapılıyor. Her çadırda, işte insani ihtiyaç olarak asgari, yatak, yorgan, nevresim, ısıtıcı gibi ihtiyaçlar sağlanıyor. Ayrıca gıda ihtiyacı da günde üç öğün yemek şeklinde buradaki insanlara veriliyor.

Ülkemizin de tarafı olduğu ve uluslararası mülteci hukukuna esasa teşkil eden iki temel metin bulunuyor. 1951 tarihli mültecilerin hukuku durumuna dair Cenevre sözleşmesi ve 1967 tarihli mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin New York protokolü. Türkiye, devletlerin mültecilerle ilgili uluslararası koruma hükümlülüklerini düzenleyen her iki metne de coğrafi sınırlamayla imza atmıştır, demin belirttiğim gibi. Buna göre Avrupa'dan gelen kimselere mülteci olma hakkı tanınırken Avrupa dışından gelenlere bu hak tanınmamakta, üçüncü ülkelere geçebilecekleri süre boyunca sığınma hakkı vermektedir. Buradaki gelen misafirlerin çoğu üçüncü ülkeye geçme amacıyla değil, tekrar şartlar olgunlaştığında ülkesine dönme amacıyla olduğundan böyle bir talepleri de şu anda söz konusu değildir.

Demin de belirttiğim gibi, açık kapı politikamız sonucu ülkeye kabul edilen Suriye vatandaşlarına geçici koruma statüsü veriyoruz. Böylece Suriye'deki durum normale dönene kadar, bir anlamda misafirimiz durumundadırlar. Bunlara zaman zaman iç siyasetin tabii sonucu olarak, Türkiye'de bu kadar işsiz, bu kadar mağdur var... Türkiye'de bu insanlar varken neden devlet bunlara bu kadar harcama yapıyor şeklinde, siyasi yaklaşımlarla maalesef, peşin hükümlü bazı siyasi söylemler kullanılıyor. Üzüntüyle görüyoruz. Ama hiç kimse keyif için, zevk için ülkesini terk ediyor değil. Türkiye'ye tatil için elbette geliyor değil. Kamp ziyaretlerim sırasında bir olay oldu: Bizimle birlikte bir milletvekili arkadaşımız, misafirlerden birine karşılıklı soru cevap sorabiliyoruz, durumu çözmek için.

Niye Türkiye'ye geldiniz, Esat af ilan etti, bütün bunlardan sorumlu olmayacaksınız. Ülkenize artık dönün diye bir ifadede bulunmuştu. Fransızca öğretmeni bir bayanın cevabını çok iyi hatırlıyorum: Esat bunu yapmış olabilir. Bizim İdlib'te çok güzel bir evimiz vardı. Ekonomik durumumuz çok iyiydi. Yani bu Suriye'den gelenlerin hepsi ekonomik durumu kötü filan diye algılamayalım. Orta ve üst seviyede insanlar da var ama can korkusu insana her şeyi yaptırıyor. Her şeyi bırakmış, gelmiş. Lazkiye'de de çok güzel bir sayfiye evimiz vardı, yazlığımız vardı daha doğrusu. Bunları bıraktık, geldik. Ben çocuklarımı, ailemi düşünmek zorundayım. Çocuklarımın can ve mal güvenliğini sağlamak zorundayım. Türkiye'ye geldim, yaşadığımızı anladım. Hemen şuradan, karşıdan Suriye'nin köyleri, kasabaları gözükmüyor, ilk defa insan olduğumuzu anladık. Hürriyeti, özgürlüğü hissettik. Şartlar iyi olunca belki çoğu insan gider ama ben imkân bulursam buradan gitmeyi de istemiyorum, oradaki her şeyim kalsın dedi.

Hele bir aile reisi, yaşlıca bir amcanın, tabii Arapça olarak, ben buradayım, köyüm hemen şu karşıda. Bir sabah baskın oldu, kaçıp gelmek zorunda kaldım ama ailemin çoğu orada kaldı. Arapçada sanıyorum ehli, ailem anlamına geliyor. Ehli ehli kelimesiyle, şöyle çok kalabalık bir ortamda kendini ifade ederken ağladığını, oradaki kardeşlerimden, akrabalarımın, ailemden haber alamıyorum, o tedirginlik içinde nasıl çırpındığını gördük, kolay değil. Yani bu işler Allah göstermesin, insanın başına gelmedikçe de bunları anlaması, değerlendirmesi mümkün değil. Onun için buralara harcanan paralarla ilgili yapılan gerek kamu harcamaları, gerek sivil toplum kuruluşlarının yardımlarıyla ilgili farklı değerlendirmelerde bulunanlar olabilir. Olaya biz siyasi olarak değil, bir ülkenin iç işlerine karışmak olarak değil, tamamen insani bir yardım olarak bakıyoruz, bakmak zorundayız. Ve oradaki insanların da şartlar normale döndüğünde dönmesini arzı ederek, bir an önce ülkelerine dönmesini de isteriz. Bize de bir ağır bedeli var, bunun farkındayız. Ama insanların başına böyle bir şey geldiğinde, güçlü ülkeler, hatta güçlü de demeyeyim, çok daraltıcı bir ifade olur. İnsan haklarına saygılı ülkeler bunu yapmak zorundadır. Ve biz bunu yapıyoruz.

Ben bu vesileyle bu organizasyonlarda çok büyük pay sahibi olan değerli bölge valime, AFAD'a, Türk Kızılayı'na, 100'e yakın sivil toplum kuruluşumuz var, hem buralarda hem de dünyanın 150 ülkesinde. Ülkemiz insanının insani yardımını götürüp taşıyorlar. Din ayrımı yapmadan, etnik köken ayrımı yapmadan, mezhep farkı gözetmeden bütün insanları... Nerede sel var, oraya koşuyorlar, nerede deprem var, koşuyorlar. Nerede açlık ve sefalet var, koşuyorlar. Oraya ülkemizin bayrağını götürüyorlar, insanlarımızın sevgilerini taşıyorlar. O kuruluşlarımıza da özellikle teşekkür etmek istiyorum. Onlar bizim aynı zamanda devlet olarak, kamu olarak yükümüzü de çok ciddi şekilde hafifletiyorlar. İşte en son Reyhanlı'da bir hastane kuruldu. Aslen, köken itibarıyla Suriyeli olup Türkiye'de okmuşlar, yaşamışlar, Türk vatandaşı olmuşlar, burada yaşıyorlar, oradaki kardeşlerimize devletimizin, sağlık müdürlüğümüzün yükünü hafifletmek adına geldiler bir ticari amaç gözetmeyen hastane kurdular. Onları da tebrik ediyorum, kutluyorum ve inşallah, temenni ediyoruz ki bir an önce bu iç savaş, bu devlet terörü nihayete erer... Akan kan durur, orada her şey normalleşir. Temennimiz de budur. Tekrar bu toplantıyı tertip ettiği için merkez müdürümüz başa olmak üzere bütün katkı sağlayan herkese teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

“Türkiye’nin Sığınma Politikaları: Geçmiş, Suriye Vakası ve Gelecek”

Prof. Dr. Ahmet İçduygu

(Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü)

Değerli konuklar, öncelikle İstanbul Ticaret Üniversitesi ve ilgili merkeze gerçekten teşekkür etmek isterim. Bu teşekkür böyle standart bir teşekkür olarak da değil, gerçekten sadece Türkiye için değil bölge için, hatta daha geniş yankılanmalarıyla dünya için önemli bir konu üzerinde konuşuyoruz. Türkiye’de algılanışı anlamında... Bu son iki ay içinde katıldığım dördüncü toplantı. Aslında iki tane yurtdışında, biri Amerika’da, biri Avrupa’da bir toplantıya katıldım. Biri de Koç Üniversitesi’nde bir toplantı yaptık. Oradaki toplantılarda ben sunuş yaptığımda genelde Türk olmayan yabancıların şöyle bir reaksiyonu oldu: Aslında Türkiye’nin bununla ilgili konumunu da açıklamak için... Ben tabii ki konuyu böyle sakin bir tarzda anlattım ve şöyle bir yorum geldi: Hangi ülkeye aslında birden 600, 800 bin, bir milyon kişi gitse bu kadar sakin anlatılmaz. Bu bizim sükûnetimiz aslında gerçekten bizim bu konuyla ilgili genelde hem toplumsal hem de siyasal anlamda konumlanmamızı da gösteriyor. Bunun çok olumlu bir yanı olduğunu düşünüyorum.

Benden önceki konuşmacılar da söylediler ama bir bilim adamı olarak belki bunun olumsuz yansımaları da olabilir. Buna sonuç kısmında geleceğim ama biz gerçekten sakin şekilde yaklaşıyoruz ve öyle yaklaşmamız gerekir. Tabii ki, şimdi bu toplantının genel başlığına da baktığımızda, Türkiye’de ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla Suriyeli mülteciler konusunda... Ve o yazılan kısa metnin son kısmında meseleyi yeniden düşündürme ve yeni bir perspektif kazandırma. Benim sunuşumda, bu çerçevede yani bu toplantının genel amacıyla alakalı olarak Suriye’den Türkiye’ye yönelen bu sığınma hareketini değerlendirirken, Türkiye’nin genel sığınma politikaları içine biraz tarihsel bir bakış açısıyla da koyup aslında biraz da önümüzdeki yıllarda bununla alakalı... Hem Suriye’den gelen mülteciler, sığınmacılarla alakalı olarak çıkabilecek ve bu bizim karşılaştığımız ilk bu tür nüfus hareketi değil... Bundan sonrası için de benden önceki sayın konuşmacılar da bahsettiler. Aslında bu konudaki örneğin, yasal mevzuatımızın gelişmesi gerekli vesaire... Konuşmamı bu çerçevede ortaya koymak istiyorum ve çeşitli noktalara değineceğim. Aslında belki sorular soracağım, soruların belki cevabını da veremeyecek olurum ama bunlar gündemimizi belirlemek için önemlidir diye düşünüyorum.

Konuşmaya başlamadan üç noktayı vurgulamak istiyorum. Bunlardan birisi daha önce de hem açılış konuşmasında hem de benden önceki sayın panelistler konuştular, insani açıdan çok önemli bir trajediden bahsediyoruz ve Suriye’nin komşu ülkeleri, Türkiye dâhil olmak üzere, bu sığınma talep eden Suriye vatandaşlarına kucak açarak aslında insani bir sorumluluğu yerine getiriyorlar. Şüphesiz ki bunu hem nedenleri hem sonuçları açısından irdelememiz gerekli. Ve bunu burada yapıyoruz. Bunun insani boyutunu kaçırmamamız gerekiyor ama insani boyutunu konuşurken genelde bazen sorunlardan bahsetmeyiz. Bence o insani boyutun içinden bakıp aynı zamanda da önümüze çıkabilecek sorunlara da doğal sonuçlar olarak karşılamamız gerekir diye düşünüyorum.

İkincisi, bilimsel ve hukuki açıdan bakarsak, özellikle sayın milletvekilimiz bu konuyu dile getirdi ve çok sevindim... Bölge valimiz de mevzuatla alakalı konuları dile getirirken biz çeşitli kavramlar kullanıyoruz. İşte mülteci diyoruz, sığınmacı diyoruz, zaman zaman onları misafir olarak yorumluyoruz. Aslında bu isimlendirme, İngilizce politics of naming dediğimiz, yani bir şeyi

isimlendirirken, bir kavram koyarken arkasında çeşitli hem hukuksal hem siyasi bazı düşüncelerimiz olabilir. Ama bu konularda net olmamız gerekli. Özellikle basın, kamuoyu, zaman zaman bilim adamları, siyasiler bu sözcükleri kullanırken farklı kullanabiliyorlar. Bu konuda bir bilim insanı olarak sayın milletvekili bir miktar açıkladı, ben de o konunun üzerinde de duracağım, bu da önemli konulardan birisi.

Bir de ben, benden önce konuşan sayın panelistler konuları icabı bu siyasallaşmayı belki bir miktar olumsuzladılar ben burada konunun kaçınılmaz olarak siyasallaşacağı konusunda da... Burada siyasallaşma derken de konuyla alakalı çeşitli pozisyonlarımız olur, ben bir siyaset bilimciyim aynı zamanda... Biz genelde toplumsal kültürümüz içinde siyasallaşma deyince olumsuz yanından bakıyoruz. Hâlbuki herhangi bir toplumsal konuya farklı bakış açılarından bakabiliriz. Konu gerçekten de tam siyasetin içinde... Buradan bakmak aslında diğer yönlerini ihmal etmek anlamına gelmiyor. Bir de onu vurgulamak isterim. Çok kısaca, daha önce söylendi. Aslında ilgili uluslararası mevzuat, İkinci Dünya Savaşından sonra insanlar çok yer değiştirdikleri Avrupa içinde sığınma talebi olduğu için 1951 yılında bir Cenevre Sözleşmesi var, daha sonra 1967 yılında protokol... Bu çerçevede aslında biz bazen bu mülteci kavramını bir şemsiye, kavram olarak kullanıyoruz ama sığınmacı ve mülteci farklı kavramlar.

Konuyu çok açıklamak için şunu söylemek isterim: Şu nedenlerle, ırkından, dininden, milliyetinden, belli bir gruba ait olmasından ya da siyasi görüşleri nedeniyle kendi ülkesinde zulme uğrayan insanlar olabilir. Bu tehdidi hisseden insanlar olabilir. Bu sözleşmeye imza koyan ülkelerin bu gelen kişileri kapılarından geri çevirmemeleri gerekir. Bu Suriye'den bağımsız olarak da... Ama burada önemli altını çizeceğimiz konulardan biri bu hak kişisel bir haktır. Yani Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde konuşursak... Yani her kişinin durumu tek tek değerlendirilir. O aşamada biz bu kişiye sığınmacı diyoruz. Yani İngilizce olarak sığınma talep eden kişi olarak tanımlıyoruz. Ondan sonra o kişinin hukuksal olarak ele alınıp - çünkü bu sistemi kullananlar da olabilir - hukuksal çerçevede ve idari bir mevzuatla da onlara bir statü verebiliriz. Onlara bir koruma verebiliriz. Tabii ki üzerinde konuştuğumuz konu ve dünyada bu sığınma hareketleri kişisel olarak yapılmıyor. Suriye örneği bunun güzel örneklerinden birisi. Kitlel olarak yapılmıyor. Kitlel sığınma hareketleri de olabilir. Sınırlarınızda birden yüzlerce, binlerce insan olabilir.

Türkiye'de bunun önemli örnekleri var ve aslında biz biraz neden daha fazla hazırlıklıyız... 1991 Şubat'ında Kuzey Irak'tan Kürtlerin geldiklerini genç arkadaşlar belki hatırlamayabilirler ama o Şubat koşulları içinde dağlardan geldiklerini biliyoruz. Önce bir miktar alalım mı almayalım mı tartışması olmuştu. Böyle bir kitlelilik, bu özellikle Afrika'da da oluyor. Ve ülkelerin bu konudaki konumları farklı... Aslında bu konudaki uluslararası mevzuat da çok açık değil. Yani birden binlerce insan geldiğinde siz onları tek tek değerlendirmeniz gerçekten zor. İşte o ülkede hangi nedenle geliyor onu değerlendirmeniz de mümkün değil. İnsani amaçlarla hem Birleşmiş Milletler hem de burada yansıttığım Avrupa Birliği yönergesi son yıllarda, özellikle 2000'li yıllarda, bunlara da hukuksal bir temel vermeye çalışıyor.

Yani kapınıza kitlel olarak geldiğinde başka ülkelerden, sizin onlara özellikle geçici korunma hakkı vermeniz, uluslararası hukuk için de algılanan konulardan biri. Tabii ülkeler bu çerçevede ne yapıyorlar? Farklı konumları var. Bu arada espriyle karışık Türkiye'nin anlamda cömertliği, diğer ülkelerin bu konuda farklı davranmalarıyla ilgili de bir örnek vermek isterim. Biz burada yüz binlerden, bir milyondan bahsederken, Suriye krizinin başlamasından bu yana yaklaşık 35, 40 bin kişi Avrupa

Birliği ülkelerine sığınmış durumda. Ben en son Paris'te katıldığım bir toplantıda Şu anda Türkiye'ye gelenlerin bir kısmı kaçak yollarla Bulgaristan'a geçiyorlar. Böyle bir sorun da var... Örneğin Bulgaristan, Türkiye sınırına aynen Yunanistan'a olduğu gibi bir duvar çekmeye ya da tel çekmek türünden bir eğilim var. Bu rneği de bir anekdot olarak söylemek istedim. Aynı zamanda ülkelerinde kitlesel hareketlere karşı farklı tavırlar aldığını söylemek için.

Şimdi, çok hızlıca bu sunuŐun içinde tarihsel bir perspektif yansıtacağım dedim. Ondan sonra da Türkiye'deki sığınma politikalarını özetleyip, biraz Suriyeliler konusunda konuşup belirli sonuçlar çıkarmaya çalışacağım. Ben slaytları hızla geçiyorum ama Şimdi Türkiye, bizim yaŐadığımız coğrafya bir sığınma geleneğine sahip. Bu Osmanlı'dan da bu yana, işte Türkiye'de bulunan Musevilerin bildiğiniz gibi İspanya'dan kaçanlar olduklarını biliyoruz, 15. yüzyılın içinde. 19. yüzyılın içinde Polonya'dan bugün Polonezköy dediğimiz İstanbul'da, onların geliŐi yine bir sığınma hareketi Şeklinde. Yine 19. Yüzyılın ortasında Macaristan bağımsızlık savaşından Türkiye'e sığınma da var. Biz ciddi olarak böyle bir geleneğin içinden de geliyoruz. Bunu da zaman zaman söylemsel olarak da kullanıyoruz. Bunu da önemli olduğunu düşünüyorum çünkü bu bir geleneği yansıtıyor.

Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı sonrasında bir ulus devleti olarak kurulurken, bizim özellikle Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan Türk ve Müslüman unsurları Türkiye'ye getirme Şeklinde bu nüfus mübadelesi konusu da bir anlamda, böyle bir geleneğimiz de var... Örneğin Yunanistan ile Türkiye arasında, işte Yunanistan'dan Müslüman nüfusun gelmesi, buradan Rum nüfusun gitmesi Şeklinde... Başka bir örnek: 1930'larda Nazi rejiminden kaçan Yahudilerin, özellikle bilim insanlarının Türkiye'ye gelmesi var ki bu Türkiye'de üniversitelerin kurulması anlamında, bazı bilim dallarının kurulması anlamında çok önemli. Örneğin Türkiye de ocuk hastalıkları, pediatri dediğimiz alan bu Şekilde kuruluyor. Felsefe, mantık gibi alanlarda Almanya'dan gelen sığınmacı bilim insanlarının etkisi büyük... Ben bu geleneğin bir miktarda konuŐulmasının da önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi burada başka bir konu, özellikle bundan bahsettim. Türkiye Cumhuriyeti bir ulus devleti olarak kurulurken bizim 1934 tarihli bir iskân kanunumuz var, 2006 yılında yenilendi bu. Şimdi burada yine ulus devlet kurma mantığı içinde, bildiğimiz gibi cumhuriyetin başından bu yana, özellikle balkanlardan ciddi olarak Türkçe konuşan ve bir anlamda etnik Türk olan, hatta yazılıp çizilmesi de Müslümanların getirmesi anlamında... Bizim böyle bir Türk ve Müslümanlara karşı pozitif ayrımcılığımız var, g politikasıyla birlikte.

Örneğin 2006 iskân kanununu açarsanız, yasanın başında kavramlar tanımlanır. İŞte orada göçmen Şöyle olarak tanımlanır: Türkiye'ye gelen ve Türk ırkından ve Türk soyundan olan kişi. Böyle bir ereve de var. Bunu niye söylediğimi bir miktar daha sonra geleceğim. Çünkü Türkiye'nin bu hem g hem sığınma politikalarının bir değişim sürecinde olduğunu ve bu değişim süreci içinde buna tarihsel bakış açısından, özellikle iskân kanunu çerçevesinde yaklaŐmasının da önemli olduğunu düşünüyorum. Yine bir dipnot olarak da Şunu dŐeyim: Bu belki siyasi olarak tartıŐmalı, sıcak konulardan biri olabilir ama gelecekte Şüphesiz ki bu nüfus her ne kadar dinamiklerinin nasıl geliŐeceđini bilmiyoruz ama her g hareketi kalıcı bir grup da yaratabilir. Bir iskân olayı yaratabilir. Bence bunu da bizim ciddi olarak konuşmamız lazım diye düşünüyorum, bu konuya da yeniden geleceğim.

Şu anda Türkiye'de olan bu bir milyona yakın kişinin bu rakamsal büyüklüğünün öneminden de Şu örnekle bahsetmek isterim: 1923'ten 2000'e kadar Balkanlar'dan Türkiye'ye olan göçmenlerin toplam

rakamı iki milyon civarında. Bu açıdan baktığımızda, aslına karşılaştığımız nüfus hareketinin Türkiye'nin toplumsal, siyasal, ekonomik konumu için gelecekte ne kadar önemli olduğunu bununla... Yani 23'ten 2000'lere kadar iki milyonluk bir nüfustan bahsediyoruz. Çok kısa sürede bir de yaklaşık bir milyon kadar bir nüfusun Türkiye'ye gelmesinden bahsediyoruz. Bunun yansımalarının önemli olacağını vurgulamak açısından bu önemli.

Türkiye özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra söylediğim gibi, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni hazırlayan ülkelerden birisi. Bu da önemli... Üç kişilik bir komisyon kuruluyor ve Türk diplomat bu 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni kaleme alan diplomatlardan birisi. Böylece bizim bürokrasimizin bu konuda bir eğitimi olduğunu da vurgulamak isterim. Ancak özellikle konuştuğumuz konuyla alakalı, en önemli yasal mevzuatla ilgili belgemiz 1991'de Kuzey Irak'tan Kürtlerin gelmesiyle birlikte ve Türkiye'de ilk defa, bir anlamda bu demin söylediğim genelde Türk ve Müslümanlara yönelik bir göç politikasına yeni bir boyut getiren, Türk olarak da tanımlanan Kürtlerin gelmesiyle birlikte... Ki bu süreç tabii ki kısa sürmüştü, birkaç hafta, birkaç ay içinde yeniden dönmüşlerdi. Ama Türkiye bürokrasisi 1994 sığınma yönetmeliğini ki bunun uzun bir ismi vardır... Ben o dönemde aslında bu göç konularını yoğun olarak çalışmaya başlamıştım. Gerçekten hem Türk bürokrasisi için hem de hukuk sistemi için bu 1994 sığınma yönetmeliği çok önemli bir belgedir, ki bu aynı zamanda az önce bahsettiğim, mültecilerle alakalı konu kişisel değerlendirmeye bağlı, ama 1994 yönetmeliği, kitlesel göç hareketleriyle de Türkiye Cumhuriyeti devletinin nasıl bir mevzuatla uğraşması gerektiğini ortaya koyan bir belge. Bugün ben Suriye ile alakalı bu kadar hızlı refleks vermemizin, iyi bir bürokrasi, daha olumlu bir sistem oluşturmamızın arkasında bu 1994 yönetmeliği ve onunla oluşan devlet bürokrasisinin önemli bir unsur olduğunu düşünüyorum ki o dönemde ben yine devlet bürokrasisi içinde bakan düzeyinde, daha sonra o kişilerle görüşme yapmıştım. Gerçekten bu süreç, Türkiye için çok eğitici olmuştur.

Bunu şunun için de söylüyorum: Bu deneyimlerimiz, tabii ki dünyanın ne tür koşullar içine gireceği belli değil. Az önce, özellikle sayın valimiz de vurguladı: İlgili, çeşitli alanlarda bununla alakalı mevzuat üretmek belki konuşmamız gereken en önemli konulardan birisi. Çünkü modernliğin, yani modernlik derken daha iyi, çağdaş düzenlemeler yapmanın en önemli özelliklerinden birisi aslında kayda geçilmesi... Sayın valimiz bunu... Yani biz sadece bu konuda değil, biraz yine devlet, toplumsal geleneğimiz anlamında da kayda geçirme, kural koyma anlamında sorunlu bir toplumuz, sorunlu bir ülkeyiz diyebilirim. Buna hızla cevap veremiz gerekir. Özellikle kayda geçirme, kural koyma ve bunların üzerinden... Ben başka bir yerde böyle bir konuşma yaptığımda, bu konu fiili bir durum mu yoksa hukuki bir durum mu diye ortaya koymuştum. Gerçekten de bu ikisinin arasında. Yani genelde de tabii bütün toplumlarda önce bir fiili durum olur, yani bir olay önünüze düşer. Sonra hukuk onunla ilgili mevzuatı ortaya koymaya çalışırsınız.

Türkiye'nin özellikle son 20, 30 yıl içinde bu göç meselesiyle... Yani hem sığınma hareketi hem de burada bir dipnot olarak söylüyorum, işte gazetelerden okuyoruz. Sık sık bizim yasadışı göçmen dediğimiz, benim daha çok düzensiz göçmen dediğim bir göç hareketiyle de karşı karşıya kaldığımız biliyoruz. Türkiye'de Afrikalılar var, Kuzey ülkeleri, Rusya'dan gelenler var. Artık Türkiye klasik olarak, biz hani öğrencilerle göç meselesiyle uğraşmaya başladığımda, Türkiye göç veren bir ülke... Biliyoruz ki Türkiye'den yurtdışına, Almanya'ya, Fransa'ya, Hollanda'ya göç vardı ve biz Türkiye'yi hep bu göç vermesi bağlamında algıladık. 80'li yıllardan itibaren söyleyeceğim çok hızlıca... İşte İran'daki rejim değişikliği, birçok İranlının Türkiye'yi transit bir alan olarak kullanması, ondan önce Afganistan'ın Rusya tarafından, Sovyetler Birliği tarafından işgali, ... Yine Türkiye'ye gelmeleri, geçmeleri, sonra Irak

olayı... Daha sonra soğuk savaş dönemi bitmesiyle birlikte kuzey ülkelerinden, yani Sovyetler Birliği ülkelerinden daha çok bavul ticaretiyle gelen insanlar. Daha sonra onların çeşitli sektörlerde çalışmaya başlamaları. Az önce bahsettiğim 1934 ve 2006 iskân kanunu, ilk defa Türkiye'ye Türk ve Müslüman olmayan kişilerin de gelip yerleşmeye başlamaları. Bunu geniş bir çerçeveye için söylüyorum. Artık Türkiye gerçekten bir göç ülkesi oluyor. Bizim bu çerçeveyi de kaçırmamız gerekir. Bunun önemi şu: Hem toplumsal hem siyasal kültürümüz anlamında da yabancı dediğimiz insanlarla... Bu kendi kültürümüzden gelebilir, aynı dini paylaşmış olabiliriz ya da olmayabiliriz... Ama bu göç alanıyla toplumun ve devletin tanıştığı bir dönemden geçiyoruz... Aslında Suriye olayı da bu bir milyona yaklaşan rakamıyla bu çerçevenin içine sokulmalı diye düşünüyorum.

Şimdi size çok hızlı birkaç rakam vermek istiyorum: Örneğin Türkiye'de şu andaki tabloda tam yansıtmıyor ama Türkiye'de kaçak göçmen olarak yakalanan göçmen sayısı bir ölçü olarak alınırsa... 1995'lerden bu yana yaklaşık bir milyona yakın kişinin kaçak göçmen olarak yakalandığını biliyoruz. Bunların bir kısmı Avrupa'ya geçmek isteyenler olabilir, bir kısmı da olmayabilir. Türkiye'de bu kişisel sığınma hakkı, yani Suriyelilerden bağımsız olarak sığınma hakkı tanınmasını isteyen, sığınma başvurusu yapan kişiler de yine 1995'ten bugüne kadar yaklaşık 100 bin kişiden bahsediyoruz. Bunların önemli kısmı İranlı, bir kısmı Iraklı ve diğer Afrika ülkelerinden gelenler. En son rakamlar şunu gösteriyor: Yaklaşık Türkiye'de 250 bin, 300 bin kadar çalışma izniyle bulunan kişi var. Bütün bu rakamları bir araya getirdiğimizde aslında bizim ciddi olarak bir göç ülkesi haline geldiğimiz ortaya çıkmakta.

Özellikle Avrupa Birliği ilişkileri bağlamında, Pazartesi günü önemli bir anlaşma imzalandı. Bu da Avrupa Birliği ilişkilerinde aslında göç olgusunun da ne kadar önemli... Bir yandan bu bahsettiğim Türkiye'yi göçmen ülkesi olarak kullanıp Avrupa'ya giden kaçak göçmenlerin Türkiye ile gönderilebilmesi bu sorunu çözmesi ama ondan belki daha önemli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak... Buna bağlı olarak bize kolaylaştırma ve bunun önünde vize kolaylaştırılması ve serbest vize rejimine geçilmesi.

Bu örnekleri şunun için veriyorum: Özellikle son 10 yılın içinde, göç meseleleri siyasal anlamda, özellikle Avrupa Birliği ilişkilerine baktığımızda, ciddi olarak öne çıkan konulardan biri. Bu çerçevede de baktığımızda, yine geçen yıl, 2013 yılında yani bu yılın yaz başında, meclisimiz yabancılar ve uluslararası koruma kanunu çıkardı. Bu, aslında biraz önce bahsettiğim 1994 yönetmeliği de bir süre sonra yürürlükten kalkacak, bu yasaya bağlı olarak. Bu uluslararası koruma kısmı aslında bizim mülteciler, sığınma dediğimiz konuya tekabül eden ve yeni bir devlet bürokrasisi kuruldu. Genç arkadaşlar aslında bunu ciddi dinleyebilirler. Yaklaşık 2000 kadar bürokrasisi olacak, neredeyse bir bakanlığa denk düşen bir devlet birimi kuruldu. Uğraştığımız konuyla ilgili mevzuatın geliştirilmesi anlamında, tabii bu kanun çerçevesinde ciddi mevzuatlar gelişecek... Bu kuruluşun ciddi bir katkısı olacak. Birkaç rakam vardı, sayın valimiz farklı rakamlar verdi ama şunu göstermek istiyorum. Bu bir miktar eski bir tablo, yazın başında yapılmış bir tablo. Suriye'den gelen mülteciler, sığınmacılar sadece Türkiye'ye gelmiyorlar. Lübnan o tarihte, yazın başında örneğin, 800 bin kadar kişi, bu Birleşmiş Milletler'in rakamları...

Gördüğünüz gibi, bütün bölge için aslında bu çok önemli konulardan birisi. Ki Lübnan'ın nüfusu Türkiye ile karşılaştırılmayacak kadar küçük. Şimdi buradan belki sonuca doğru gelirken herhangi bir ülkeye, bu ciddi rakamlar gittiğinde şunu düşünün: Almanya'da sadece 3,5 milyon kadar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı var. Almanya için en önemli toplumsal problemlerden, konulardan birisi. Ve

bunlar 60'tan bu yana giden kişiler. Örneğin şimdi Türkiye'den gitmiş bir göçmenimiz bakan oldu. Almanya için çok önemli konulardan biridir. Buradan şuna gelmek istiyorum: Bu ülkeler içinde eğer bu bir kalıcılığa dönüşürse ki bence bunu gerçekten bizim konuşmamız gerekli. Bu bir devlet politikası olsun ya da olmasın bu kalıcılığa dönüşebilir. Yani her göç bir kalıcılık bırakır, bunun derecesi de yine siyasi süreçlere bağlı...

Her ne kadar bizim toplumumuzun elbette ki hoşgörüsü, farklı etnik grupların, dinlerin birbiriyle yaşaması ama kaçınılmaz olarak her toplumda farklı ülkelerden, farklı dinlerden, farklı ırklardan insanlar geliyorsa ve sizin kaynaklarınızı paylaşıyorlarsa, her ne kadar iyi niyetli de olsanız bu toplumsal bir sorun haline gelebilir. İşte Lübnan gibi küçük bir nüfusu olan ülkede, etnik yapının değişmesi, iskân durumları bunu Türkiye'ye de uygulayabiliriz. Şimdi son iki dakikanın içinde, aslında son slaytına geleceğim... Biz burada siyasetin rolünün belki bu toplantının insani yanını daha çok öne çıkardığımız için tartışmıyoruz ama gerçekten siyasi yanının tartışılması önemli. Burada siyasi yanı derken gündelik siyaset, parti politikaları anlamında bahsetmiyorum. Bir toplumsal olgu hakkında farklı pozisyonlar almak konusunda.

Çok küçük bir teknik detaydan bahsetmek istiyorum: Aslında bu önemli. Yine daha önce bunu sayın milletvekilimiz de söyledi... Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne coğrafi sınırlama koymuştur. Bunun anlamı aslında soğuk savaş mantığıyla Türkiye'ye gelen kişiler sığınmacılara mülteci hakkı ancak Avrupa'dan gelecek kişilere bir sığınma veriyor, yani onlar ancak Türkiye'de kalabiliyorlar. Onun dışında, İran'dan, Suriye'den gelen bir kişi bizden sığınma talep edebilir. Türkiye'de onun süreci tamamlanır, ondan sonra üçüncü bir ülkeye yerleştirmek durumunda... Yani bizim mevzuatımız şu anda ona izin veriyor.

Eğer başka bir yasal düzenlemeyle bu kişilere Türkiye'de oturma izni, onun sonucunda da sürekli yaşama izni vermezseniz. Bu benim yıllardır üzerinde durduğum bir konu... Bir miktar teknik bir konu ama Türkiye'nin üzerinde uzun süredir batının bir baskısı vardı, Avrupa Birliği'nin. Ben de bu baskının Avrupa tarafındaydım. Bu coğrafi sınırlamanın kaldırılması gerekir. Türkiye gibi ülkelere bu önceden tanınan bir hak ama dünyada coğrafi sınırlamayı koruyan bir ülke kalmadı. Biz şu mantıkla bunu koruyorduk, yani devlet mantığı açısından: Türkiye göç ülkesi olacak. Ama zaten Türkiye göç ülkesi oldu ve bu coğrafi sınırların kalkmasıyla, Suriye olayından bağımsız olarak da söylüyorum, Türkiye'nin bundan kaybedecek bir şeyi olmadığını bir bilim insanı olarak düşünüyorum. Belki Suriye olayı bize bu coğrafi sınırlamayı kaldırma konusunda bürokratlarımız var, yanlış anlamasınlar ama bürokrasimizin ciddi bir direnmesi vardı, bence ideolojik bir direnme idi. Belki buna yardımcı olur diye düşünüyorum. Bunun düşünülmesi gerekir.

Bunlar sadece sorular. Türkiye'deki siyasi tartışmalar içinde işte vatandaşlık verilecek, oy kullanacaklar vesaire anlamında söylemiyorum ama geniş bir bakış açısı içinde, kalan nüfusun kalıcılığı ve onların iskânı konusu bence siyasal bir konu olarak istesek de istemesek de günümüze gelecektir. Bu bütün Suriye olayının gerçekten bizim tarihsel bakış açısından kısaca anlatmaya çalıştım, hem de gelecekte Türkiye bürokrasinin bu tür olgulara ne tür yeni politikalarla cevap vereceği konusunda, önemli bir örnek olduğunu söylemek isterim. Tekrar toplantıyı düzenleyenlere teşekkür ediyorum.

1. OTURUM SORU-CEVAP BÖLÜMÜ

OTURUM BAŞKANI:

Evet, Ahmet hocam çok teşekkür ederim. Kapsamlı ve değişik veçhelere vurgu yapan güzel bir konuşma oldu. Şimdi soru cevap faslına geçeceğiz.

KATILIMCI-1:

Saygılar sunuyorum, ben Profesör Günar Şenkal. Sorumu Ahmet Bey'e yöneltmek istiyorum. Avrupa'dan gelecek kişilere karşı bir coğrafi sınırlama olmadığı fakat diğer ülkelerden gelecek kişilere karşı bir coğrafi sınırlama olduğundan söz edildi. Bilmiyorum yanlış mı biliyorum, ayrıca Balkan ülkelerinden gelen Türk kökenli kişilerin de mülteci olmasına hükümetimiz, devletimiz galiba izin vermiyor. Bir de böyle bir olay var. Bu politikanın da Balkanların Türklerden boşaltılmaması, Türklerin orada kalması gibi... Yani bu konudaki son durum nedir? Bunu da paylaşırsanız memnun olurum.

PROF. DR. AHMET İÇDUYGU:

Evet, bu coğrafi sınırlamayı koyduğumuzda, Avrupa olarak tanımladığımız her yer bunun içine giriyor. Söylediğiniz, verdiğiniz örnekte, bir anlamda Balkanların Avrupa'nın içine girmesiyle alakalı ama göç ve aslında bizim iskân kanunumuz zaman zaman devletin, hükümetin çeşitli siyasi nedenler... Siyasi nedenler derken, örneğin Bulgaristan'da baskı var belirli bir dönem. Türk ve Müslümanların Türkiye'ye getirilmesi konusunda bizim 34 yasası bağlamında, daha sonra 2006 yasasında, zaman zaman hükümet kararlarıyla, devletin kararlarıyla bunların getirilmesi var. Ama dediğiniz doğru, şimdi zaman zaman da devlet bakışı açısından bizim yurtdışındaki azınlıkların orada tutulmasının siyasi bir araç olarak kullanılması var.

Bunun güzel bir örneğini vermek istiyorum: Türkmenler açısından Irak'ta, Saddam rejimi açısından Irak'taki Türkmenler de baskı altındaydı. 1990'ların başında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin görüşü onlara da belirli geçiş, sığınma hakkının talep edilmesi, hatta Türkiye'ye yerleştirilmesi. Sonra 90'ların sonuna doğru, mesela bu mevzuattan yavaş yavaş kalktı. Çünkü Türkmenlerin orada tutulmasının milli çıkarlarımız için daha önemli olduğu düşünüldü. Sık sık bu Türkiye'de, dış politikamızla alakalı olarak da konum alındığını görüyoruz.

KATILIMCI 2:

Öncelikle değerli konuşmacılara çok teşekkür ediyorum, gerçekten çok muhtevalı açıklamaları oldu. Ben şu son bir iki gün içinde gelişen bir olayla ilgili özellikle sayın valime sormak istiyorum. Şimdi, Amerika ve bir kısım batılı ülkeler bu geçiş sürecinin mevcut rejimle olması gereğine tırnak içinde karar vermişler gibi bir durum ortaya çıktı. Bu, sorunun biraz daha uzayacağı ve bize düşen bu sıkıntılı durumun daha uzun süre devam edeceği anlamına mı gelir diye sormak istiyorum, teşekkür ediyorum.

VEYSEL DALMAZ:

Ben de teşekkür ediyorum. Tabii Suriye konusu, Suriye krizi, uluslararası alanda geldiği konum itibarıyla, gerçekten kontrolden çıktı. Şu anda kim süreci ne zaman bitirecek, bitirecek mi

bitirmeyecek mi? Açıkçası bu anlamda samimiyet testi yapılıyor diye düşünebiliriz veya bekleyebiliriz. Suriye muhalefeti bu anlamda geçmişte biraz daha çözüme, sonuca odaklanmış bir haldeyken, şu anda gerek Türkiye'deki bulunan Suriye Ulusal Koalisyonu ve onun içindeki yeni hükümet olarak kurulan, henüz daha yerleşme safhasında olan Suriye Geçici Hükümeti, bu anlamda da açıkçası Cenevre'ye, çözüme çok fazla yakın olunmadığı konusunda bir kanaatle gidiyor.

Dolayısıyla alanda belirli ülkelerin alanla ilgili planları var. Bu planlarda bazen birliktelik olmuyor. Tabii ben bunu kendi ülkemize bakan açısıyla ve bizim içimizde bu kadar mülteciyle beraber, Suriye ile olan yakın ilişkimize bakarak biz nerede duruyoruz buna da bakmamız lazım açıkçası. Amerika'nın planı olacaktır, İngiltere'nin planı olacaktır ama bölgeyle alakalı bizi çok çok daha fazla ilgilendiriyor. Yani Amerika'yı ne derece, İngiltere'yi ne derece ilgilendiriyor, Fransa'yı ne derece ilgilendiriyor bilemem. Bu topraklarda onlar hem Türkiye'de, hem Suriye'de hem bölgede iddiaları vardı. Ama biz bu toprakların içindeyiz, beraberiz, bütünüz... Dolayısıyla onlardan ziyade bizi ilgilendiriyor. Bir ülke, bir imparatorluğun varisleri olarak bizleri ilgilendiriyor. Bize bakan yönümüzle ve şu anda bizim yanımızda duracak birileriyle, insanlarla veya bir gruplarla Suriye'nin öz insanlarıyla bizim bakış açımız ne olmalıdır ben bunu düşünüyorum.

Tabii burada siyaseti yürütecek dış işleri bakanlığımız konunun üzerindedir, hükümetimiz bunun üzerindedir, görüşmeler var. Tek başına Türkiye'nin yapacağı ne var ne yok, bunlar siyasetin konusu biraz. Ben bu çerçevede buraya kadar konuşuyorum. Ümidimiz, temennimiz Türkiye'nin de mağdur olmayacağı, bölgenin de mağdur olmayacağı bir çözüm bir an evvel olur... Değilse zaman uzadıkça ki bu süreç zamanı uzatıyor, çözümü uzatıyor. Her geçen süre, oradaki insanların ümitsizliğidir. Hepinizin de bildiği gibi, yüzerken insan ileride bir kara görüyorsanız ümitlenirsiniz, oraya kadar yüzersiniz. Ama o karayı göremiyorsanız daha hiç gitmeden boğulur kalırsınız. Biz o ümitsizliği yaşamak istemiyoruz. Mevla'm bize bir ümit versin, dua ediyoruz, niyaz ediyoruz, sağ olun.

KATILIMCI-3 (Gazi Mısırlı):

Aslen Suriyeliyim. Özellikle üniversiteye böyle bir konuyu ele aldığı için çok teşekkür ediyorum. Ben Suriyeliler adına hem Türk hükümetini, hem de sayın valime, özellikle yani, hakikaten çok yakından takip ettiğim için, Suriyeliler adına neler yaptığını çok iyi biliyorum. Bütün hükümetimiz, özellikle Kızılay, AFAD, başbakanlık, dışişleri bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, bütün bakanlıklara ben Suriyeliler adına hepsine teşekkür etmek istiyorum. Sivil toplum için siz bahsettiniz, hakikaten sivil toplumun Türkiye'nin duyarlılığını üst seviyede, yani dünyanın öyle bir şey olmadığını Suriyeliler bunu takdir ediyorlar. Ve Suriyeliler 127 dost ülkesi olduğunu toplantıda toplanıyorlar. Ama ben açık ve net olarak söylüyorum, ben Suriyelilerin hepsinden duydum: Bize tek dost ülke Türkiye'dir, öbürleri dost değil, öbürleri dost görünmüyorlar. Bize hakikaten kardeş ve dost olarak Türkiye olarak görüyorlar.

Özellikle en fazla duygulandıkları nokta da, "siz muhacirsiniz, biz de Ensar olmaya çalışıyoruz". Hakikaten bu slogan, şimdiye kadar Suriyelilerin en etkilendiği slogan bu slogandır. Ve bunun gerçeğini görmeye başladılar. Yani bu slogan halinde değil, bu gerçek olarak yaşandı.

İkinci olarak, sayın valim, kampın içindeki Suriyelilere verilen hizmetleri anlattı, şehirlerdeki yaşayan Suriyelilere hizmetleri anlattı. Ama bir de Türkiye'nin çok büyük bir rolü var, Suriye'nin içinde, sınırda yaşayan Suriyelilere büyük hizmetler götürülüyor. Sayın valim keşke bunu bahsetseydi çünkü bunlar daha da önemli. Burada yaşayan insanları, bunları götürebilirsin hizmetlere... Ama öbür tarafa, bombanın, ölüm altında onlara hizmet götürmek... Hakikaten bu çok önemli ve insani bir mesele...

Üçüncü olarak, Suriyeliler de buraya geliyorlar. Sayın milletvekilim bunu söyledi. Açlıktan değil, bombadan da değil. Ben Suriyelilerle her gün görüşüyorum... Ve onlarla görüştüğüm zaman kamplardaki kadın ve çocuk sayısının yüzde 70, 80'lerde olduğu zaman soruyorum: Ne için bu kadınlar burada? Ben açık ve net söyleyeyim size, Suriyelilerin buraya geliş sebebi ve komşu ülkelere göç sebebi. En önemli mesele, ırzlarını korumak için buradalar. Yani bunlar, oradaki polis ve oradaki istihbaratın en fazla acıttığı meseleye, ırzlara tecavüz ediyorlar. Onun için bu insanlar buraya geldiler, kendi ırzlarını ve çocuklarını korumak için buradalar. Onu açık ve net söyleyeyim. Açlıktan önemli değil, aç kalırlar, bombadan da önemli değil. Evi yıkıldı önemli değil, yenilerini yapar. Ama bu ırz meselesini bu ömür oyu bir lekedir. Özellikle Müslüman bir toplumun içinde, onun için buraya geliyorlar, komşu ülkelerine geliyorlar.

Ben son bir noktadan bahsetmek istiyorum: Suriyelilere Birleşmiş Milletler'in verdiği rakamlara göre 3000 okul yıkıldı. Şu anda Suriye çocuklarının yüzde 42'si... Bunlar Birleşmiş Milletler'in rakamları, benim değil. Yüzde 42'sinin şu anda eğitim dışındalar. Türkiye'ye geliyorlar, Allah razı olsun, sayın valim bahsetti. Ama ne için başka ülkeler geliyorlar, onlara diploma veriyorlar. Yani üniversiteye girmek için Libya'ya mı ihtiyacım var? Yani Türkiye hakikaten aciz mi onlara bir imtihan sokup, işte bir komisyonun içinde onlara bir diploma vermeye... Liseden Türkiye'den mezun olmalarını mülteciler konusunda Sayın Doktor Ahmet Bey söylediler. Ben size açık ve net söyleyeyim: Batı şu anda buraya geliyor, eğitim bahanesinde Suriyelilerin en seçkin, en zeki, en Suriye'nin geleceğini tutacak insanların şu anda isimlerini alıyor ve onları kendi memleketlerine götürüyor. Biz niye onlara iltica konusunda vermiyoruz. Hakikaten bu konuda çalışma yapmamız lazım. Bu konuyu fırsat verdiğiniz için Suriyeliler adına hepimize teşekkür etmek istiyorum. Allah razı olsun, selamünaleyküm.

VEYSEL DALMAZ:

Gazi Bey benim de yakın dostum. Suriye konusunda da biz beraber çalışıyoruz. Sayın başbakanımızla da yine tanışıklıkları var ve o çerçevede faydalı olmaya çalışıyoruz. Tabii, anlatacak çok şey var aslında ama zaman kısıtlılığından dolayı hepsine değinemediler açıkçası. Türkiye, sınırda her önüne geleni içeri almıyor açıkçası. Biraz da orada, iç kısımda tutarak kendi ülkelerine, kendi içlerine gelip gidebilsinler diye sınırda kamplar oluşturuyoruz. Buna da Türkiye gerek STK'lar yardımıyla gerekse direkt devlet yardımıyla çadır gönderiyor, gıda ihtiyacı varsa sivil toplum örgütlerine gönderiyor ve oralarda tutmaya çalışıyoruz insanları. Şu anda sınırın hemen sıfır noktasının öbür tarafında, Kilis'te, Reyhanlı tarafında, Carablus, Karkamış orasında ve diğer taraflarda çok fazla kamp olarak niteleyemsek bile, kamp görünümünde epey yerleşim var. Ve 100 bine yakın insan da buralarda şu anda barınıyor, onu da ifade etmek lazım.

Ara ara Türkiye'den bazen AFAD eliyle, bazen de STK'lar eliyle biz buralara gıda gönderiyoruz. Daha dün Hatay Cilvegözü sınırından öbür tarafa giden... Günlük 200 tane tır gidiyor oradan... Tırların önünü kestiler, orada 7000, 8000 kişilik kamp var. Hemen Baldirevan çıkışında, yani Cilvegözü'nün çıkışında kamp var. Ve bazen gıda eksik olunca ister istemez yolu kestiler. Ve bu kadar yardım veya diğer tırlar içeri giriyor, bize neden yok diye? Ve oralara biz 15 günde bir takviye yapıyoruz. Başka türlü normal asayiş de sağlayamazsınız, en sıkıntılı şeylerden birisi bu

Ve öbür tarafla ilgili, şimdi çocuk felci salgınları olmaya başladı ve Türkiye hemen üzerine düşeni gerek kamplarda ve gerekse kampların dışındaki bütün Suriyelilerin aşılamalarını yaptığı gibi, sınırdaki bu neredeyse 20'yi gecik kampın da içindeki sakilerinin aşılmasını şu anda üstleniyor ve yaptırıyor. Birleşmiş Milletler nerede dersiniz, onlar sadece rejimin kontrol ettiği yerlerde bu aşılamaı

yapabiliyorlar. Beri tarafa aşı bile veremiyorlar çünkü rejimden izin alamıyorlar. Böyle enteresan bir yapı var. Sınırın sıfır noktasından içerilere doru en fazla yardımı gönderen ülkeler Türkiye. Bu noktada da Türkiye sadece kendine gelenlere değil, içinde olan insanlara da bizatihi zorla değil, gönüllü olarak yardımları da gönderiyor. Şunu da ifade etmek istiyorum: Başlangıçta bu konuda yardım duyarlılığı çok fazlaydı. Az önce sayın vekilim de belirtti ama son zamanlarda biz, öbür tarafta ihtiyaç var, yardım bulamıyoruz. Bu konuda da özellikle sizler vasıtasıyla, bütün kamuoyuna, hayırseverlere veya NGO'lara, STK'lara da yardım konusunda duyarlılığı biraz daha arttırmalarını istiyorum. Şu anda kış, çocukların ayağında ayakkabı yok, çorap yok ve sırtlarında mont yok.

Müsaadenizle bu eğitim konusuyla ilgili bir serzeniş oldu, ona ben cevap vereyim. Tabii burada denklik sorunu var. Çocuk kaçınıcı sınıftan geldi? İşte ilkokulda, ortaokulda veya muadili okullarda, bunu belgeleyecek bir belge söz konusu olmadığı için devletimiz bu anlamda, şu anda... Hani bu şu sınıftadır veya bu belgeyi şu anda alma imkânı alma imkânı olmadığı için... Onun için şu sınıftan başlatıyoruz şeklinde bir işlem yapılamıyor ama milli eğitim bakanlığının bir çalışması var, sanıyorum çok uzun sürmez. Bu konuyla ilgili bir çözüme ulaştırır.

OTURUM BAŞKANI:

Öğrenci arkadaşlardan soru alabilir miyiz, öncelikle? Evet, kendini de tanıtırsan memnun oluruz, kısa bir soru rica edeyim.

KATILIMCI 4:

Suriye Türkmenlerinden Ahmet Mahvi. Öncelikle hepinize hoş geldiniz diyorum, sayın valim, sayın milletvekilim. Suriye Türkmenlerinden, sizlere çok oradaki insanların ufak bir ıstırabını anlatmak istiyorum. Dün akşam geç saatlerde beni telefonda görüştüler. Şu anda bir kere daha bir varil vahşeti yaşandı. Yüzlerce insan, katliam yaşandı ve bir kişinin sadece bir tek bir birey enkazın altından çıkarılabildi. Diğer insanlar çıkarılamıyor. Ayrıca da Türkiye'nin içindeki yaşam, farklı illerde insanlar yaşıyor ve kamplarda. Her türlü yardım ve şeyler sağlanıyor. Bunun İstanbul'da da dün gördüğüm gibi, sokaklarda insanlar yaşıyor. Onların da sıkıntısının çözülmesini istiyorum. Aynı Gaziantep ve diğer illerin de sınırlarında çözüldüğü gibi İstanbul'da da çözülmesin, gerek sağlık, gerek eğitim her türlü sıkıntılarının çözülmesini temenni ediyorum. Ve bir kere daha Türkiye Cumhuriyeti dünyaya tamamiyle hakiki kimliğini gösterdi. Osmanlı'nın, Fatih'in torunları olduğu gibi, her türlü yardımı, eğitimi onlara verdi. Bir kere daha çok teşekkür ediyorum. Türkiye Cumhuriyeti'ne... Gerek Sayın Veysel Dalmaz valimize, gerek sayın milletvekillerimize, herkese çok teşekkür ediyorum, Suriye Türkmenleri adına.

OTURUM BAŞKANI:

Peki, teşekkür ederim. Bir soru yoktu, herhalde. Onun için, başka bir soru var mı öğrenci arkadaşlardan? Öğrenci dedim ama bir hocamız, buyurunuz.

KATILIMCI 5:

Konuşmacılara çok teşekkür ediyorum. Hasan Basri Yalçın, Uluslararası İlişkiler bölümü. Ahmet hocama bir sorum olacak. Kalıcılık meselesinden bahsettiniz hocam, savaşın da çok kısa bir sürede bitmeyeceği aşağı yukarı gözükmüş durumda... Savaş bugün bile bitse Suriye'nin yeniden inşası için en aşağı bir beş yıllık süreçten bahsediliyor, yani projeksiyonlar aşağı yukarı bu durumda. Sizin göç

çalışmalarınıza izafeten soruyorum, elimizde herhangi bir veri var mı hocam? Mesela bir beş yıllık süre içinde gelen göçmenlerin yüzde kaç ülkelerine geri dönerler veya dönmezler. Böyle ampirik bir verimiz var mı elimizde? Hani süreyle de iliŐkilendirerek soruyorum.

Bir de sayın valimize aynı meseleyle ilgili olarak eğer böyle bir beş yıllık s relerden, vesairenden bahsedilebiliyorsa, koordinat rl ğ n z n projeksiyonlandırması ne durumdadır? Mesela siz ne kadarlık bir süre zarfında bu meselenin devam edeceğini planlıyorsunuz ve planlarınızı hangi süre için yapıyorsunuz, bununla ilgili bilgi var mı elinizde? Son bir ufak bir Şey daha sorayım: Kayıtlarla ilgili yani göçmenlerin kayıtlarla ilgili izlenen yöntem nedir? Yani sınırda mı alınır yoksa Şehirlerde mi tespit ediliyor? Bununla ilgili bilgi almak istiyorum, teşekkür ediyorum.

AHMET İ UYGU:

Tabii, elimizde böyle somut, rakamsal bir bilgi yok. Ancak hem daha önceki deneyimlerden, herhangi bir göçmen topluluğu, yani bunu bir göçmen topluluğu olarak alırsak, özellikle çocukların sosyalizasyonu bir ülkede devam ettiği sürece... Sosyolojik olarak o topluluk... Yani burada sihirli bir rakam yok ama bu süre üçlü, beŐli yıllara ulaŐtıęında kaçınılmaz olarak bunun bir miktarının, bilemiyoruz tabii... Buradaki siyasal, toplumsal süreçler var. Ama kaçınılmaz olarak bir milyonluk bir nüfusun önemli bir kısmının ya a bir kısmının en azından, kalabileceğini kesinlikle tahmin edebiliriz. Bu tabii ki ciddi bir mesele, yani bir miktar konuşulması da Şu günlerde... Çeşitli gündelik siyasi tartıŐmalarda işte bildiğiniz gibi, seçim yaklaşıyor böyle... Tartışmalar var, konuŐulmuyor ama bence toplumsal olarak da siyasal olarak da bunu ciddi olarak düŐünmemiz gerektiğini düşünüyorum ve bilim insanı olarak söyleyebilirim.

10'da biri kalsa, 100 bin yapar, bu ciddi bir rakamdır, bu sosyalizasyon süreci... Tabii buradaki siyasal süreçleri de vurgulamak isterim. Bu da böyle, belki konuşmaya bazen korktuğumuz alanlar gibi, korkulacak da bir alan olduğunu düşünmüyorum. Yani kaçınılmaz olarak, gündelik hayatımızın. Ancak büyük kentlerimize bu dalga vurduğu zaman konuşmaya baŐlıyoruz, yani bölgede sınırlı kaldığında, ben dâhil... Olayın bu kadar ciddiyetini ancak... Orada bir fotoğraf gördüm, 15 gün önce Sultanahmet'e gittiğimde, Metro durağında birden gördüğümde aa dedim, iki gün önce Taksim'de gördüğümde a dedim... Yani hem bizim karar alıcılarımızın, hem Őehirli toplumumuzun ancak böyle büyük kentlere, İstanbul'a, Ankara'ya vurduğunda bir miktar farkına varabiliriz. Ciddi olarak ben bu kalıcılığın ve isk nın konuşulması... Yani devlet katında bir anlamda konuŐulduęunu biliyorum. Burada yanlış anlaşılmasın, böyle bir plan var anlamında bir bilgim yok. Ama bu kaçınılmaz olarak, sosyolojik olarak bir vaka, kalıcılık olacaktır.

VEYSEL DALMAZ:

Evet, teşekkür ediyoruz. Ben de özellikle bu süreç uzun sürerse ne yapılır? Biz zaten sürecin uzun sürebileceğini dikkate alarak bunları öneriyoruz. Ve Ankara'daki bu politikaların oluŐturulacaęı mahallede gerekli raporlarımızı o Şekilde veriyoruz. Ve açıkçası, Şu anda eğitimle ilgili, çalışmayla, ikametle, kayıtlarla ilgili prosed r m z  tamamlarsak bunların ne zaman, nasıl gideceği sürece bağlı daha doğrusu. Biz gönlümüzden isteriz ki bir an evvel kendi yurtlarına gitsinler. Hatta bu anlamda da ben yine Suriye'den gelen birisine demiŐtim ki, hani bazen söylüyorlar, işte bunlar gelir de gitmezlerse ne olacak diye bana soruyorlar. Sen ne dersin diye bir tane arkadaşımıza, gelen misafirimize sordum. Dedi ki sayın valim, oradaki insanlar buraya geldiler. Eğer orada durum düzelsin, akan kan, savaş bitsin, burada bu insanları bağlasan da durmazlar. Ama savaş bitmediği takdirde, sen buradan kovsan

da gitmezler... Sistem bu ama bize düşen bu gelen insanları siz başınıza basacaksınız ve onlarla ilgili, yaşamayı artık bu şekilde çözüm bulmanız lazım. Bununla ilgili de yine hocamın belirttiği konuya ben gerçekten önem veriyorum.

Kilis, bu anlamda 122 bin nüfusu var Kilis'in, ilçeleriyle birlikte. Üç ilçesi var zaten ve merkezin 85 bin nüfusu var. Köylerle beraber ilçelerinin de 40 bin kadar nüfusu var. Şu anda Kilis'te ne kadar Suriyeli var biliyor musunuz? 90 bin kişi var şu anda... Şu anda İstanbul'un nüfusu 15 milyon, burada 7,5 milyon kişi gelmiş olduğunu düşünün, herhalde İstanbul intihar eder gibi geliyor bana. Yani bunu böyle bakmamız lazım. Hâlbuki birkaç kişi geldi, birkaç kişi gelince biz vaveylayı kopardık. Peki, Antep'te ne kadar var biliyor musunuz? Antep'te 150 bin kişi var şu anda. Antep'in hiçbir sıkıntısı da yok, Allah'a şükür. Eğitimle ilgili, çalışmayla ilgili ki çalışma barajı da sağlanmış durumda. Ve çok da sıkıntı yok, Allah'a şükür... Asayiş bakımından da yok. Demek istediğim biz yeter ki tedbirleri alalım, yardımcı olalım. Bu insanlar burada, eğer öbür tarafta şartlar iyileşirse durmazlar...

Bir de bu konuda empati yapmamız gerektiğini ben özellikle düşünüyorum. Aynı şeyler biz Suriye'de olsaydık, başımıza gelseydi, biz nereye gidecektik? İsrail'e mi gidecektik? Yine en yakın bildiğiniz, kan bağı, can bağı ve din bağı olan bir yere gelecektiniz. Ve bu insanlar geldiler, şu anda içimizde... Bir de yine aynı şeyi, hatıramı anlatmak istiyorum: Biliyorsunuz bayağı bir zulmün olduğu bir bölgeydi ve stratejik bir yerdi. Uzun direnişten sonra burayı rejim ele geçirdi, Hizbullah'ın da katkısıyla. Ve arkasından buradaki insanlar, fazla da kalabalık da gelemiyorlar. Azar azar, 100'er 100'er Carabus tarafına geldiler. Biz orada yerleştirdik bunları, oradaki çadırlara bulabildiklerimize yerleştirdik bunları. Ve bunların da çoğu Türkmen'di. Ayırt etmiyorum ben, Kürt olabilir şu olabilir bu olabilir ama benim öz ve öz yakın akrabalarım diyebilirim. Bu insanlara baktığınız zaman çocuklar vardı ki sizin bahsettiğiniz namus kavramına dikkat çekmek istiyorum. Bunlar oradan, özellikle namuslarını buraya emanet etmek için geldiler. Ve bunlar çoluk çocuk, yaşlılar, kızlar, kadınlar ve hastalar vardı.

Bunları hala biz içeri alamadık, daha kampın Carabus'ta hemen Karkamış'ın öbür tarafında sınırda duruyorlar bunlar. Ve bunlara sorduğum zaman dedim gençleriniz nerede, diğer kamplarda bir sürü gençler var, çalışabilecek yaşta... 18, 30 yaş arasında delikanlılar vardı, bunlar arasında yoktu. Dediler ki yiğitler cephede kaldı. Beni gerçekten çok duygulandırdı bu, önemli bir şey bu. Ve insanlar sadece namuslarını size emanet ediyorlar çünkü orada hayatta garanti kalmadı. Sıkıntılarının biri buydu gerçekten. Türkiye'de bu anlamda yardımcı olmaya çalışıyor. Daha fazla yardımcı olmamız lazım. Bu bir artık insanlık meselesi diye söyleyebilirim.

Kayıtla ilgili prosedür var, onu ifade edeyim: Şimdi Türkiye'nin her tarafında, yine belli yerlerde kayıt koordinasyon merkezleri olmak üzere, AFAD tarafından organize ediliyor, valiliklere de bu anlamda genelge gönderiliyor. Emniyetlere, ilçelere, kaymakamlıklara... Nerede Suriyeli varsa bunlar behemehal, bir vesileyle kayıt altına alınacak ve bunlarla ilgili en azından biz ülkemizde, hangi köşede ne kadar Suriyeli var bunu bileceğiz. Daha sonrasında, teferruatlı kayıt noktasında ayrıca bunları gözden geçireceğiz.

OTURUM BAŞKANI:

Evet, son iki soru alalım. Siz söz almak istiyordunuz, sizden başlayalım, evet, buyurun...

KATILIMCI 6:

Anadolu Ajansı'ndan Fikriye Susam Uyar ben. Sayın Valim, konuşmanızda şu anda 207 bin kişinin kamplarda olduğunu söylediniz ama yaklaşık bir milyon insanın da Türkiye'nin değişik bölgelerinde bulunduğunu belirttiniz, değil mi? Ben haberde konu edileceği için teyit etmek için sordum, tam anlayamadım bu konuyu...

VEYSEL DALMAZ:

Bu resmi rakam 207 bin şu anda, kamplarda... Ve kampların dışında da şu anda sayısını bilemediğimiz bir şey var. Ama bunun Birleşmiş Milletler bir milyona yakın olduğunu söylüyor. Biz de açıkçası saymadan da bunun şu rakam bu rakam demek istemiyoruz. Ama ben biliyorum ki kampların en azından üç dört katı kadar daha var, tahmin ediyoruz. Gerçek sayıyı açıkçası şeyde bileceğiz. Ben bunları neye göre tahmin ediyorum? Oralardan aldığımız bilgiler, kaymakamlarımızdan, emniyetten veya okullardan nüfuslara ulaşabiliyorsunuz. Bunlara göre bir tahminimiz var. Sayı öyle veya böyle, ne olursa olsun biz Birleşmiş Milletler'in dediği gibi, gerçekten bu rakama yakındır, bu rakamla beraber gerekli tedbirleri almak durumundayız.

OTURUM BAŞKANI:

Evet, siz... Kısa olursa, vaktimizi aştık çünkü.

KATILIMCI-7:

Efendim, paneli düzenleyenler için çok teşekkür ediyoruz. Biz de 1924 Gülcemal vapuruyla Yunanistan'dan Türkiye'ye gelenlerdeniz. Büyüklerimizden bu acıları dinledik. Şimdi ben iş adamları, yönetici olarak ne yapabiliriz diye düşündüm: Devletin vermiş olduğu, bizim insanımız da çalışacak olanlar arasında bir işsizlik oranı diye bahsediliyor. Mesela yeni yayınlanan 9,9 işsizlik oranı... Ben 35 senedir iş âleminde olduğum için bu rakam doğru değil, çok aşağılarda... Çünkü çalışmak istemeyen bir nüfus var bizde... Bu insanlarımıza iş adamları derneği ve iş bulma kurumu olarak, bunlara, yaşı gelmiş olanlara kendi ayakları üzerinde durması için kurs veya herhangi bir şey verilemez mi?

OTURUM BAŞKANI:

Şöyle yapalım, birkaç soruyu alalım ve bitirelim, buyurun. Çünkü vaktimizi aştık.

KATILIMCI-8:

Öncelikle hoş geldiniz. Ali Ertuslu, uluslararası ilişkiler ikinci sınıf öğrencisiyim. Biz hep devletin alması gerektiği tedbirlerden bahsettik ama biz halk olarak nasıl tedbir alabiliriz? Ben mesela geçenlerde Tuzla Deri Sanayii'nde bir fabrikaya gittim ve orada bazı Suriyeli kaçak girmiş, kayıt dışı girmiş mültecilerin ucuz insan gücü olarak çalıştırıldığını gördüm ve bundan dolayı üzüntü duydum. İşyeri sahibine bu konuda serzenişte bulundum. Kendisi bize dedi ki biz bunlara ekmek veriyoruz. Bunların kendi talebi olduğundan dolayı... Keza yine İstanbul'un bazı ilçelerinde bize namuslarını emanet etmiş insanların namuslarından bir ticaret döndürülmeye başlandı, İstanbul'un bazı ilçelerinde, kadın ticareti olarak. Biz bunlara halk olarak nasıl engelleyeceğiz, nasıl tedbir alacağız? Bunlar daha büyük problem oluşturur mu? Bunlar hesap ediliyor mu? Teşekkür ederim.

Son bir soru alalım ve bitirelim. Var mı soru? Son olarak, buyurun...

KATILIMCI 9:

Geri kabul anlaşması imzalandı ve gündem karmaşasında da arada kaynadığını düşünüyorum ben, çok da endişe ediyorum bundan. Şimdi Türkiye'nin Suriyeli mülteciler olayının başından bu yana da işte misafirlerimiz, kapılarımız açık, gelsinler alalım gibi kucaklayıcı bir söylemi var. Bir taraftan da Avrupa'ya yönelik ciddi eleştiriler oldu Suriyeli mülteciler meselesinde... İşte yeterince yardım yapılmadı, Avrupa destek olmadı, insan haklarının beşiği olmasına rağmen Suriyelilerin demokrasi mücadelesine sahip çıkmadı gibi birçok eleştiri... Bunun yanında birden, tam da seçim arifesinde Türkiye'nin geri kabul anlaşmasını bekletip şimdi imzalamaya yeltendiğini ve imzaladığını görüyoruz. Etik açıdan, sizce burada Türkiye'nin tutumuyla ilgili sıkıntı yok mu? Ya da varsa neden böyle bir yola gidilmiş olabilir. Bir taraftan Suriyeli mültecilere aynı şekilde politika uygulanmaya devam edilirken bir taraftan da Avrupa'ya geçmek isteyen, yeni bir hayat kurmak isteyen mültecilerin o hayallerinin yarıda kesilip Türkiye'ye tekrar iade edilmesi gibi çok ikircikli bir durum var. Ne düşünüyorsunuz merak ediyorum.

AHMET İÇDUYGU:

Mülteciler, yani Avrupa'ya geçen mültecilere yönelik bir anlaşma dediniz. Aslında bu geri kabul anlaşması tabii kim mültecidir kim yasadışı göçmen ayırt etmek de bazen zorlaşır ama geri kabul anlaşması mültecilerle direkt alakalı bir konu değil. Türkiye'yi transit ülke olarak kullanıp Avrupa'ya geçen, yasadışı ya da düzensiz göçmen dediğimiz kişiler Avrupa'da yakalanırlarsa ve Türkiye'den geçtikleri ispat edilirse Türkiye'ye gönderilecekler, Türkiye de onları ülkelerine gönderecek.

Kendi siyasal duruşum açısından bakınca genelde geri kabul anlaşmalarına olumlu bakan... Ben göçün serbest yürümesi gerektiğini düşünen insanlardan biriyim. Bu açıdan baktığımda genelde geri kabul anlaşmalarıyla ilgili siyasal bir sorun olduğunu düşünüyorum. Ancak Türkiye eğer Avrupa Birliği ile düzenli bir ilişki kurmak istiyorsa bu siyasal bir karardır. Özellikle de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına serbest rejim sağlanması konusunda... Kaçınılmaz bir süreçtir diye bakıyorum. Eğer geri kabul anlaşmasının başında, özellikle sığınmacıların korunmasıyla alakalı geniş bir düzenleme var. Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye Cumhuriyeti bu ilkelere uyarsa çok az insani sorun çıkacağını düşünüyorum. Ama zamanlaması açısından bu konuda hem dışişleri hem içişleri bakanı hem Avrupa Birliği'ne üç yıl bir rapor hazırladım, yani işin içinde olan kişilerden biriyim... Zamanlaması açısından zamanlaması çok da planlanan bir olay değildi. Şurasını söylerim: Elbette ki seçim öncesi iyi haber vermek ama bununla alakalı plan...

2004'ten beri tartışılan bir konu... Şey konusu vardır, yani bir önceki seçimde anlaşmanın imzalanması planlanmıştı, olmadı. Öyle bir konu var ama ben çok uzun bir süreci içerdiği için öyle bir konum alındığını düşünmüyorum. Burada sadece Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin karar verdiği süreç değil, zamanlaması açısından da... Böyle düşünüyorum.

VEYSEL DALMAZ:

Arkadaşımızın belirttiği konu çok önemli. Özellikle Türkiye'deki işsizlik rakamları işinden memnun olmayanları da kapsıyor. Dolayısıyla çoğu yerlerde bir taraftan işsizlik var, bir taraftan da istihdamda sıkıntı var. Bunun örneklerinden biri Antep'tir, Antep'te şu anda kalifiye elemana ihtiyaç var. Bu noktada da zaten çalışıyor şu anda, kaçak da olsa çalışıyorlar. Ve büyük bir istihdam açığını da kapatıyor. Bizim söylediğimiz şu: Eğer biz yeterli mevzuat kolaylaştırmasını sağlayabilirsek bu sorun olmaktan çıkacak ve karşılıklı olarak hem çalışma barışına katkıda bulunacak hem de istihdamdaki sıkıntıyı giderecektir diye düşünüyoruz. Bunun bir an evvel hayata geçirilmesi lazım. Belki en acil

olarak vermemiz gereken siyasi kararlardan biri bu olacaktır. Yine tabii bunun akademik bazda altı üstü düşünölmeli. İstihdamda belki her yer için aynı şey söz konusu olmayabilir ama istihdamın olduğu, iş adamlarının yoğun olarak çalıştığı yerlerde bence insanlar çalışabilmeli ve ailelerine helal lokma götürebilmeli.

Eğer biz bunu yapmazsak emeğin sömürüsü söz konusu olacak ve arkasından çalışmak isteyip de gerçekten namusuyla para kazanacak, ailesini geçindirecek insanlara eğer biz bu şekilde zemin temin edemezsek bu uyuşturucu bir tehlike, ağzını açmış bekliyor, terör bir tehlike ağzını açmış bekliyor. Yine başta burada telaffuz etmek istemediğim bazı olumsuzluklar bekleyebilir. Bunlar karşısında toplumumuz duyarlı olmalı, iş adamlarımız duyarlı olmalı ve hep beraber bu sıkıntıları birlikte aşmalıyız diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI:

Evet, kısaca... Buyurun isterseniz.

CEMAL YILMAZ DEMİR:

Evet, ben de birkaç cümleyle toparlayıp kapatayım müsaadenizle. Bugün Suriyeli geçici sığınmacıların problemlerini kısmen konuştuk. 1000 kilometreye yakın bir ortak sınırimız var, ortak tarihimiz, akrabalık bağlarımız var ve Osmanlı hanedan mezarları mesela bugün Şam'dadır. Yasalar izin vermediği için yurtdışında hayatını kaybedenlerin vefatından sonra bile ülkeye kabul edilmediği dönemde bugün eski Osmanlı toprağı olarak kendini addettiği için bir vefa duygusu gereği bugün Şam'da bağımsız bir ülke olmasına rağmen mezarları Şam'da bulunuyor. Dolayısıyla buna kayıtsız kalmak, sadece ekonomik maliyetler üzerinden hesap yaparak konuya soğuk davranmak mümkün değil. Elbette birtakım sıkıntılar var, bir insani dram var, bunun bedelini ödüyoruz.

Tabii en çok konuşan, sözde dünyayı çekip çeviren ülkeler gibi olaya sadece bedeli üzerinden bakarak yaklaşamayız, insani olarak yaklaşmak zorundayız. Burada tabii savaşın uzamasının çeşitli sebepleri var, dış dünyanın akışı var... Bu Arap Baharı dediğimiz birçok ülkede yaşandığı gibi o ülkelerin kendi ülkelerinin menfaatleri açısından geleceğini nasıl gördükleri öngörülerıyla alakalı. Müdahaleleri her ülke için farklı olmuştur. Suriye'de bu işin uzama sebeplerinden biri budur, olaya bigâne kalıyorlar. Belki bu bölgede insanların birbirlerini boğazlamasından uzun vadede stratejik anlamda fayda umuyorlar. Kendilerine göre partner gördükleri ülkelerin güvenlikleri, bu ülkelerdeki içi savaştan geçiyor olabilir. Dolayısıyla böyle bir şeye onların yaklaşımı öyledir. Ama biz tamamen insani bir yaklaşımla buradaki kardeşlerimizin, insanların birbirlerinin boğazlarını...

Hani her iki tarafın da Müslüman kimliği altında birbirlerine yaptıkları bu kötü muameleyi bitirecek bir gayret içinde olmamız lazım. Türkiye'ye sığınanlara da elbette yardımcı olmalıyız ve oluyoruz. Burada devlet terörü uygulayanların avantajı ortada, her şeye rağmen bir devlet ve silaha yönelik harcamaların en büyük kalem oluşturduğu bir devlet var. Buna mukabil, muhalifler arasında maalesef bir ittifadın, birliğin beraberliğin olmadığını, her gün farklı grupların ortaya çıktığını, muhalif kimliği altında birbirleriyle zaman zaman çatıştıklarını, yetki kargaşası içinde olduklarını görüyoruz. Hiçbir zaman bu ülkelerde çok partili hayat, demokrasi, insan hakları olmamış, özgür konuşma olmamış, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakları hiçbir zaman kullanılamamış, böyle bir kültür oluşmamış. Zaten silah yok, ekonomik imkân yok ve dış dünyanın bakışı burada.

Düşünün, her üç kişiden birinin muhaberat olduğu bir devlet anlayışı var. Bugün kamplarda bile gidip konuştuğumuz zaman, bazen insanlar bu devletin yöneticileri hakkında bile çok net konuşamıyorlar. Kampın içerisinde de muhtemel muhaberat üyesi biri vardır diye ki vardır. Ama biz tabii bunları ayıklayarak, sen şusun sen busun diye bir muameleyle kampa girişlerini engellemek durumunda değiliz, herkese kapımızı açıyoruz. Dolayısıyla böyle bir dram var, böyle bir zorluğumuz var. Bir kışa giriyoruz, devletimizin imkanları sınırlı, buna rağmen yardımlarını elbette sürdürecektir, her türlü olağandışı senaryoya karşı hazırlıklı ama elbette bu toplantı vesilesiyle bir daha söylüyorum ki, sivil toplum kuruluşlarımızın...

Sayın valimiz son dönemde gittikçe azaldığını konjonktürel olarak ifade ettiği için söylüyorum: Yeni bir hamleyle buradaki kardeşlerimize yine bir el atması gerektiğini düşünüyorum. Oradan gelen insanlar arasında geri dönenler olacaktır. Burada kalmak olacaktır. Belki bu geri kabul anlaşmasıyla, mültecilikle ilgili sınırlamalar ileride... Bununla ilgili bir kısım edimlerimiz olduktan sonra sınırlar biraz daha genişletilebilir filan ama şu anda mültecilik ve vatandaşlık bu kişiler için söz konusu değildir. Ancak kabiliyetli, kapasiteli, imkânı olan... İstisnai durumlardaki insanlara çalışma izni konusunda çıkarılan bir yasayla artık süre daha kısa hale getirildi. Yeter ki o kabiliyette insanlar olsunlar, böyle vasıfsız insanlar için söylemiyorum. Böyle bir ortamdayız, inşallah sorun bir an önce çözülür, insanlar ülkelerine dönerler, kendi vatanlarında, topraklarında yaşamlarını sürdürürler, temennimiz budur. Ben bu vesileyle bir defa daha toplantıyı tertip eden değerli merkezimize, değerli katılımcılarımıza, değerli konuşmacılarımıza çok teşekkür ediyor, hepinize hayırlı günler diliyorum.

OTURUM BAŞKANI:

Evet, çok teşekkür ederiz. Gerçekten, ben şahsım adına çok istifade ettim.

2. OTURUM

“Misafirlikten Entegrasyona Suriyeli Mülteci Akını ve Türkiye”

Sema KARACA

Araştırmacı, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu- Sosyal Araştırmalar

Merkezi

&

Yardımcı Editör, Analist Dergisi

Öncelikle hepiniz hoşgeldiniz. Ben, USAK olarak Suriyeli mültecilerle ilgili bugüne kadar ne yaptık kısaca bilgi verip, ardından “meselenin entegrasyon boyutu ne aşamada?” sorusunu cevaplamaya çalışacağım.

Bizler USAK ekibi olarak üç kez bölgeye gitme imkânı bulduk. Bölgeden kastım; Gaziantep, Kilis, Hatay, Şanlıurfa gibi yoğun mülteci akınıyla karşı karşıya olan illerimiz. Biliyorsunuz Türkiye’ye yönelik mülteci akını başladığında tarihler 29 Nisan 2011’i gösteriyordu; Hatay’ın Yayladağı ilçesinden 250 kişilik bir grup giriş yapmıştı ülkeye. Gelenlerin sayısındaki artışla birlikte sınır illerinde kamplar kurulmaya başlandı. Şu an bölgede 22 tane kamp var; bu kamplarda 207 bin civarı insan bulunuyor.

Ancak krizin en başından bu yana “kontrolden çıkması beklenen” başka bir boyutu vardı: Kayıtdışı mülteciler. Bu insanlar, başta bölge illerine olmak üzere Türkiye’nin her yerine yayılmaya başladılar. Aslında kayıt dışılık bölge illerinde başlarda ciddi bir sorun gibi görülüyordu. Çünkü bu insanlar misafir olarak adlandırılmıştı. Varsayımına göre savaş çok uzun sürmeyecek, dolayısıyla bu insanlar kısa sürede geri dönecek gibi bir algı vardı. Ama şu an 3 yılını doldurmak üzere olan bir krizden bahsediyoruz ve Türkiye’nin bu krizden ekonomik, sosyal, kültürel, hatta siyasal bakımdan ciddi oranda etkilendiğini görüyoruz. Artık, “gidecek” denilen, “misafir” olarak tanımlanan insanların yavaş yavaş sosyal hayatta kendilerine bir yer edinmeye başladıklarını, henüz edinememiş olanlarınsa ciddi arayış içinde olduklarını; çok sayıda çocuğun, kadının burada tek başına hayat kurmaya başladığını gözlemliyoruz. Genel durumu böyle özetlemek mümkün.

Türkiye açısından durumun en kısa tanımı, belki bir “beklenti aşımı” olabilir. Çünkü başta “misafir” dediğimiz insanlardı bunlar. Çok kısa süre -tıpkı 1991’de Kuzey Irak’tan göç edenlerde olduğu gibi- 5-6 ay kalıp gidecekleri düşünülüyordu. Hatta belki kamplar aracılığıyla belli bir bölgede bu insanları tutarız diye düşünüldü, elbette bunu bilmiyoruz. Ancak görülen o ki varsayım aşağı-yukarı buydu. Ama maalesef beklenen olmadı. Esed rejimi hâlâ ayakta. İçeride yaşanan her saldırıdan sonra ise Türkiye’ye ciddi anlamda mülteci girişi oluyor. Burada şöyle bir parantez açmakta fayda var: Türkiye Suriye arasındaki sınır çok uzun, 911 Km; ve çok geçirgen bir sınırdan bahsediyoruz. Açık kapı politikası izlediğinizden dolayı sınırdan kimsenin geri çevrilmediğini, aylar boyu bunun böyle devam ettiğini düşünün. Sınırdan resmî geçiş noktalarının dışında da gayıresmî yollardan geçen çok sayıda Suriyeli olduğunu biliyoruz ve bu vakalardan genellikle şöyle bir gaye söz konusu: Erkeklerin, kadınları ve çocuklarını Türkiye’ye emanet edip savaşmaya gitmesi. Diğer yandan bütün ailesiyle ülkesini terk edip artık geri dönmemesine yola çıkan aileler de var. Dolayısıyla meseleyi iki boyutta ele almak gerekiyor. Başlarda “savaş bittiğinde nasıl olsa geri döneceğiz, ailemiz burada güvende olsun” diyen

insanlar, aradan geçen 3 yıldan sonra umutsuzluğa saplanmış durumdalar. Biz bölgeye ilk gittiğimizde özellikle kamp içindeki görüşmelerimizde edindiğimiz izlenimler ve veriler şu şekildeydi: İnsanlar, muhaliflerin kısa zamanda zafer kazanacağına inanıyorlardı. İçeriden de hakikaten iyi haberler geliyordu bu anlamda. Yani geri dönmeleri çok yakın görünüyordu. Ama ikinci gidişimizde şunu gördük: Aradan 2 ay gibi çok kısa bir zaman geçmesine rağmen atmosfer tamamen değişmiş. İnsanlar inanılmaz bir umutsuzluğa düşmüşler. Suriye'ye gidip gelen insanlardan şöyle haberler aldıklarını öğrendik: İçerde işler çok iyi gitmiyor; Esed rejimine dış destek gelmeye devam ediyor. Dolayısıyla savaş tahmin edilenden çok daha uzun olacak, gibi bir algı vardı. Ve bu, gerek kamplarda kalan insanlar açısından gerekse kamp dışında kalan, kendi imkânlarıyla ev tutmuş yada bir şekilde bir yerlere sığınmış insanlar açısından hakikaten ciddi bir umutsuzluk doğuruyordu. Bu umutsuzluğun iki temel sonucu olduğunu düşünüyoruz:

İnsanlar Türkiye'de kalmak için daha fazla istek göstermeye başladılar. Ekim ayında tekrar bölgeye gittiğimizde şöyle bir manzarayla karşılaştık: Başlarda Türkçe öğrenmek noktasında çok fazla istekli olmayan Suriyeliler artık Türkçe öğrenmeye talep göstermeye başlamışlar. Bu durumu şöyle açıklamak mümkün: Türkiye'de kalış süreleri uzadıkça dil kullanımındaki problemleri aşmak istiyorlar. Zira bu, günlük hayatlarını çok kolaylaştıracak bir şey. Her ne kadar bölge illerinde insanlar Arapça biliyor olsa da genel olarak Türkçe konuşulan bir yerde bu dili öğrenmeden işlerinizi halletmek, gündelik hayatınızı sürdürmek gerçekten çok zordur. Dolayısıyla bir an önce dil öğrenmek istiyorlar. Bu anlamda ciddi bir entegrasyon çabası olduğunu söylemek mümkün. Savaşın ne zaman biteceğine dair tahminler muhtelif, ama öngörebildiğimiz şey, yakın bir zamanda bitmeyeceği ve bitse bile ülkenin imarının 5 ilâ 10 yıl kadar zaman alacağı şeklinde. Çok ciddi bir kriz var. Olayın insani boyutu, etkileri itibarıyla fazla genişlemiş ve de derinleşmiş durumda. Çözüm için artık geç kalınan bir aşamadan bile bahsediyor olabiliriz. Entegrasyon konusunun iki boyutu var: Birincisi, Suriyeli mültecilerin ne istediği. Ya da bu süreçte fikirlerinin nasıl değiştiği. Diğeri de Türk vatandaşlarının Suriyeli mülteciler meselesine baştan beri nasıl yaklaştığı ya da yaklaşımlarının zaman içinde nasıl değiştiği.

Türk halkı açısından bakıldığında baştan beri bölge illeri bu anlamda çok baskı altında, sürekli mülteci akını ile karşı karşıya olan bir toplumdaki durumları bahsediyoruz. Şöyle bir manzara düşünün: Ankara, İstanbul gibi büyükşehirlerde yani Suriyeli mültecilerin görece daha az görünür oldukları yerlerdeyiz. Dolayısıyla Suriyeli mülteciler meselesi, Suriye'deki savaş ve bu devasa insani kriz, belki birçoğumuz için çok fazla bir şey ifade etmiyordu. Şahsen genel gözlemim şudur: Suriye krizi bilhassa da mültecilere dair gelişmiş bir bilinç oluşmadı. Ta ki bu kriz İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük illere yayılana kadar. İşte bu üç yıllık süreçte bütün yükü bölgedeki iller çektiler; sadece resmî rakamlar 207 bin. Bu insanlar kampta kalıyorlar ve kampta kalanların açıkçası yerel halk üzerinde çok fazla baskı oluşturduğunu söyleyemeyiz. Çünkü bütün imkanları devlet tarafından karşılanıyor .

Ancak kayıtdışı bir şekilde yaşayan insanların hayatlarını devam ettirmeleri için çalışma izni gibi bir imkanları olmalı. Şu an zaten kayıtdışı/kaçak çalışma gibi bir durum var; ama hem esnaf hem de mülteciler açısından birçok sıkıntıya sebep oluyor.

Kilis örneğinden bahsetmek gerek, zira Kilis çok kritik bir örnek. Yerel halkın Suriyeli mültecilere bakışında inanılmaz bir hoşgörü var. Başlarda evsahibi halk, Suriye'den gelen insanların bir an önce geri döneceğini, geri dönene kadar bu zor şartlar altında kendilerine destek olunması gerektiğini düşünüyorlardı. Kilis'in kanaat önderleri diyebileceğimiz 5-6 kişilik bir grup olan Kilis Ortak Akıl

Platformu'nun tespitleri şunlar: Kilis'te sosyal yapı Suriyeli mültecilerin de etkisiyle değişmeye başladı. Suriyeli kadın ve Türk erkeklerin gayriresmî/imam nikahıyla evlenmelerinden bahsediliyor ve bu evliliklerden çocuklar doğmaya başladığı bilgisi veriliyor. Yani halklar arasında gündelik ilişkilerin dışında, etkileri çok daha uzun dönemlere yayılabilecek bir sosyal etkileşim başlamış durumda. Evlilikler bunun en temel örneklerinden bir tanesi.

Bahsi geçen çocukların bir devlet kaydı altında bulunmadıklarını da not etmek gerek. Yani ne Suriye vatandaşı ne de Türkiye vatandaşı da olabilen bu çocuklar "vatansız" yani "kimliği hiçbir otorite tarafından tanınmamış" bir nesil demek. Sayılarının en azından 3000-4000'e dayandığına dair bilgiler var. Tabii bunlar kesin rakamlar değil; sadece tahmin... Denebilir ki sayım noktasında da çok ciddi sıkıntı söz konusu. Şunu söylemek mümkün: Kayıtdışılık, yeni kayıtdışılıklar doğuruyor.

Bunun yanı sıra, bölge insanının tolerans seviyesinin giderek azaldığını görüyoruz. Özellikle Kilis Ortak Akıl Platformu Raporu'nda şöyle bir anekdot var: "Suriyelilerin bu kadar fazla sayıda olduğu başka bir il yok. Kilis'te her iki kişiden bir Suriyeli. Benzer yönleri çok olsa da iki farklı dil ve kültürün yakın temas hâlinde olduğu bir gerçek. Bunun yanında bir tarafın Türkçe öğrenmek, iş bulmak, belki ilerleyen dönemde Türkiye'de yaşamak ya da en azından burada kaldıkları dönem boyunca çocukların eğitimi karşılamak gibi kaygılarla Türk insanına giderek daha fazla yaklaştığı bir atmosferde, Türk insanın -yardım kapasitesinin de giderek azalmasıyla- kendini geri çekmeye başladığı bir ortam düşünün. Bir taraftan entegre olmaya çalışan bir toplum, bir taraftan da "entegre olsunlar tamam, ama biz ne olacağız?" kaygısını yaşayanlar.

Açıkçası, araştırmalarımızdan edindiğimiz izlenim entegrasyonun uzun sürede mümkün olabileceği yönünde. En azından bu, bölge illerinde yavaş yavaş başlamış, yani evsahibi halkın tolerans seviyesi azalmasına rağmen entegrasyon sosyal hayatta bir şekilde rayına girmiş durumda. Ama dediğim gibi İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerde Suriyeli mültecilerin daha da görünürlük kazanmasıyla beraber bu artık siyasi gündemimize de girmeye başlayacaktır. "Suriyeli mültecilere vatandaşlık mı veriliyor?" ya da "Bu insanlar daha ne kadar ülkemizde kalacaklar?", "2 milyar dolar gibi bir masraftan söz ediyoruz. Bizim vergilerimizle bunlar daha ne kadar sürdürülebilir?" gibi şimdilik ufak tefek de olsa tepkiler artık dillendirilmeye başladı. Entegrasyon dediğimizde sadece iki halkın birbiriyle iletişiminin iyi olmasından bahsetmiyoruz. Devlet tarafından da bir kabulün oluşması gerekiyor. Yani bu insanlara resmîyette de bir şeyler verilmesi gerekecektir ilerleyen dönemlerde. Bunun gündeme alınması gerekecek. Ama her zaman sosyal yapı her zaman siyasetten bir adım önde gider; Suriyeli mülteciler meselesinde de bu böyle oldu, oluyor. Sürekli beklentilerin dışına çıkan bir sosyal gerçeklik ile karşı karşıyayız. Üç yıla yayılmış bir süreç, bütün ülke saltına nerde yayılmış bir sorundan bahsediyoruz ve bu insanların insani ihtiyaçları ve içinde buldukları zor durum, bir şekilde bütün Türkiye'de bireylerin sosyal hayatlarında da etki göstermeye başladı. Mesela ben kendimden örnek vereyim. Aylarca Suriyeli mülteciler üzerine çalışmışsınız, raporlar çıkarmışsınız, bölgeye gidip gelmişsiniz, kamplardaki durumları görüp belki diğer ülke örnekleriyle kıyaslayarak Türkiye'nin gerçekten çok iyi işler yaptığını biliyorsunuz. Ama bir zaman sonra işyerinizin kapısında, evinizin önünde Suriyeli mültecilerin, dört çocuklu bir ailenin gelip dilenmeye başladığını düşünün. Bu gerçekten çok ciddi bir handicap. Düşünün ki dört çocuklu bir aile Ankara'ya kadar gelip burada bir hayat kurmaya çalışıyor. Hiçbir imkan bulamıyor ve sonunda çoluk-çocuk dilenmeye başlıyorlar. Ankara'da bunun sayısız örneği var. İstanbul'da da azımsanmayacak sayıda Suriyeli mülteciye rastladım. Bu ise toplumda şöyle bir algıya sebep oluyor: "Bakın yabancılar! Giderek çoğalacaklar" gibi... Türkiye'de hem bu algıyı besleyen bir medya dili var hem de bu korkuyla yaşayan bir kitle. "Suriyelilere vatandaşlık verilecek"

gibi korkular üretildiği bir ortamda Türkiye'yi ve tabii Suriyeli mültecileri çok daha zor günler beklediğini düşünüyorum.

Bir taraftan entegre olmaya çalışan ya da entegre olmaya mecbur kalmış bir halktan bahsediyoruz. Diğer taraftan ise bu entegrasyona direnmek üzere, psikolojik anlamda bir gardını almış bir başka toplum kesimi var. Bu iki temel zıtlığın çatışmaya devam edeceğini düşünüyorum ilerleyen dönemde.

Son olarak bahsetmek istediğim birkaç şey var. Mültecilerin artık Türkiye'den daha fazla şey beklemeye başladıklarını gördük. Mesela eğitim –ki bu başlı başına çok sıkıntılı bir alan. Benzer şekilde Türkiye'ye belli birikimlerle gelmiş insanların birikimleri erimiş durumda maalesef. Dolayısıyla Suriyelilerin taleplerini de dikkate alarak yasal mevzuatta değişiklikler yapmamız gerekecektir. İkinci önemli tespit, Türkçe öğrenme meselesiydi. Suriyeli mültecilerin Türkçe öğrenmeye ve Türk halkı ile irtibat kurmaya yönelik çabaları gerçekten kayda değer. Kendilerine yeni bir hayat kurmak için ciddi bir çaba içersindeler. Bu durumda Türkiye'nin bu tip korkularla zaman harcama lüksü yok. Yani bu insanlar eğer sizinle bir şeyler başarmak istiyorlarsa size umut bağlamışlarsa hem toplum olarak hem siyaset olarak bunun cevabını vermemiz gerek. Üçüncü önemli nokta da, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin çok genç olmaları. Özellikle kamplarda 15-25 yaş arası nüfusun % 20-25 gibi bir oranı kapsadığı görülüyor. Ki genç insanların hayatlarına vatanlarından başka yerde devam etmeleri, adaptasyon kabiliyetlerinin görece yüksek olması gereği çok daha kolay. Dolayısıyla bu kadar genç bir nüfusla Türkiye'ye gelmiş Suriyelilerin adaptasyonu için ne kadar imkan varsa ben seferber edilmeli diye düşünüyorum. En azından bu insanların savaş bittiğinde ülkelerine tekrar geri dönmek isterlerse yetkin bir şekilde ülkelerine faydalı olabilecek bir biçimde geri dönmeleri gerekiyor. Ancak maalesef şu anki çabalar o ihtiyacı karşılayacak seviyeye ulaşmış değil. Son bir şey ekleyebiliriz belki. Suriye'nin o içinde olan keşmekeş Türkiye'nin geleceğine dairde bence çok şey söylüyor. Ülkede sosyal coğrafya tamamen yerinden oynamış şekilde. Son derece kozmopolit bir sosyal yapının homojen parçalara ayrılmaya başladığını düşünün. Ve bunun Türkiye'deki mülteciler açısından da bir yansıması olacaktır. Türkmen, Arap, Çerkez, Alevi yada Sünni birçok mezhepten ve etnik gruptan insanın Türkiye'ye geçtiğini biliyoruz; sınırın öte yakasındaki denklemin buraya yansıdığı bir ortamda Türkiye'de kalacakları süre boyunca aralarındaki o birliği tesis edecek bir politika/bir proje üretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu insanları bir araya getirecek, örneğin kamplarda bir arada yaşama kültürünü tekrar inşa edecek, birbirlerine güvenmelerini sağlayacak, atomize olmuş toplumsal yapılarını gidermeye çalışacak bir şeyler yapılabilir mi sorusunun peşinden koşulmalı. Türkiye'nin elinde bu anlamda en azından mülteciler bakımından Türkiye'ye bir güven var. İnsanların yaşamlarını burada devam ettirmeleri yada dönseler bile kaliteli bir şekilde yaşamlarına devam etmeleri için Türkiye'nin hem toplum olarak hem de devlet olarak elinden geleni yapması gerekiyor.

Sosyal olarak manzara her zaman siyasetin önüne geçiyor. Yani siz bir şeyi tamamlayalım, planlayalım falan derken bir bakıyorsunuz oluvermiş. Bir buçuk milyon insan olacak deniliyor. Bir milyon insan ne demek? Gelecekler, savaşın sonucu belli değil, bu insanlar nasıl geri dönecekler? Bunun hesabını çok da iyi yapmadık galiba. Sınır güvenliği çok önemli bir bahisti. İnsanların daha ülkeye girerken kayıt altına alınması ve nerede oldukları, nasıl yaşadıklarına dair bir bilgi deposu oluşturulması gerekiyordu ama maalesef sınırdan kayıt alınmaksızın bir şekilde geçtiler. Yani 207 bin insan kamplarda iken geri kalan en az 500 bin kişinin nerede, ne yaptığına dair çok fazla veri yok elimizde maalesef. Dolayısıyla bu insanlar sosyal hayat içerisinde bir şekilde kaybolmaya, yani orada kendilerine yer edinmeye, erimeye devam ediyorlar ve bu süreci engelleme mümkün değil. Yani bu insanları tespit edip tek tek illerden alıp kamplara yerleştirmek gibi bir zorunlu bir uygulamaya gidemezsiniz. Suriyeli

mültecilere “siz şuralara gidin, buralara gitmeyin” gibi bir tutum içine girmesi Türkiye’nin baştan beri izlediği politikanın tersine çevrilmesine neden olan bir etki yapabilir. Artık çığırından çıkmış bir manzaradan bahsediyoruz. 1-1,5 milyon gibi rakamlar Türkiye içinde olmaya devam ettiği sürece bu sosyal etkileşimi engellemek ne mümkün ne de etiktir. O zaman çözüme dair proje üretmek gerekir. Avrupa’ya geçişler artık gerçekten çok zor. Hayatlarına devam etmek için belki Türkiye tek çareleri. Ürdün ve Lübnan’da da durum gerçekten içler acısı. Lübnan’da zaten kamp bulunmuyor. Ürdün’ün de çok küçük bir nüfusla devasa rakamlarda mülteciye evsahipliği yapmaya başladığını düşünün ve bu, o iki toplum arasında sosyal çatışmalara sebep oluyor. Her ikisi de Arap kökenli, aynı dili konuşuyor olsa bile bu böyle... Ama Türkiye’de karşılaştıkları manzara 75 milyon içinde 1 milyon ve “kapılarımız size açık” denilmiş, “tarihi/kültürel bağlarımız var” denilmiş, sınırdan geçişlerde bir bariyer konulmamış ve her türlü geçiş de yerel halk ve devlet tarafından absorbe edilmiş. Bu seviyeden sonra “biz bunu tersine çeviriyoruz” demek çok zordur. Yani entegrasyon kapısını zaten açmışsınız ve bu kapının açık tutulması gerekir.

“Türkiye’de Suriyeli Mülteciler – İstanbul Örneği – Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler”

Abdurrahman Babacan

(MAZLUMDER Dış İlişkiler Koordinatörü)

Sayın Valim, saygı değer hocalarım ve değerli arkadaşlar hoş geldiniz. Özellikle programı organize eden Komşu ve Çevre Ülkeler Merkezine de teşekkürler ediyorum. Kapsamlı ve iyi bir program gerçekten. Ben MAZLUMDER olarak Suriye meselesi ile Suriye’deki durumla, Suriye’deki siyasal durumla, sosyolojik durumla alakalı birçok şey söylenebilir. Fakat şuan hali hazırda önümüzde başka bir dağ gibi biriken bir sorun var mültecilik meselesi, mülteciler meselesi.

Çok kısa bir tarihsel ve teorik giriş yapayım. Bu biraz sıkıcı olabilir. Ali Resul Hocamın öğrencileri var uyumaya başlayanlar var. Ali Resul Hocam onu söyleyeyim. Şimdi şöyle bakın Türkiye iltica politikası itibariyle tarihsel olarak biraz sabıkalı. Tarihsel olarak söylüyorum. Çünkü 1951 Cenevre sözleşmesinde taraf evet, lakin 1951 neyi ifade eder? Uluslar arası ilişkici arkadaşlar bilirler. 1951 soğuk savaşın tam aslında, soğuk savaş paradigmasıyla çevrelenen bir uluslar arası ekonomi politik ve sosyolojik manzarayı ifade eder. Bu bir. İkincisi, dünya sisteminin yeniden yapılandırılması iktisadi olarak, siyasal olarak ve hukuki olarak bu tarihler. Yani IMF’nin dünya bankasının, GAT’ın işte sonra DH oluyor. Sonra Birleşmiş Milletlerin keza hukuki içerikli düzenlemelerin yapıldığı tarihler aşağı yukarı. Dolayısıyla bu bakımdan bir Avrupa olgusuyla ve ikinci dünya savaşı sonrası olgusuyla karşılaşıyoruz.

Coğrafi sınırlamadan coğrafi çekince bahsettik birinci oturumda. Coğrafi çekince biraz tabiri caizse bu yönüyle felsefi ve tarihsel arka planına bakmak lazım, buralarda yatıyor. Türkiye’de hali hazırda o dönem var olan durumlar konjektür dahilinde düşünecek olursak son derece normal bir şekilde bu coğrafi çekince bu coğrafi sınırlama Avrupalılarla sınırlı tuttu. Yani bu şu demekti: Ahmet Hocamda Sayın Valimde ilk oturumda bahsettiler; Türkiye’ye Avrupa dışından gelen, herhangi bir ülkeden gelen bir ülke vatandaşı bu yönüyle sığınmacı yâda mülteci olarak tanınma zarureti Türkiye açısından yok. İşin vahim tarafı beklide en ciddi Türkiye’ye, hükümete yada genel olarak devlet hakkında yapılabilecek bir eleştiri 2013’te çıkarılmış olan ve 2014 Nisan ayında yürürlüğe girecek olan yabancıları koruma kanununda dahi halen coğrafi çekinceler devam ediyor. Bu problemleri bir şey bir defa. Bunun altını çizelim. Yapılan son derece insani son derece önemli hizmetler var. Burada da hakikaten Sayın Valimin olması ekstra önemli. Kendisine yüzüne teşekkür etme imkânımız var, gerçekten. Ben ki şahsım olarak da kurum olarak da Türkiye’nin devlet politikası olarak ve hükümeti olarak yaptıklarını çok değerli buluyoruz. Bu anlamıyla da teşekkür ediyoruz. Lakin hala hukuki eksiklikler var. Bu hukuki eksiklikleri coğrafi çekince meselesiyle bir defa kaldırmamız lazım. Çünkü Afgan mülteciler meselesinde de, Çeçen mülteciler meselesinde de diğer mülteciler meselesinde Türkiye bu sorunla maalesef karşılaştı. Tarihsel olarak da karşılaştı. Bu bakımdan bakıldığı zaman evvela bir defa bunu çözmemiz lazım. Bu nasıl çözülecek? Bu ortak bir akıl ile çözülecek. Yine Cenevre sözleşmesine atıfta bulunalım. 1951 Cenevre sözleşmesine taraf dedik Türkiye. Geri göndermeme yani Fransızcada refoulement dedikleri ilke Cenevre sözleşmesinin temeline dayanıyor. Bu konuda Türkiye tarihsel olarak bazı istisnai çekinceler koyarak bu ülkeyi ayakta tuttu. Fakat olumlu taraf

2013'te çıkarılan 2014 de yürürlüğe girecek olan yabancılar kanununda bu istisnalarda büyük oranda kaldırıldı ki son dere insani ve olumlu bir gelişme. Bu yönüyle de söylemek lazım. Türkiye'nin peki yakın geçmişinde Ahmet Hoca ilk oturumda bir çok arkadaş belki yoktu ama Ahmet hoca ilk oturumda gerçekten bunu tarihsel özetini güzel yaptı fakat bende çok böyle bir yarım dakika bile sürmeyecek bir genel şey yapayım. 1988'de 51 bin Iraklı 1989'da 340 bin civarı Türk Bulgaristan'dan gelen, 1992'de 25 bin civarı yarı Bosnalı, 1999'da Kosovalı, 1997-98'de rakamları tam tespit edilemiyor binlerce çeçen ve nihayet 1. Körfez Savaşı sonrasında yaklaşık 460 bin 500 bin civarı arası tahmin edilen Irak'ın kuzeyinden gelen Iraklı Kürt nüfus. Burada tabii yani evet coğrafi çekince dolayısıyla bir şart değil, bir zorunluluk yok ülke açısından fakat bu noktalarda insani bakımdan ve uluslararası hukukun tahammülünde çok fazla yerine getirilmediğini görüyoruz. Özellikle Iraklı Kürt nüfusun geldiği, zaman dilimleri açısından buda ayrı bir meseleydi. O dönemler açısından tabii anlaşılabilir bazı sebepleri de var bunun. Yani Türkiye'nin hakikaten böyle akli gelişkin değildi. Lojistik ve alt yapı imkanları şüana kıyasla çok kötüydü. Ve dolayısıyla o dönemle alakalı şüan hafıza yoklayacak olursak gerçekten ciddi mağduriyetler gerçekten maalesef bu dönem mesele bağlamında yaşanmıştı.

1999'a kadar Türkiye devlet haklı olarak sığınmacılık meselesiyle yada mültecilik meselesiyle alakalı anayasal bir uygulamayı yada düzenlemeyi bırakın yasal kanuniyi bırakın yönetmelik düzeyinde bile herhangi bir şeye sahip değildi. 1994'te çıkan yönetmelik bu anlamıyla bir ilktir. İlk aklın oluşturulması anlamında bir adımdır. Fakat adımı şu şekilde bir eleştiriye tabii tutabiliriz. 1994 de güvenliğin insani odağın öne geçtiği, güvenlik bakış açısı temelli bir yaklaşımın halen var olduğu tabii 94 yılında Türkiye'nin gerek iç gerek dış konjektürünü ve aklını düşünecek olursak bunu da zannediyorum anlamak yani kabul etmesek bile anlamak mümkün. Ve 94'ten bugüne kadar o çıkarılmış olan yönetmelikten 2003 tarihine geliyoruz. 2003 tarihi itibari ile yani yeni bir hükümet geliyor ve dış politikasında da iç politikasında da yeni bir akıl geliştirmeye çalışan bir hükümet var. Ve burada da daha ziyade temelini insani odağı yerleştirmek üzere kendisini konumlandırmış bir politika aklından bahsedebiliriz. Bunu tabii 2003, 2005 ve 2006 yıllarında ortaya konan çeşitli eylemler planlarını Avrupa birliğine uyum programında buna paralel olarak düşünmek son derece mümkün. Bu yönü ile kötümü? Bence bu yönü ile değil. Avantajlarından istifade etmek lazım. 2003 tarihli uluslararası ulusal program böyle bir şey. 1951 ve 1967 protokolüne bağlılığın vurgulanması noktasında önemli bir sembolik şeydi ve 2005'te ilticai ve görüş ulusal eylem planı oluşturuldu. Burada mesela çok önemli bir şey vardı. İkinci koruma yani tolere edilen yabancılar ve insani münazıla dayalı ikamet izinlerinin önemini vurgulanması bu işte tamda bir bizim söylediğimiz 94'teki o şeyi eleştirdiğimiz felsefi eleştirdiğimiz şeyin karşısında güvenlik yerine insani temeli esas alan ve bundan sonra Türkiye Cumhuriyeti Devletinin toplumsal olarak ve devlet akli olarak nasıl bir coğrafyada bulunduğunu realist, insani ve gerçekçi bir perspektif ile ele alındığını gösteren bir durumu bir felsefeyi bir akli gösteriyordu. Buda önemli. Çünkü bakın şöyle denilebilir: bir Avrupa Birliği perspektifimiz var bizim Türkiye dış politika akli olarak. Bir felsefe bu. Ve Avrupa birliği bakanlığı da oluşturuldu malumunuz. Fakat şu ana dek yani bu mevcut günlerimize dek Türkiye dış çerperler ve dış çerçevlendirme anlamında tabii etrafının düşmanlarla çevrili olduğunu bir zehaptan, bir algıdan bambaşka bir algıya doğru geçişin sancılı yaşadığını görüyoruz. Bu geçişin sancılı olduğunu çok boyutlarıyla görüyoruz biz. Bakıyoruz ki hukuki eksiklikler var, alt yapı eksiklikleri var. Çeşitli noktalardaki belli bürokratik yavaşlıklar var. Dinamizm eksiklikleri var. Bunların intiba problemleri var. Bunların her bir tanesini yaşıyoruz. Lakin bu bile önemli. 2005'teki bu ulusal eylem planı içerisindeki bu insani nitelik vurgusu. Bir başka şey yine 2005'teki ulusal eylem planı içerisinde Sema hanımın da konusu az bir şey, şey yapayım. Orta vadede mültecilerin, sığınmacıların entegrasyonunun nasıl sağlanabileceği konusunda bir takım öngörüler

geliştirilmeye başlanıyor. Yani gerek eğitim meselesinde, gerek sağlık sosyal entegrasyon gerek kültürel entegrasyon meseleleri ile alakalı nasıl bir orta vade ve uzun vadeli uzun entegrasyon sorununu gündeme getireceğiz sorusu ilk defa soruluyor. Çok önemli. 2006 tarihinde de biraz daha pratikte bunların pratiğe yansımaları noktasında bazı kolaylaştırıcı birazda idari ve mülki amirliklere lokal amirliklere inisiyatif tanınıcı bir genelge daha yayınlanıyor. Bunların her bir tanesi işte 2003, 2005, 2006 ve nihayetinde Nisan 2013'te kabul edilen yabancılar ve uluslararası koruma kanunu yani henüz yürürlüğe girmedi. Nisan 2014 de girecek bu kanun. Ve bu kanunun bence bizce en önemli önde gelen taraflarından bir tanesi bir, yabancılar ve uluslararası kuruma meselesi, emniyet ve polis in yada kolluk kuvvetlerinden alınarak sivil ve uzman bir birime devredilmesi bu önemli bir şey bizim kanaatimizce. Buda biraz evvel söylediğim güvenlik yerine insani bakış açısını gösteren önemli bir unsur. Bir başka şey geri gönderme. Yani "refoulement" ilkesi ile var olan bazı çekinceler ve istisnalarda kaldırılıyor. Buda çok önemli çığır açacak bir nitelikte bir olay. Bir başka husus, sınır dışı etme kararı burada hem olumlu bir analiz yapılabilir hem olumsuz bir analiz yapılabilir. Sınır dışı etme kararı bir ülkenin vatandaşı Türkiye cumhuriyetinden nasıl sınır dışı edilebilir? Buna dair bazı sınırlamalar getiriliyor. Eskiden çok keyfiydi. Şimdi buna dair bazı kanuni net sınırlamalar çiziliyor. Bu önemli bir şey fakat yinede terör ifadesi geçiyor. Terör ifadesinin içinin son derece rahat bir şekilde subjektifiteye maruz kalabilecek bir ifade olduğunun da altı çizilmesi gerekiyor. Burada da kişisel bir subjektifite meselesi bir sorun olarak bizce durmakta. Yani bunun için nasıl hangi sıvayla harçla kim dolduracak. Bir başka şey hukuki masraflarını karşılayamayan kişiler için bu adli yardımın şeyi maddi finansal anlamda yardımın sağlanması buda çok insani bir durum. Ve bir başka belki daha bir orta ve uzun vadede bizim bunan sonra konuşacağımız ve sık sık konuşacağımız işte Ahmet Hocanın da sunumunda yaptığı buradaki arkadaşlar uluslar arası ilişkiler okuyan arkadaşlar var. Kendilerini belki bürokrasiye hazırlamak isteyen arkadaşlar var. Göç idaresi genel müdürlüğü kuruluyor. Buda önemli bir adım. Göç idaresi genel müdürlüğü ya nasıl denilebilir? AFAT şuan mesela bu Suriye olayını temelde koordine etmekle yükümlü olan kurum olarak AFAT atandı. Lakin bundan sonra asıl olması gereken şey göç meselelerinin bir zati kendisiyle alakalı ve bu konunun uzmanları ile alakalı. Akademiyle ilişkili STK'larla ilişkili eş güdümlü bir bütüncül bir organizasyon. Bu çok hayati bir şey. Fakat söylediğim gibi biraz evvelde söyledim, bu kanunda maalesef hala coğrafi çekinceler devam ediyor. Coğrafi çekinceyi muhafaza eden Monako Krallığı ve Madagaskar kaldı sadece. Bunu da söylemek lazım.

Şimdi çok kısa bir şey yapalım. Evet, Lübnan, Ürdün, Türkiye, Irak kuzey artı merkezi ve Mısır. Bu temel ülkelerden bahsedebiliriz. Suriye'den kaçmak zorunda kalan sığınmacıların gitmek zorunda kaldıkları ülkeler, gitmeye kalktıkları ülkeler, gittikleri ülkeler. Burada Lübnan son derece karmaşık bir demografiye sahip ve siyasi anlamda da son derece kaotik bir manzaraya çok açık bir ülke, Lübnan. Lübnan'da çok sayıda insan var. 1 milyon civarı Suriyelinin olduğu ifade ediliyor Lübnan'da. Ürdün'de 700 bin civarı Suriyelinin olduğu ifade ediliyor. Ve Lübnan'da mülteci kampı yok. Sema hanımın bahsettiği gibi. Ürdün'de zati bir mülteci kampı var. Fiili olarak defakto olarak şuan ülkenin ikinci büyük kenti haline gelmiş durumda Ürdün'de. Ürdün zaten küçücük bir yer. Lübnan ve Ürdün'deki mültecilerin yaşam koşulları ve hali hazırda içinde buldukları şartlarla Türkiye'deki mültecilerin şartları kıyaslandığında hakikaten kabili kıyas değil. Türkiye'deki şartlar çok çok iyi. Lübnan ve Ürdün'deki mültecilerin durumları ile kıyaslandığında. Ve Mısır ayrı bir mesele. Mısır'da da ajanslarda da haberlerde de son dönemlerde takip ettiniz belki temmuz ayında yapılan bir darbeden sonra ülkede yönetim değişti ve yönetimin değişmesi sonrasında Suriyeli mülteciler çeşitli noktalarda kendi ülkelerine geri gönderiliyorlar, şuan Mısır'da. Mısır'da böyle bir problem var yani bir ülkede yaşanan

bir mesele farklı boyutlarıyla farklı yansımalarıyla nasıl değerlendiriliyor, Mısır örneğinde de en son görüyoruz. Böylesi de bir durum var. Açık kapı politikasını istisnasız uygulayan tek ülke Lübnan. Çeşitli istisnaları ve çekinceleri bu ufak çekinceler onu da söyleyelim, haksızlık etmemek lazım Türkiye'ye. Açık kapı politikasını uyguluyor Türkiye. Ve bu bizce de son derece olumlu. Son derece saygı değer. Bunları belirtmek lazım. Hele hele Avrupalı ülkelerin hele hele Birleşmiş milletlerin ve BMMYK'nın tabiri caizse uyuduğu ve uzaktan sadece seyrettiği bir dünya manzarasından panoramasından bahsettiğimizde Türkiye bölgesel anlamda ve uluslararası arenada beklide yalnız. Bunu da ifade etmemiz lazım. Önemli bir şey var, rakam. 207 bin sayın valimde söyledi AFAT'ın verilerine göre de 207 bin civarında tam rakam 207 bin. Mülteci kamplarında kalınıyor. 22 tane mülteci kampı var. 10 tane ayrı şehirde. Ve bu şehirlerin tabii hangileri olduğunu tahmin edersiniz, sınır vilayetlerinden bahsediyoruz. Antep'i, Kilis'i, Osmaniye'si, Malatya'sı, Mardin'i gibi. Yalnız şöyle ufak bir rezervim var ve eleştirim var. Şuana dek Türkiye'de hükümetin resmi söyleminde de Türkiye'de sivil toplumun ve medyanın olaya yaklaşımında da mülteciler konusu sadece sanki kamplardaki yaşayan mülteciler ile alakalı anlamlandırılıyor idi veya ifadelendiriliyordu. Oysa daha büyük problem, hem nicelik olarak rakamsal olarak hem de yaşadıkları niteliksel problemler olarak kamp halinde yaşayan Suriyeli mülteciler bunu ta ki 1,5 ay evvel dış işleri bakanı Ahmet Hocanın ağzından duyana kadar bu iş böyle gidiyordu. Söylem düzeyinde mülteciler mülteci kampı üzerinden gidiyordu. Ahmet Davutoğlu Dış İşleri bakanı 1,5 ay evvel şöyle bir açıklama yaptı: 200 bin civarında mülteci kampında yaşayan mülteciler var. Bunun iki misli kadar da dışarıda yaşayan. Yani 400 bin artı 200 600 bin. Tabii bizim çeşitli yani kurumun MAZLUMDER'in toplamda 27 tane şubesi var ve sınır o bölgelerde çok sayıda şubeleri var ve şubelerinde, şubelerden de aldığımız farklı yerlerde de aldığımız realistik tahminler bunlar. Yani herhangi bir abartıyı her hangi bir şeyi kesinlikle yadsıyoruz. Kesinlikle kabul etmiyoruz. Realistik tahminler olarak bizim şuan 1 milyon, 1 milyon 200 bin civarında Suriyelinin Türkiye'de, Türk topraklarında barındığını bulduğunu biliyoruz. Buda müthiş bir rakam. Yani aşağı yukarı şöyle söyleyeyim bire beş gibi bir oran. Yani bir iki yüz bin, beş bir milyon toplamda bir milyon iki yüz bin civarında bir rakamdan bahsediyoruz. Müthiş bir şey gerçekten. Tabii burada bu 1 milyon, 1 milyon 200 bin civarında olan mülteciler arasında belki başka bir problem belki başka bir sorun Türkiye açısından pasaportsuz girişlerin olması. Yani hukuki terminoloji ile illegal statüsünde bulunmaları. Buda ayrı bir problem. Bu çeşitli noktalarda gerek güvenlik gerek asayiş, gerek sosyoloji, gerek iktisadi, bakımından Türkiye'ye çeşitli maliyetler doğurabilecek bir mesele. Aynı zamanda bu maliyetleri, bu pasaportsuz giriş yapmak suretiyle burada bulunan Suriyeli insanlar yaşayacaklar, yaşıyorlar da. Çünkü şöyle söyleyeyim: buraya pasaportsuz giriş yapanlar bir şekilde tespit edildiği zaman kamplara geri gönderiliyor. Kamplara geri gönderilmemek içinde birçoğu polis kaydından kaçıyorlar. Böylede bir meselemiz var. Peki, görüşme yaptığımız birazdan geleceğim oraya İstanbul örneğine... Görüşme yaptığımız mültecilerin birçoğuna sorduk; kamplar iyi değil mi? Kamplara niye gitmiyorsunuz? Yani madem hakikaten bu kadar keza mesela İstanbul valisi Hüseyin Avni Mutlu Bey ile de görüştüğümüzde, Vali Bey yardımcılarını ile de görüştüğümüzde, AFAT koordinatörü bey ile de görüştüğümüzde bize çok net bir şekilde şunu ifade ettiler: dediler ki, herhangi bir Suriyeli ile ne zaman ne şekilde konuşup ikna edebilirsiniz, ikna edilebilirse kamplar açık onlara. Ve eğer kamplara gitmek isterlerse dışarıda barınmak zorunda kalan, dışarıda açıkta kalan herhangi bir Suriyeli görürseniz bu insanlar eğer kamplara gitmek isterlerse kamplar onlara açık. Peki, kamplara niye gitmek istemediklerini sorduk. Birinci şey, bir asayiş sıkıntısından bize bahsettiler. Bu asayiş sıkıntısı daha sonra İstanbul'da yaptığımız çeşitli görüşmelerde asayiş sıkıntısının büyük oranda giderildiğini kamplar dâhil, Sayın Valimde burada. Kamplar dâhilinde giderildiğini öğrendik. Buda çok olumlu bir şey. Fakat şöyle bir şey vardı. Biliyorsunuz Hatay'daki meselede, Reyhanlı öncesi de

Reyhanlı sonrası da kampların içerisindeki demografik kompozisyon, etnik, mezhebi, dini hatta çeşitlilik meselesi ve hatta muhaberatın adamlarının içeride yer alması ve dolayısıyla burada bir can güvenliği endişesi; böylesi bir sorun. İkinci sorun: öyle yâda böyle bir şekilde kültürel alışkanlıkları itibarıyla yaşam tarzı formları itibarıyla aramızda farklılıklar var. Evet, aynı dindeniz, çok benzer paralel kültürlerle sahibiz. Gazi Bey’inde doğru bahsettiği gibi hakikaten böyle bir bıçağın elmanın diğer yarısı gibi bir kültüre sahibiz. Lakin yinede öyle değil. Suriye’den gelen Suriye’den getirilen kültürel alışkanlıklar, yaşam tarzı alışkanlıkları biraz daha farklı işliyor. Bize ifadeleri şöyleydi: çok böyle sloganik söyleyecek olursak, hapishane diyorlar. Şimdi burada kamp yönetimini anlama anlıyorum, doğru. Buradaki insanlarda anlaşılabilir bir şey söylüyorlar, oda doğru. Yani şimdi kamplarda bir denetimin bir kontrolün olması gerekiyor. Aksi taktirde bunun ucunun nereye gidebileceği bir çok konudan bakıldığında anlaşılabilir olmaz. Ama beraberinde diğer insanların böylesi bir çekinceleri var. Bu bakımdan bunu da ifade etmemiz lazım.

İstanbul’daki mülteciler yaklaşık burada dediğim gibi çeşitli devlet yöneticilerinin şeylerine dayanarak da, karşılıklı teyitleşmelere dayanarak ta informal rakamlardan bahsedeceğim. 150 ila 250 bin civarı Suriyeli insan İstanbul’da yaşıyor. Fatih, Küçükpazar, Balat, Fatih, Bahçelievler, Şirinevler, Başakşehir, Altınşehir, Bayramtepe, Şahintepe, Esenler, Güngören, Gaziosmanpaşa, Sultangazi, Esenyurt, Küçükçekmece bu Avrupa yakası. Anadolu yakası içinde Ümraniye, Sultanbeyli ve Tuzla buralarda daha fazla banlıyo yerleri. Ya aşağı yukarı gördüğünüz gibi İstanbul’un daha ziyade sosyoekonomik bakımdan orta, orta alt kısmında bulunan muhitleri. Ve buralarda görüşülenler genelde son bir yıl içerisinde İstanbul’a gelmişler. Evvele bazısı Kilis’e, Antep’e geçmiş veya direk İstanbul’a. İstanbul’a nasıl geliyorlar? Ya belirli kontakları var önceden, ya buralarda çeşitli akrabaları var, burada çeşitli komşuları var. Birisi geliyor bir mahallede bir tırnak içerisinde bir koloni oluşturuluyor. Orada mesela Küçükpazar’da biz Küçükpazar neresi? Küçükpazar İMÇ çarşısıyla Süleymaniye’nin altı arasında kalan o Süleymaniye’nin meşhur bekâr evleri diye adlandırılan mekân, mekânlar. Küçükpazar’da mesela yolunuzun düşmesini bir gün ben arzu ederim. Sadece şöyle bir hakikaten manzarayı biraz görmek lazım. 180 ila 200 civarında aile yaşıyor Küçükpazar’da. Küçükpazar’da kalanların aşağı yukarı yüzde sekseni yüzde doksani işte Kürt bölgelerinden gelmiş Kürtler. Localardan falan gelmişler. Ve buralarda kalıyorlar. ve oteller var. Aslında otel değil oralar han. Biz biliyoruz fakat işte tabela olarak otel demişler şuan oraya. Ve bir otel üç kat. Bodrum katında, orta katında ve üst katında ve blok blok yapmışlar. Duvar duvar yapmışlar. Her duvar, her blok bir odayı ifade ediyor ve bir odada bir aile kalıyor. 7/24 orada kalıyorlar. Mutfağı da orası, giyinme odası a orası, yemek odası da oarası, oturma odası da hepsi orası. 7 ile 8 metre kare civarında, sekizden fazla değil. Onu söyleyeyim. 8 metre karede 7/24 orada barınmak zorunda kalan insanlar. İçeri giriyorsunuz bir yağmurlu günde gitmiştik biz Küçükpazar muhitine, içeri giriyorsunuz alt kata iniyorsunuz bodrum kata feci bir lağım ve feci bir rutubet kokusu siz karşılıyor. Ve bu hakikaten orada o yağmur suları ile birlikte o karışmış suların arasında yalın ayak oynayan çocukları görüyorsunuz. Hijyen, salgın hastalıkların ne boyutta olduğunu görüyorsunuz. Ve değdim gibi bu asıl belki problem. Bu 7, 8 metre karelik bir odaya 500, 600 civarında kira alınıyor. Ve hatta bizim görüşmelerimizden bu han sahipleri otel diyorlar, otel sahipleri çok rahatsız olmuşlardı. Bizde bunun üzerine şey yapmıştık. Hatta çeşitli medya kanalları da bunlardan bazı sıkıntılar çıkmış onu da öğrendik. Bir defa her ailede 5-6 çocuk var. (hocam bakıyorsunuz bana birazdan bitiyor. 2,3 dakika içinde bitiyor.) her ailede şimdi konuştuğunuz zaman zaten diyorlar ki Suriye’de yok dediğiniz zaman 4 çocuk vardır zaten. Anne baba onları da katın, birde büyük varsa yani 7,8,10 civarında insan tek bir odada kalıyor. Mutfağı da o, şeyi de o. En büyük problem burada bir defa sağlık. Önümüzde problem olduğu için söylüyorum, sağlık meseleleri, sağlık

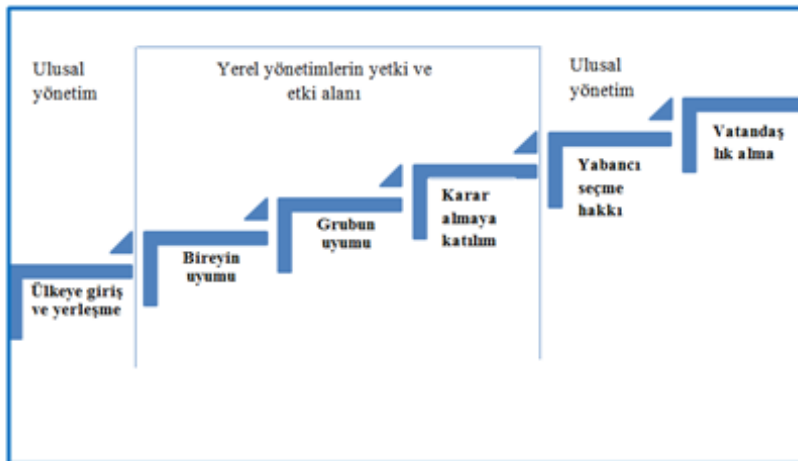
problemleri. Hamile kadınların düzenli kontrollerinin yapılamaması, salgın hastalık riskinin çocuklar üzerinde çocukların sağlığının çok ciddi tehlike altında olması ve en ufak bir müdahaleler ile geçirilebilecek bir operasyonlar dahi büyük büyük sorunlara yol açıyor? Niye? Çünkü diyorlar ki, bir paramız yok. Mesela gitmişler Haseki hastanesine anlatıyor veya Cerrahpaşa'ya anlatıyor veya Samatya'ya anlatıyor. Yakın yerlere ama para yok. İki: doktorların dilinden anlamıyorlar . Üç: nasıl bir tepkiyle karşılaşacaklarına dair bir bilgileri yok. Şimdi şöyle bir şey var. harika bir şey bunun da altını çizeyim. AFAT tarafında sınıra yakın 11 ilde her sağlık düzeyi ile alakalı ücretsiz sağlık, Suriyelilere özel sunuyorlar. Ücretsiz sağlık hizmeti sunuldu. Bizde umarım bir katkısı olmuştur bu yönüyle. Sağlık bakanlığına da çeşitli yerlere de bunun biraz şeyini yapmaya çalıştık. Tüm Türkiye geneline yayılsın bu uygulama diye ve Ekim ayında çıkan yönetmelikle, genelgeyle tüm Türkiye'ye yayıldı. Yani şuan sizinde aklınızda bulunsun bir Suriyeli insanın herhangi bir Suriyeli insanın herhangi bir yere gitmesi durumunda o insandan sağlık polikliniği olabilir, sağlık ocağı olabilir, aile doktoru bile olabilir, büyük hastane kompleksi olabilir; ücret alınmayacak. Ve bu bütün hastanelere bildirilmiş. Bu önemli bir şey. Bir başka sorun; eğitim. Eğitim meselesi hala aşılabilmiş değil. Yani bizim burada milli eğitim bakanlığıyla da yaptığımız görüşmeler oldu fakat milli eğitim bakanlığının tabi bazı yapısal, kurumsal ve hatta felsefi bazı çekinceleri var. Bir defa Suriyelilere has okulların kurulması Arapça dilde yapılması vs. durumlar tevhidi tedrisat kanunu bağlamında değerlendirilen bir meseleye takılıyor. Beraberinde bununla alakalı nasıl sonuç var? Çünkü sağlık gibi kısa vadeli sorundan bahsetmiyoruz. Orta ve uzun vadeli şey eğitim. Nasıl giderilebileceği ama inanılmaz bir sayıda ilk, orta ve lisede çok sayıda Suriyeli çocuk ve genç var. Dolayısıyla bu hala aşılabilmiş değil. İstanbul'da bizim bildiğimiz iki tane Suriyeli okul var şuan da. Üç tane pardon. İki tanesi Esenlerde, bir tanesi Fatih'te. Tamamen kendi öğretmenleri, öğretmenleri. Ve informel. Öylemi? Tamam. Teşekkür ederim sayın valim. Bu nasıl oluyor. Bir yer tedarik ediliyor bu yerde masadır, sandalyedir, sıradır, tahtadır gibi şeyler tedarik ediliyor ve bu eğitim kendilerine ama bu tabi informel. Informel olması da son derece normal. Yani görüştüğümüz diğer şeylerde de benzer şeyleri alıyoruz. Burada çok kısa bazı öneriler var. O önerilerden bahsedip bitireyim. Bir defa evet, bunun realitesi ayrı mesele. Fakat sınır kapılarının açık tutulması bizim açımızdan da önemli bir öneridir, hükümete. Beraberinde asla geri gönderilmemesi ilkesi net bir şekilde vurgulanmalıdır. Beraberinde mültecilerin kayıt altına alınması meselesi vardır ki işte kayıt koordinasyon merkezleriyle biliniyor, Sayın valimde aktardı. Fakat şimdi bu sağlık uygulamasının ücretsizleştirilmesiyle beraber İstanbul'da ne oluyor? Her sağlık hizmetlerinden başvuran kayıt altına alınıyor. Buda kayıt altına almak anlamında önemli. Bir başka sorun, ikamet izni alınmak, almak. Evet, diğer bürokratik ve prosedürler işlemler kolaylaştırılmış durumda fakat ikamet izni hala 200 liralık bir defter bedeline bakıyor ve bu defter bedeli 200 lira olsa bile karşılanamıyor. Aşağı yukarı ailelerden sadece evin erkeği ikamet iznine sahip. Kadınlar ve çocuklar ikamet anlamında kayıt dışındalar. Bu meselenin de biran evvel çözüme kavuşturulması gerekiyor. Birde yerel yönetimlere bir tavsiye veya öneri bir şeyimiz var. Yerel yönetimler kendi sınırları dahilinde olan mültecilere tam olarak tam bir kayıt tespiti perspektifi ile yaklaşmaları gerekiyor. Bu konuda bazı eksiklikler var. Yerel yönetimlerin bu konuya biraz daha fazla eğilmeleri gerekiyor. Ve özellikle Kızılay ve STK'lılarla ve yerel yönetim ve kaymakamlık ve valilikle eş güdümlü çalışılması gerekiyor. Diyorum teşekkür ediyorum hocam.

“Suriyeli Mülteciler Konusunda Yerel Yönetimlerin Rolü”

Murat Daoudov

(Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Görevlisi)

Suriyeli mülteciler konusunda yerel yönetimlerin rolü konulu bir sunum yapmak için davet edildiğim için çok teşekkür ederim. Evvela, uluslararası göç yönetimi denince bu alanda geçmişte Belçika Brüksel’de çalışmak nasip oldu. Gerek Belçika Başbakanlığı bünyesinde gerekse Brüksel Belediyesinde yıllarca bu alanda görev yaptım. Kendim de zaten göçmenim, eski bir mülteciyim. Yani bu süreçlerden bizzat geldik, geçtik, daha sonra da bunları yöneten kurumlarda çalışmak nasip oldu. Dolayısıyla mültecilik olayına iki yönüyle bakabiliyoruz. Suriyeli mültecilerin meselesi hakikaten çok üzüntü verici, ancak bugün burada dinlediklerim benim üzüntümün üstüne üzüntü kattı. Başta ifade etmek isterim ki, zaman zaman bilgisizlik, zaman zaman koordinasyonsuzluk, zaman zaman da politikasızlıktan dolayı hakikaten Suriyeli kardeşlerimizin acılarını dinmiyor. İşte onu bu konferansta görmüş ve dinlemiş olduk. Bu konuda, kendi sunumuma geçmeden önce dinlediklerime katkı olsun veya bazı düzeltmeler mahiyetinde bir şeyler de söylemek isterim. İlk önce, konumuza dönecek olursak, “Suriyeli mülteciler konusunda yerel yönetimlerin rolü nedir” dediğimiz zaman bunun Türkiye’deki hukukî ve idarî çerçevesi nedir, dünyadaki çerçevesi de nedir, buna kısaca bakmak gerekir. Ondan sonra bizim yerel yönetimlerimiz neredeler, orada ise niçin oradalar, ve nerede olmaları gerektiği konusunda özetle bir sunum yapmaya çalışacağız. Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimler, uluslararası göç yönetimi alanında ve özellikle uyum meselesinde birinci derecedeki aktördür. Bu durumu bir tablo ile gösterip açıklayacağız:

Şekil 1: “Uyum Merdiveni” ve Yerel Yönetimin Yetki Alanı (Çizim: Murat Daoudov)

Şimdi tabloda gösterilen ve “uyum merdiveni” olarak adlandırdığımız bir süreç vardır. Bir göçmen, bir yabancı bir ülkeye girmesinden itibaren, vatandaşlık alıp hukuken göçmenlik statüsünden sıyrılıncaya kadar geçen süreci böyle basamaklar şeklinde değerlendirdiğimiz zaman görülüyor ki çeşitli aşamalardan geçiliyor. Gelişmiş ülkelerde ülkeye giriş, yerleşme/ikamet izni, çalışma izni gibi konular merkezi idarenin tasarrufunda olan politikalarla belirlenir. Daha sonra ferdî uyum kursları verilir, yani göçmene dil öğretilir, tarih bilgisi, meslekî eğitim gibi çeşitli beceriler kazandırılır, göçmenin yeni topluma uyum sağlaması için. Uyum merdiveninin bir sonraki aşamasında ise göçmenler grup halinde ele alınır. Buna bir takım çerçeveler kazandırılır, yani göçmenlerin dernekleri resmî kurumlar tarafından muhatap alınır. Sürecin bir üst seviyesi ise, göçmenlerin artık karar alma süreçlerine dâhil edilmesidir, özellikle yerel yönetimler düzeyinde bu maksatla yerel danışma meclisleri oluşturulur. Tıpkı Türkiye’deki kent konseyleri olduğu gibi, buna benzer resmî yapılar oluşturulur. Böylece bunlar, göçmenlere yönelik uyum politikalarının geliştirilmesinde söz ve görüş sahibi olurlar. Resmî kurumlara görüş bildirirler, fakat karar almazlar. Yani bu katılıma bir çerçeve kazandırılır. Bu sürecin bir üst aşaması ise, birçok gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, artık yerleşik yabancılara yerel seçimlerde seçme, bazı ülkelerde ve durumlarda ise de seçilme hakkı tanınır. Bu hak, üç veya beş yıl kesintisiz oturum gibi bir süreden sonra verilir, yani belirli kriterler belirlenir. Daha sonra ise vatandaşlık politikası var, yani belirli bir süreden sonra vatandaşlık verilip yabancıların hukuken “yabancılık” halinden çıkması durumu.

Bu yabancıların yerel seçim oy kullanma hakkı gibi aşamalar gerçekleşmesi için kanun değişiklikleri gerektirdiği için, bunlar parlamentolarda karara bağlandığı için, bunlar yine merkezi yönetimin uhdesindedir. Bu uyum merdiveni sürecine baktığımız zaman, gelişmiş ülkelerde bir göçmenin topluma uyumla ilgili alacağı hizmetlerin büyük ölçüde yerel yönetimler, ya da ulus-altı yönetimler tarafından sağlandığı görülür. Bu durum nereden kaynaklanıyor? Bu tarz hizmetleri sunmak için zaten en donanımlı düzey yerel yöntem düzeyidir. Zira yerel yönetimin bir sosyal politikası var, bir kültürel politikası var, dil kursları var, yaşlı bakımı vs. gibi hizmetler vardır. Dolayısıyla merkezî idare, bu mevcut hizmet kanallarının yanında yabancılara yönelik ayrı bir sistem oluşturmak yerine, yerelde mevcut olan bu altyapıya transfer eder, yani bir alt düzeye bunları bırakır. Bir başka ifade ile, siyasetin genel belirlemesini kendi elinde tutar, uygulamasını ise özellikle uyum kapsamında tamamen yerele devreder. Türkiye’de yerel yönetimlerin yabancıların uyumu hususunda durum nedir baktığımız zaman, maalesef bu konuda bir politikadan hiç bahsedilemez, ya da bu konuda Türkiye’de ciddi bir politikasızlık var. Ne uluslararası göçmenlerle ilgili mevzuatta yerel yönetimler vardır, ne de yerel yönetimlerin mevzuatında göçmenler vardır. Yerel yönetimler bu olgudan etkilenmiyor mu? Birinci derecede etkilenir. Mesela, konferansta bahsedildiği üzere, Suriyeliler için Türkiye genelinde 100 tane okul yapılmış, ki bunların bir kısmı belediyeler tarafından yapılmış veya yaptırılmış. Veya bunların tefrişatları yapılmış, bir takım hizmetler sunulmuş, erzaklar dağıtılmış vs. Zaten genelde yerel yönetimler sosyal yapı, sosyal doku, sosyal sıkıntılar gibi olgularla birebir karşı karşıya olan yönetimlerdir. Ancak yerel yönetimler Türkiye’de “etkilenen yetkisiz” konumundadır. Zira daha önce dediğimiz gibi, her iki mevzuatta da bunlara yer yoktur. Son dönemde Türkiye’de göç yönetimi alanında çok ciddi bir reform çabası oldu, yani devrim niteliğinde olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kurulması gibi, göç kanununun çıkarılması gibi gelişmeler oldu. Bu süreci baştan takip etmiştik, geçen hafta ise bununla ilgili Ankara’da yapılan ilk çalıştayda göçmenlerin uyumunu konuşmak nasip oldu. Orada da ifade ettiğim gibi, ne yazık ki bu konuda çok ciddi bir fırsat kaçırıldı yine. Yani çok güzel bir kanun ve düzenleme yapıldı, ancak o kanunda bile merkezî yetki yaklaşımı ile yerel yönetimlere rol öngörülmedi. Gelişmiş ülkelerin örneğinde gördüğümüzün aksine, yerel

yönetimlere bu tarz uyum hizmetlerini devretmek yerine, bu amaçla yeni bir teşkilat kuruluyor. Bu kapsamda 81 vilayette şimdi yeni göçmen müdürlüğü kuruluyor, göçmen teşkilatı ve personeli alımına gidildi. Geçmişteki duruma baktığımız zaman devrimci bir nitelikte olan bu kanunu biz çok destekledik, fakat yine de ciddî eksiklikler var. Bunları da yeri gelince dile getirdik ve ümit ederiz ki ikincil mevzuatın geliştirilme sürecinde bunlar tamamlanacak, zaten genel müdürlük de buna çok sıcak bakıyor. Bu boşlukları doldurmaya gayret edeceğiz. Bizler hem akademya olarak, hem sivil toplum kuruluşları olarak bunu desteklemeye hazırız. Şöyle bir ilginç durum da var aslında kanunda; kanun yapılma sürecinde ciddî bir istişare sürecinden geçildi. Sivil toplum kuruluşları, ticaret ve sanayi odaları vb. ihtisas kurumlarla danışıldı. Ancak yerel yönetimler hariç. Maalesef, bir tane belediyeler birliği veya belediye ile bir istişare toplantısı yapılmadı. O süreçte biz defalarca mesaj göndermemize rağmen böyle bir netice ortaya çıktı. Yine de bardağın dolu tarafına baktığımız zaman bu gelişmeler iyidir. Yerel yönetimler, bu yetkisizlik içerisinde yine bir şeyler yapıyor, ellerinden gelenleri yapmaya devam ediyor. Mesela Marmara Belediyeler Birliğinde çalıştığımız yıllarda elimizden geleni yapmaya çalıştık. Bazı belediyelerimiz hizmet sunmaya çalışıyorlar, ancak bu yetkisizlik durumu birçok sıkıntıya yol açabiliyor. Bunlardan bir tanesi de şu: açık olarak yetki verilmediği için, mesela Belediye Kanunundaki “belediye düşkünlere ve yoksullara yardım eder” ifadesi üzerinden dolayı olarak konuya yaklaştığı zaman, bu girişimler zaman zaman sıkıntılara da yol açabiliyor. Mesela geçmişte Zeytinburnu Belediyesinin başına şöyle bir olay gelmişti. Polis nezaretinde bulunan kaçak göçmenlere belediye aşevinden yemek gönderiyordu. Sayıştay denetiminde bu harcamaya “zimmet” çıkarıldı, yani adeta “yetkiniz yok, buna bir kuruluş harcamazsınız” dendi. Oysa aslında Türkiye’de mültecilere ve genel olarak uluslararası göçmenlere, özellikle de Suriyeli mültecilere hizmet götürebilecek kurumların başında yerel yönetimler geliyor. Belediyeler gerek bütçeleri itibarı ile gerek ise personel itibarı ile bunu yapabilecek durumda. Zira belediyelerin sosyal politikası var, zaten “sosyal belediyecilik” Türkiye’nin artık iftihar ettiği bir alan oldu. Bu çerçevede hukukî ve idarî olarak çok hızlı mevzuat değişikliğine gidilmeli ve yerel yönetimlere bu alanda bir görev verilmeli. Yani net bir çerçeve verilirse çok daha güzel ve aktif çalışmalar yapılabilir. Böylece, yerel yönetimlerin Suriyeli mülteciler ile ilgili yapabilecekleri konusunu hızlıca kapatarak bir başka konuya değinmek istiyorum.

Şimdi konferansta konuşuldu; Suriyeli mülteciler Türkiye’de kalmalı mı, kalmamalı mı, veya ne kadar zaman kalmalı, bunlara vatandaşlık mı verilmeli, bunlar başımıza sorun olurlar mı, olmazlar mı gibi birçok sorun dile getiriliyor. Bunun cevabı tamamıyla Suriye’deki durumla ilgilidir. Suriye’de savaş devam ederse devlet Suriyeli mültecilerle ilgilenmek zorundadır, zira ilgilenmeme gibi bir lüksü yoktur. Suriye’deki savaş inşaAllah çok yakın zamanda biter, barış sağlandığı zaman da zaten bu kitlenin onda dokuzu büyük ihtimalle çok hızlı bir şekilde ülkelerine dönecektir. Fakat şu görülüyor ki savaşın yakın zamanda biteceği yoktur, en azından işaretler o yönde. Dolayısıyla bu kitlenin burada bir ölçüde kalıcı olacağı göz önünde bulundurularak ona göre köklü çözümler üretmek gerekir. Hatta bunların çok önceden üretilmesi gerekirdi. Bugün Aralık 2013 tarihindeyiz, bugün bile sayın [Suriye] koordinatör valimizden ve diğer konuşmacılarımızdan Suriyelilerin Türkiye’de yaşadıkları bir takım sıkıntıları duymaktan hakikaten ızdırap duydum. Yani yaklaşık 3 yıla yaklaşmış bu meselenin varlığı, bunlar aslında çoktan çözülmüş olması gerekirdi. Peki, çözümler nedir, hukukî ve idarî alanda ne gibi çözümler üretilebilir? Başta aslında Türkiye’nin elinde olan bazı enstrümanların doğru kullanılması gerekir. Keşke sayın milletvekilimiz salondan ayrılmasaydı, onun konuşmasına ben aslında bu katkıyı yapmak istiyordum. Türkiye’nin Cenevre Sözleşmesine uyguladığı coğrafi çekincenin hiçbir tutarlı veya savunulur tarafı yoktur. Dünyada mültecilere dair Cenevre Sözleşmesine coğrafi çekinde koyan Türkiye’nin yanında Monako ve Madagaskar gibi iki ülke zikredilir, ancak zannedersen onlar bile bu

çekinceyi kaldırdılar ve Türkiye şuanda tek ülke kaldı. Yani durum şöyledir; dünyada mülteciye yönelik en gelişmiş hukukî enstrüman vardır, uygulamasına dair ciddî tecrübe de oluşmuş. Oysa çekinceyi uygulayarak Türkiye diyor ki “ben sadece Avrupa’dan gelen mültecilere bu hakları tanırım, yani diğerleri benim gözümde mülteci değildir”. Bu öyle çelişkili bir durum ki, şimdi bu sözleşmeye taraf olan hiçbir Afrika’nın veya Asya’nın fakir ülkesi çekince koymazken Türkiye’nin çekinceyi sürdürmesinin anlaşılır bir tarafı yok. Bu tutumdaki temel kaygı, göç dalgalarıyla karşı karşıya kalmak ise soruyoruz, Zimbabwe veya Ghana gibi ülkeler göç ile karşı karşıya değil mi? Misalen bir ateş çemberi içerisinde olan Ghana ülkesi çok mu az mülteci alıyor da Cenevre sözleşmesine coğrafi çekince koymamaktan çekinmiyor. Bu ve diğer ülkeler çekinmiyor da Türkiye mi bundan çekinecek? Yani bu çekince yaklaşımının tutarsızlığı orada, bunun hiçbir savunulur tarafı yok. İkincisi, mesela sabahki oturumda dendi ki, “efendim bu çekince şunun içindir; yakın bölgelerin soydaşlardan boşaltılmaması için uygulanıyor, yani soydaşlar Türkiye’ye gelmesinler diye”. Şimdi Türkiye’nin coğrafi çekinceyi koyması fiilen ne anlama gelir? Sabah açıklandığı üzere, çekince siyasetinin tercümesi şudur; “Bize gelen mülteci değildir, ancak sığınmacıdır. Üçüncü ülkeye gitmek üzere sığınan kimsedir.” Bunun sonucu şudur ki, Balkanlardan, Suriye’den veya Irak’tan soydaşımız Türkiye’ye gelmesin, ama Fransa’ya gitsin, tamam, hay hay. Yani mülteci olarak statü verip kabul etmemenin anlamı, burada kalmasin oraya Avrupa’ya veya Amerika’ya gitsin. Oraya gittiğinde de, çocukları orada yetişsin, oraya entegre olsun. Bu kadar çelişkili bir politika olamaz! Bunları daha önce birçok toplantıda dile getirdim, fakat sayın valinin de ifade ettiği gibi, bürokraside çok ciddî bir direnç vardır. Bu bilinen bir şey, bürokrasinin bu tarz gerekçelerle direnişi, tabir caizse, siyasileri “uyutuyor”, veya bunlar işin aslı ve sonuçları hakkında tam olarak bilgilendirilmiyor. Bir defa coğrafi çekince hiçbir şekilde Türkiye’ye yakışmayan bir durum. Peki, çekince kaldırıldığı veya aşıldığı taktirde ne olacak? Bugün bahsedilen sorunların birçoğu kolaylıkla çözülecek. Mesela ne söylendi? Eğitimde sorun var, okuyanlara diploma verilemiyor, zira “efendim, ellerinde Suriye’den resmî belge yok”. Veya Türkiye’de mültecilerde çocuk doğuyor ancak bunlara resmî doğum belgesi verilemiyor. Başka bir sorunlar da var. Oysa, bu alanda yurt dışında çalışmış olanlar bilir, Cenevre Sözleşmesi hukuken uygulandığı zaman, ilgili mülteciye bütün belgeler onun sığındığı ülke tarafından verilir ve o belgeler bütün diğer devletler tarafından kabul edilir. Dolayısıyla siz bir defa belgesizlik sorununu kökten çözmüş oluyorsunuz. Yani sığınan mültecinin ifadesi alınmışsa, elinde kanıt olabilecek bazı belgeler veya fotokopiler varsa, ya da yoksa da bir kanaat getirilmişse, Cenevre Sözleşmesinin uygulanmasına göre kabul eden ülke olarak belge vermeye yetkili konumda olursunuz. Yani şahsın adı, soyadı şudur, şurada doğdu, şu okuldan mezundur vb. hususlarda resmen belge verilebilir. Ancak siz sözleşmeye coğrafi çekinceyi koyduğunuzda kendi ellerinizi bağlamış oluyorsunuz, sonra da diyorsunuz ki “üç yılda burada bulunan kitleye okula veremiyoruz, okuduğunda diploma veremiyoruz, çünkü efendim belge yok ellerinde”. Sormak gerekir, bu mülteciler belgesiz ülkesinden kaçarken Fransa’da, Almanya’da, Belçika’da nasıl okuyorlar? Orada nasıl doğum belgesi, evlilik belgesi veriliyor bunlara? İşte Cenevre Sözleşmesine istinaden veriliyor. Yani dünyada bu alanda birikmiş tecrübe var, bunun anlatılması gerekir. Dolayısıyla çözümlerin bazıları aslında mevcut, neredeyse hazır, bunu anlatmak ve bunları aşmak gerekiyor. İkinci mevzu ise, belki çok daha pratik çözümü olandır. Mesela çalışma izni alma zorunluluğu, ikamet almadaki sıkıntılar vs. Adı üstünde sığınmacı, kaçkın, mülteci olandan çalışma izni belgesi veya ikamet için şu kadar harç istenir veya şu kadar prosedür istenir mi? Bu insanlıkla bağdaşır bir durum değil.

Son bir şey daha söyleyeyim, burada hakikaten beni üzen bir ifade oldu, onu da ben açıkça ifade edeyim. Bazı yetkililerin ifade ettiği, “biz bunlara mülteci ve vatandaşlık hakkını tanımıyoruz. Ancak

içlerinde çok çok vasıflı olan, çok kaliteli olan varsa bazılarını istisnaî olarak çalışma izni verebiliriz” yaklaşımı, ile bu sabah Gazi Mısırlı beyin eleştirerek ifade ettiği, tırnak içinde “kötü niyetli Batılıların” Türkiye’deki kamplara gelip çok kaliteli insanları, beyinleri toplayıp Batıya götürmeleri arasında aslında çok bir fark görmüyorum. Yani, genel kitle olduğu durumda kalsın, ancak içlerinde kaliteli insan varsa, yani işimize geliyorsa ona istisnaî olarak çalışma veya vatandaşlık gibi bir hak verelim yaklaşımı çok yanlış bir yaklaşımdır, ayrımcılıktır. Bu durum Türkiye’ye yakışmaz ve bunun bir an önce çözülmesi gerekir. Diğer yandan, çalışma iznini kolaylaştırmak için Suriyeli mültecilerle ilgili özel bir düzenlemeye gidilebilir. Yani bir yıllık mı, beş yıllık mı, bu kitle geçici olarak çalışma izninden muaf tutulur. Yani ayrı ayrı çalışma izni düzenlemesine bile gerek yok. Birçok ülkelerde uygulanır bu yöntem. Mesela mülteci olarak tanınanlar çalışma izninden muaftır. Dolayısıyla hem çalışmak durumunda olanda bir kanunsuzluk durumu ortaya çıkmıyor, devlette de bürokrasi ve kırtasiye birikmiyor. Bir milyon veya daha fazla Suriyeli içerisinde beş yüzünün çalıştığını düşündüğümüz zaman, bu beş yüz bin için dosyalar toplanıp belgeler kargo ile bakanlığa gönderildiği zaman ortaya çıkacak kırtasiye hacmini düşünün. Bu kadar çaba ve israfa ne gerek var, çalışma izninden geçici muafiyet ile hem kayıtlı çalışmak isteyen başka engel olamadan işe girip dilencilikten kurtulabilecek, hem de ek zaman ve enerji kaybı yaşanmayacak.

Son bir mülahazamı söylemek isterim, oturma başkanımızın bir ifadesi ile ilgili olarak. Birincisi, savaş devam ettiği sürece bu kitle ile ilgilenmek zorundayız. Bunun için mülteci statüsü tanınacak, entegrasyon ihtiyaçları karşılanacak. Ayrıca, belirli süre sonra, yani gelişmiş ülkelerde uygulandığı gibi beş veya yedi yıl sonra, ki kriteri siz devlet olarak koyarsınız, bu insanlara vatandaşlık da verilmeli. Yani eğer Suriye’deki mesele o kadar uzarsa. Yoksa bu kitleye o şekilde yaklaşmadığınız zaman, entegrasyonunu sağlamadığınız zaman, şunu da bilmeniz lazım; bunlar zorla Suriye’ye gönderilemeyeceğe göre, Türkiye’de de yasal olarak entegrasyon kanalları kapalı olduğuna göre, yani bunların geçici misafir olarak görüldüğüne göre, bunların birçoğunun Avrupa’ya veya Batıya geçeceklerine razı olmalıyız. Neticede de, yetişecek yeni Suriye gençliğinin Fransız okullarında, Alman okullarında, Belçika okullarına yetişip, oradaki tedrisattan geçip oranın diplomalarını alıp gelecekte ülkelere döndüklerinde, dünyaya ve Türkiye’ye o ülkelerin bakışı ile bakmalarına da razı olmamız gerekir. Teşekkür ederim.

1. OTURUM SORU-CEVAP BÖLÜMÜ

(Sema Karaca'ya Sorulanlar)

OTURUM BAŞKANI:

Efendim biz de çok teşekkür ediyoruz. Çok doyurucu bir bilgi verdiniz. Esasında tabii yerinde incelemek daha başka oluyor. Uzaktan biz işte televizyon yayınlarından veya böyle nedir arka sokaklar diye polisiye dizisi var oradan öğreniyoruz son iki haftadır hep Suriyeliler, Suriyeli mafya vs falan onlardan bahsediliyor. Anlaşılan dizilere bile Suriye mültecileri konu olmaya başladılar. Yani bu güvenlik sorunu olarak da aksediyor. Başka türlü sorunlar olarak da... Esasında tabii şimdi programda soru cevap kısmı en sona bırakılmış ama ben derim ki biz sıcağı sıcağına Sema hanım'a soracaklarımızı soralım. Ve böylece bu bir bütün olsun. Bir sorusu olan var mı, lütfen? Yani yerinde incelemiş birinden bu fırsatı bir daha elde edemezsiniz. Evet, buyurun. Şimdi çok ilginç şeyler söylediği için hanımefendi acaba bu daha iyi olur diye düşündüm evet. Peki, bu arada ikimizin de mikrofonu var ben sorayım. Peki, sizin konuşmanızdan şöyle bir şey algıladım ki devlet bunların bütün ihtiyaçlarını karşılarsın gibi. Ve bunlar kalıcı olsunlar. Yerleşsinler buraya diyorsunuz. Değil mi?

SEMA KARACA:

Tam olarak öyle demiyorum ama.

OTURUM BAŞKANI:

Tam olarak öyle demiyorsunuz ama bu kapı açık tutulmalı.

SEMA KARACA: Evet.

OTURUM BAŞKANI:

Acaba Türkiye bunu kaldırabilecek mi? Yani bütün bu analizlerinizden bugün diyoruz resmi rakam 207 bin ama ben biraz önce birleşmiş milletler sözcüsünün tahminini sundum. Bir buçuk milyona ulaşacak. Belki bu iki milyona da ulaşır. Çünkü Suriye olayı ciddi bir olay. Neden? Çünkü Irak gibi değil. Amerika geldi bombaladı bitti gitti iş. Ama Suriye'ye yapamadı. Niye? Rusya ile Çin Halk Cumhuriyeti karşı çıktı. Dolayısıyla bu sürecin bu çatışma ortamının daha çok uzun sürme ihtimali var. Şimdi bu durumda daha çok insan bize sığırsa, daha çok insanı biz nasıl entegre edeceğiz ki bizim diğer kendi Kürt sorunu gibi diğer sorunlarımız var. Şimdi üstüne bu sorun gelirse biz ne yaparız? Yani bu işte halkta bir tepki var. Genelde gelen yabancılara her zaman tepki olur. Böyle bir şeyde siz ne düşünüyorsunuz?

SEMA KARACA:

Hocam açıkçası biraz öncede ifade ettim sosyal olarak manzara her zaman siyasetin önüne geçiyor. Yan siz bir şeyi tamamlayalım, planlayalım falan derken bir bakıyorsunuz oluvermiş. İşte bir buçuk milyon insan olacak deniliyor. Bu söylenmeden önce bir milyon rakamı sürekli telaffuz edilmişti. Bilmiyorum çok ciddiye de almadık galiba. Yani bir milyon insan ne demek? Gelecekler, savaşın sonucu belli değil, bu insanlar nasıl geri dönecekler? Bunun çok hesabını yapmadık galiba. Sınır güvenliği çok önemli bir bahisti burada. Bu insanların girerken kayıt altına alınması ve nerede oldukları, nasıl yaşadıklarına dair bir bilgi deposu olması gerekiyordu ama maalesef bu insanlar sınırdan bir şekilde geçtiler. Yani 207 bin insan kamplarda şuan işte 500 bini kayıtlı geri kalan 500 bin

in nerede ne yaptığına dair çok fazla bir veri yok elimizde maalesef. Dolayısıyla bu insanlar sosyal hayat içerisinde bir şekilde kaybolmaya yani oradaki kendilerine bir yer edinmeye erimeye devam ediyorlar ve bu süreci engelleme mümkün değil. Yani tutup bu insanları tespit edip işte tek tek illerden alıp ayırılalım falan. Böyle bir uygulamaya gidemezsiniz. Hele ki işte kapılarımız açık gelin biz sizin haklarınızı koruyacağız diyen bir yönetimin artık Suriyeli mültecilere hayır işte siz şuralara gidin buralara gitmeyin gibi bir tutum içine girmesi Türkiye'nin tamamen politikasını tersine çevirecek bir etki yapacak. Dolayısıyla yani artık çığırından çıkmış bir manzaradan bahsediyoruz. Bir milyon bir buçuk milyon gibi rakamlar Türkiye içinde olmaya devam ettiği sürece bu sosyal etkileşimi engellemek mümkün olmadığı sürece ki bu etik de değildir zaten bence. Engellemek mümkün değil ise o zaman bu işin nasıl çözülebileceğine dair proje üretmek gerekir yani bu insanların yani bir Polonezköy gibi işte bir Suriyeli Mahallesi mi oluşturulacak, belli bölgelerde yâda ne bileyim artık sınırlardan alımlar yavaşlatılıyor ve işte sınırın öte yakasında yerinden edilmiş kişiler için kamplar kuruluyor. Bu tip bir uygulamaya mı gidilecek yani bir milyondan bir buçuk milyona çıkmaması için? Çeşitli önlemler var yapılması için. Ancak dediğim gibi şuan içindeki o bir milyon gerçeğini ülkeden dışarı çıkarmanız mümkün değil. Bu insanlar size gelip can havli ile sığınmışlar işte namuslarını, evlatlarını geleceğini korumak için gelip size başvurmuşlar. Avrupa'ya geçişler artık gerçekten çok zor. Hayatlarına devam etmek için belki Türkiye tek çare. Ürdün ve Lübnan'da durum gerçekten içler acısı. Lübnan'da zaten bir kamp yok. Dolayısıyla Ürdün'de de çok küçük bir nüfusun çok devasal rakamlarda mülteciye ev sahipliği yapmaya başladığını düşünün ve bu o iki toplum arasında da ciddi çatışmalara sebep oluyor. Her ikisi de Arap aynı dili konuşuyor olsa bile. Ama Türkiye'de karşılaştıkları manzara 75 milyon içinde 1 milyon ve işte kapılarımız size açık denilmiş, tarihi kültürel bağlarımız var denilmiş, sınırda işte güvenlik adına bir bariyer konulmamış bu insanlara ve her türlü geçiş bir şekilde halk tarafından işte devlet tarafından, toplum tarafından abzorde edilmiş. Şimdi bu seviyeden sonra biz bunu tersine çeviriyoruz diyemezsiniz dolayısıyla bu insanlara entegrasyon kapısını zaten açmışsınız. Ben hani açalım demiyorum, açmışsınız bu kapının açık tutulması gerekir. Dolayısıyla hani ben çözüm neyse birçok çözüm var dediğim gibi ufak mahalleler oluşturulabilir. Yâda bu insanlara Suriye'nin geleceği yeniden inşa etmek adına işte bakın siz geri döneceksiniz Suriye'nin geleceği siz olacaksınız. Bunun telkini yapılabilir. Birçok yolu yöntemi var. Ama dediğim gibi oturulup üzerinde etraflıca düşünülüp Suriyeli mültecilere yol göstermek gerekiyor. Belki Suriyeliler ile birlikte yapmak gerekiyor. Bakın ne yapabiliriz hani 1 milyonsunuz deyip... Gazi Bey'de umarım katkıda bulunur. Yani nedir görüşleriniz bu konuda merak ediyorum açıkçası.

OTURUM BAŞKANI:

Evet. Söylemek ister misiniz bir şeyler yoksa arkadaşımızın sorusunu mu alalım başta? Peki, buyurun.

KATILIMCI 1:

Merhabalar ismim Şafi Çelik. Bilgi üniversitesinden geliyorum. Daha önce bir çalışmaya katıldım, aleviler üzerine. Alevilerin konusu da bu konuda bir Suriyeli mültecilerden bir çekinme oluyor bir şekilde. Yani çekiniyorlar. Çünkü onlara göre tırnak içerisinde radikal İslamcı olabilir. Onun haricinde Sünni vatandaşlarında bir tepkisi var. Çünkü şeyden dolayı, işimizi elimizden alıyor gibi bir söylem var. öyle bir söylem yaratılıyor, o anlamda. Ama şu da bir gerçek, yani bu Suriyeli mültecileri bir şekilde kimlik verilmesi gerekiyor. Bir şekilde hani kampta kalan insanlar hani devlet yardım edebiliyor. Ama kampın dışında İstanbul, Ankara veya diğer bölgelere gelen insanlar ne Türkçe biliyor nede çalışabileceği herhangi bir mesleği var. Örneğin Eyüp belediyesi ve Kağıthane belediyesi az çok hani

park ve bahçe işlerinde Suriyeli mültecileri çalıştırabiliyor. Ama oda düşük bir ücret ile. Buda kötü bir sonuca neden oluyor aynı zamanda. Yani bunu nasıl önleyebiliriz? Yani bu raporları, bu şeyleri devlet veya hükümete gönderebiliyor musunuz? Onlar bir politikası var mı, bu açıdan? Onu sormak istiyorum.

SEMA KARACA:

Bu kötü sonuçlara sebep oluyor dediniz. Mesela işte park bahçelerde istihdam ediliyor. Ne gibi sonuçlar mesela nedir?

KATILIMCI 1:

Yani şu, örneğin Sünni kesimden şey geliyor; ya arkadaş biz çalışmıyoruz onlar çalışıyor. Yani bu ciddi bir sorun aslında. Mezhep sorunu da var aynı zamanda. Bölgede alevi kesimin yoğunluk yaşadığı yerde mezhep sorunu oluyor. Ama burada da iş sorunu oluyor yani. Mesele, iş... Şuan meslek değişikliği de Suriyeli mülteçide çalışıyor. Elbette çalışacak ama kaçak çalışıyor, sigortası yok. Bunu birazda iş sahipleri fırsat bilip düşük ücret ile çalıştırıyor. Yani bunlara biran önce kimlik verilmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

SEMA KARACA:

Bir an önce kimlik verilmesi gerekiyor. Öncelikle bu insanların nerede nasıl yaşadıklarını, kaç kişilik bir aile yaşadıklarını birilerinin tespit etmesi gerekiyor. Yani mesela Sayın Valim ifade ettiler kayıt merkezleri var, kayıt koordinasyon merkezleri Suriyeli mültecilerin gidip oradan randevu alıp arkasından kayıt olması için belli bir zaman beklediklerini düşünün. Ama artık durum öyle bir noktaya geldi ki artık hani Gaziantep de ki, Kahramanmaraş'taki hangi illere kuracaksınız kayıt merkezlerini işte İstanbul'daki Suriyeliyi, Ankara'daki Suriyeliyi tekrar o bölgeye geri çekmeye yarayacak maalesef bir enstrüman olmadığını görüyoruz. Edecekler mi Hocam? Yani o uygulama başladığı sürece... Tamam, harika o zaman.

KATILIMCI-1:

Ama geri çekilmeye veya bir mahalleye koymada doğru bir şey değil. Çünkü entegrasyon o zaman olmaz.

SEMA KARACA:

Kesinlikle etik bir şey değil. Ben bunu savunmuyorum.

KATILIMCI-1:

İkinci bir şey de bu biraz oryantalez bakış açısı oluyor yani milleti tırnak içersinde rahatsız ediyormuş gibi ayrı bir mahalleye veya ayrı bir mahalleye koymak ayrı bir bölgeye yanlış bir şey diye düşünüyorum.

SEMA KARACA:

Ayrı bir bölgeye koymaktan kastım şuydu: yani hani Polonyalılar geldiğinde bir onlara bir yer ayrılmış ve hani buradan çıkmazsınız artık onun garantisi verilmiş. Bundan bahsediyorum. Yoksa bu insanları toplumdaki ayırılım, böyle bir derdim asla yok. Olamazda. Entegrasyondan kastım şu: bu insanlar

yasal olarak en azından resmi olarak görünür olurlarsa sorunları da görünür hale gelecek. Yani Ankara'nın İstanbul'un bir köşesinde işte ufacak bir bekâr evinde 600 milyon kira vererek vermeye çalışarak dilenerek o parayı toplayarak belki dört beş çocuğuna birden birde çok kalabalık aileler geçekten görmek lazım. En aşağısının 4 çocuğu var. Çok ufaklar. Ebeveynler genç. Yani bir oda yerde yaşamaları çok zor bu insanların. Dolayısıyla yani bu insanların sorunları resmi olarak eğer görülür hale gelirse resmi çözümler sunabiliriz. Onun ötesinde işte gelmişler yardıma ihtiyaçları var. Hadi komşular yardım toplayalım götürelim. Bu sürdürülebilir bir şey değil. Ne Türkiye açısından ne de toplum açısından. Ve topluma da bu hoşgörünün git gide aşınması getiriyor bir süre sonra. Yani daha ne kadar yardım edebilirim ki? Mesela yardım organizasyonlarının şöyle bir şikâyeti var. Yardım verenlerde ciddi bir yorgunluk baş gösterdi. O kadar çok yere ve o kadar çok insana yardım etmek gerekiyor ki yardım edenler atık şunu demeye başladı: yani ben birey olarak üzerime düşeni yapıyorum. Şimdiye kadar da yaptım artık biraz kendi hayatıma bakacağım. Yada işte benim ülkem çok fazla masraf yaptı Suriyelilere 2 milyar dolar, bu para yetmiyor mu? Bunun sorgulaması içinde olan birçok insan var. Dolayısıyla bu insanların içini rahatlatacak yani biz böyle bir politika uyguluyoruz ama şu şu gerekçelerle. Yani halka bence gerekçeleri açıklamak gerekiyor. 2 milyon Dolar nasıl harcandı, hangi ihtiyaçlar kapandı, hangileri açık kaldı?

KATILIMCI 2:

Hakikaten teşekkür ederim güzel kapsamlı bir çalışma yaptınız. Fakat bazı noktalara ben değinmek istiyorum. Özellikle Suriye halkının şimdiye kadar bütün Arap ülkelerindeki problemleri Suriye'ye sığındılar. Filistinliler, Lübnanlılar, Iraklılar ne zaman problem olursa Suriye halkı onları kucaklıyor. Orada herhangi bir sıkıntı olmuyor. Sonra iş bittikten sıkıntı bittikten sonra herkes kendi memleketine dönüyor. Bütün Lübnanlılar kendi yerlerine döndüler. Iraklılar çoğunluğu döndüler. Onun için bu noktayı çok hassas bir noktayı yani böyle kalıcı bir şekilde ben düşünmüyorum, bir. İkinci olarak şuanda ben Arap ülkelerinde dolaşıyorum. Özellikle Suriyeliler buraya gelenler inanın bana herkes elinde bir tablo akrabasını Türkiye'den olduğunu ispatları var. ya atası ya ailesi bu akrabalık ilişkilerini asla ayırma imkanı yok. Halepliler Halep şehri beş milyonluk bir şehir ben %80'i, %70'i diyeceğim fazla abartmak istemiyorum %70'i akrabaları var Türkiye'de. Veya Türk asıllı veya ellerinde tablo var veya ellerinde Türkiye topraklarında arsaları var, tapuları var. veya vakıfları var. yani onun için bu toplumun ayırmak imkanı yok. 80 sene önce düşünün, bu toplum tamamen bir. Yani Gaziantep ile Halepli arasında ne fark var? Kilisli ile Halepli arasında ne fark var? Sınırlar geldi 80 seneden beri onlar ayırdı onları. Onun için bunu da göz önüne almamız lazım, kesinlikle. Üçüncü olarak son bir şey daha söylemek istiyorum son olarak. Suriye rakamlarına göre yurtdışında yaşayan Suriyeli sayısını 8 milyon bu olaylardan önce. Yani bu devrim başlamadan önce Suriye'nin istatistik rakamlarına göre 8 milyon Suriyeli yurtdışında yaşıyor. Tek bir örnek vermek istiyorum size Amerika'da 6,500 doktor var. Hatta bizim kamplarımıza geldiler, ziyaret ettiler. 6,50 Doktor Amerika'da yaşıyor. Onun için Türkiye geldiler hatta şuanda Türkiye'de yardım ediyorlar. En fazla Suriyelilere yardım eden doktorlar Suriye doktorları. Amerika'da yaşayan doktorları. Demek istiyorum ki o kapasiteye hakikaten biz güzel bir şekilde değerlendirirsek hem Türkiye toplumu için hem bölge toplumu için çok faydalı olacak diye tahmin ediyorum. Bunu sizin çalışmanızı hatta sayın valimizin söylediği gibi hükümet şuan kayıt altına almaya çalışıyor. Yani bazı şeylerden göz yummamız lazım. Örnek vereceğim size. En az bizim tahminlerimize göre bankalardan aldığımız rakamlara göre 5 milyar Dolar Suriyeliler yatırım yaptılar şuan Türkiye'de. Benim tanıdığım Suriyeli iş adamları Bursa'da serbest bölgede büyük bir salça fabrikası ve gıda fabrikasını kurdular. Yani bunlar hepsi çalışan fabrikalar kapandı hemen buraya geldiler serbest bölgelerde fabrikalar kurdular ve yurt dışına gene işlerini devam ettirmeye çalıştılar.

Bunlardan yararlanmamız lazım. Yani kapsamlı bir şekilde çözüm yapmak için bunların hepsini göz önüne almamız lazım.

OTURUM BAŞKANI:

Teşekkür ediyoruz. Son iki soru. Bir arkadaki arkadaşımıza verelim. Tebliğ sunmayacağız, soru soracağız. Kaçak tebliğ istemiyorum.

KATILIMCI 3:

Uluslararası mülteciler hakları derneği temsilci ve İHA avukatı Aybüke Ekici. Önce STK'cı bakış açısından yaklaşarak şöyle bir algı yanlışlığına değinmek istiyorum. Oturum başkanımız olarak siz belirttiniz. Bu genel olarak benim toplumda gördüğüm, bir yanlış. İşte lüks arabalarla dolaşan Suriyeliler de var. O zaman ne yapacağız? Yalnız şunu gözden kaçırmamak lazım diyorum. Bunu toplumda bir yanlış olarak gördüğüm için orada bir savaş söz konusu. Ve oradan gelenler sadece evleri enkaz altında kalan oradan aniden çıkış yapanlar değil. Bir savaş ortamı olduğunda orada kaçmak zorunda kalan ve bu anlamda maddi durumu iyi olduğu için en yakın zamanda elindeki bütün mal varlığıyla Türkiye'ye gelen insanlar da var. Bu yüzden onları birbirinden ayırt etmemiz gerekiyor. Dilencilik meselesi de böyle. Yani çok fazla...

OTURUM BAŞKANI:

Pardon, pardon. Sorumu soracaksınız?

KATILIMCI 3:

Sorumu da soracağım. O zaman bunu da analist açısından şunu belirtmek istiyorum. Konumuzda sosyal ve kültürel boyutları da olduğu için. Hukuk anlamında sormak istiyorum. Suç oranlarıyla ilgili onların artışlarıyla ilgili özellikle entegrasyon açısından da bu çok önemli. Bunlarla ilgili bir araştırma yaptınız mı, bunla ilgili bir artış gözleniyor mu ve hangi suçlar açısından böyle bir artış söz konusu?

SEMA KARACA:

Bununla ilgili emniyetin bir araştırması var. Zaten bir araştırmayı da ancak emniyet verilerine dayanarak söyleyebiliriz. Emniyetin araştırmasına göre bölge illerinde ve İstanbul'da Suriyelilerden kaynaklanan kayda değer bir suç artışı yok. Sadece işte çok gözle görülür kadın ticareti yapan belli örgütler türemiş durumda. Ama bu nüfusa oranla çok çok inanılmaz bir artış aman Allah'ım işte sorunlu insanlar geldi. Böyle bir durum yok. Dolayısıyla bahsettiğim entegrasyonla çok bağlantılı olarak bu insanlar geldikleri yerde sorun çıkaran insanlar değil. Bu insanlar bir şekilde toplumsal hayata kendi ölçülerinde adapte olmaya çalışıyorlar. Dolayısıyla hani dizilerde de bahsettik algı var diyorsunuz. Kesinlikle olumsuz olgunun dışına çıkacak o tabuları yıkacak Türkiye halkı adına biz Suriyeli topluluktan bahsediyoruz. Ben bunun çok dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum. O yüzden söyledim zaten. Suriyeliler ile birlikte bu entegrasyon nasıl yapılabilir, yada ne istiyorlar oturup konuşulması gerekir diye. Çünkü ben Suriyelilerin Türkiye'de tam olarak anlaşamadığını düşünüyorum, Türk toplumu tarafından maalesef.

(Abdurrahman Babacan'a sorularlar)

KATILIMCI 1:

Adım Ali Halit Uslu. Uluslararası ilişkiler öğrencisiyim. Şimdi şunu söylediniz Abdurrahman hocam. Dediniz ki, kesinlikle geri gönderilmesin. Yani biz bunları vatandaşımız haline mi getirelim? Birde bunların şuanda mülteci durumundaki Suriyeliler bunu istiyorlar mı yani Suriye'ye geri dönmek isteyen ne kadar, yüzdeliği nedir bunun? Çünkü Türk dış politikasında ilk bu Suriye olayları çıktığından beri Esat'ın kesinlikle gitmesi gerektiği söylendi ama son zamanlarda açıklamalara baktığınızda ateşkes çağırısı yapılıyor. Ateşkes olduğu zaman tekrardan bu insanları zulme göndermek olmaz mı? Bu sorun yine patlak vermez mi ileride? Teşekkür ederim.

ABDURRAHMAN BABACAN:

Teşekkür ediyorum. Şöyle bir hatırlatma ile başlayayım. Türkiye'de şuan Suriyeliler mülteci olarak hukuki anlamda ifadelendirilmiyorlar. Misafir olarak sonra geçici sığınmacı olarak ifadelendiriliyorlar. Dolayısıyla bunu bir düzeltelim sonra mülteciliğin kendisine göre bazı avantajlı ve şey tarafları var. Suriyeliler bu anlamıyla böyle değil. Geri gönderilme meselesi şu: geri gönderilme evet, bir insani mülazıma üzerinden yapılmış bir şey bu. Geri gönderilmeme kati suretle uygulanması gerekiyor, benim kanaatim. Çünkü Suriye denklemi için konuşacak olursak Suriye'de halen orada siyasi ve mezhebi anlamda çok farklı boyutları ile bir güvenlik sıkıntısı var. Ve bu güvenlik sıkıntısı Suriye'de olası senaryoları düşündüğümüzde hadi iyimser olalım, aslında iyimser olmak için şuan çok fazla bir sebep ben görmüyorum gerçekçi yani keşke olsa. Ama çok görmüyorum. Ama diyelim ki iyimser olduk ve Esat gitti. Esad gittikten sonra nu müesses nizam Esablşım dedikleri dediğimiz nizam Suriye'de ne olacak? Bununla alakalı herhangi bir soru herhangi bir cevabımız yok. Suriye muhalefetiyle de çok sık konuşuyoruz bu konuları. Yani 700 farklı frekasyona bölünmüş muhalefet yapısından bahsediyoruz. Dolayısıyla burada çok ciddi bir sorunumuz var. Kaldı ki orada kaide tarzında ve kaide veya kaideye yapılanmaların Suriye içerisinde kimler tarafından oraya enjekte edildiğini de bilmiyoruz. Dolayısıyla burada orta ve uzun vadede Suriye ile alakalı nasıl bir perspektifi geliştireceğiz biz bilemezken Suriye insanları da bilmiyorlar. Bu bakımdan geri gönderilme ilkesi bakımından son derece önemli. Geri gönderilmemesi gerekiyor. Altını çizelim. Ha vatandaş mı yapalım hayır vatandaş yapılması için zaten Türkiye yasal mevzuatı ciddi anlamda epey bir süreç gerektiriyor. Hani çok böyle şeye vurayım işte bu insanlar, Suriyeli insanlar oy deposu olarak kullanılacak falan gibi söylemler de var. Zaten mesnetsiz hukuki anlamda da mesnetsiz. Çünkü vatandaşlık böyle bir şey değil zaten. Vatandaşlık bu kadar verilebilecek elde edilebilecek bir şey değil. Vatandaşlık haricinde mülteci statüsüyle beraber tam da Sema hanımında bahsettiği gibi nasıl bir orta vadeyi uzun vadeyi nasıl bir sosyal ve kültürel entegrasyon politikasını da... Çünkü realist olmamız lazım. Evet, bu insanların bir bölümü Suriye'ye dönecekler fakat bir bölümü de bundan sonra belki Suriye diasporasından bahsedeceğiz. Zaten diaspora var. zaten var olan bir diaspora var. Dolayısıyla Türkiye içinde bunu bundan sonra konuşacağız. Bakın 1982'de Hama katliamından sonra ciddi sayıda yaklaşık 200 bin civarında Suriyeli insan buraya geldi ve uzunca yıllardır buraya yaklaşık 30 yıldır geldiler artık Türk gibiler. Her şeyleri Türk gibi. Dolayısıyla bu olaydan sonra da sadece enkazın sadece böyle çok şey kaba bir tabir ile konuşacağım affedersiniz ama Suriye'de sadece molozların kaldırılması bile belki yıl alacak. Ondan sonra ne olacak? Yani bunların her bir tanesi ayrı meseleler, ayrı problemler. Bu bakımdan geri gönderilmeme ilkesinin özellikle altını vurguluyoruz.

OTURUM BAŞKANI:

Teşekkür ediyoruz, buyurun.

KATILIMCI 2:

Ben Abdurrahman Beye çok teşekkür ediyorum. Gerçekten güzel ve kapsamlı çalışmalar var. Bende internette indirmiştim daha önceki MAZLUMDER'in çalışmasını ve bende gerçekten güzel istifade ettim. Keşke böyle bir çalışmayı İstanbul Valiliği özel sektöre veya MAZLUMDER'e veya böyle bir kuruluşa yaptırırsaydı ve buna göre politikalar belirlenseydi. Ben bir bürokrat olarak bunu söylüyorum özellikle. Şimdi bu konuda gerçekten birlikte yapacağımız çok şeyler var. Yani sorun hepimizin. Sivil toplumuyla beraber, STK'larla, vatandaşla ve kamuyla beraber yapacağımız çok şeyler var. Eğer biz bunu tek başımıza yaparız dersek kimse oraya gelmez, kimse ortada görünmez. Sizin dediğiniz gibi Süleymaniye ile İMÇ bloklarının arasına sıkışmış vaziyette ve diğer taraftan kaçak bir vaziyette gelmiş bir sürü insan var. Bunların hiç birisi gelip biz buradayız demezler. Ve orada bir odada kalırlar ve bunda kader derler. Bu kadere çünkü bende yaşadım, bende bir göçebeyim, bende bir Yörük'üm. Ben bir tek odada yaşadım, ta ortaokula kadar. Allaha şükür en güzel yaşadığım hayatta o hayat yalnız onu da söyleyeyim. Şimdi çadırda olanın, çadırda oturanın ancak çadırda yaşayan bilir, halini. Biliyoruz biz bunları hepsini yaşadık. Ve Suriye'de yaşanan dramı da iyi biliyoruz. Yaşayanlar gerçekten iyi bilir ve çözümü de onlar önerir ancak. Şimdi biz meseleleri yok sayarak bir yere varamayız. Ve bunu hep beraber çalışmamız lazım. Sorun var ve ortada. Sizin o rakamlarda gerçekçidir. Ancak şimdi alanda ben Suriyeli göremiyorum nerededir insanlar açıkçası bakmıyorlar. Bakmayınca göremezsiniz. Ve böyle bir sıkıntımız var bizim. Ben hissediyorum bunu var çünkü arada. Gelenlerde görüyor o zaman birileri dediğiniz gibi İMÇ bloklarının oraya, Süleymaniye'nin o tarafa veya diğer yerlere gitmediler bunlar. Alanı hissetmiyorlar, bilmiyorlar çünkü. Ben sabahki işlediğiniz konularda da bugün bakıyorum sorular gene hemen hemen aynı. Cevaplarda aynı burada. Demek ki takip edilmesi gereken metot bir. Çalışma barışını düzelterek ne tür tedbirler alınabilir? Hangi tür mevzuat düzenlemesi yapılabilir? Bunlar zor değil, yapılır bunlar ama biz bürokrasiden bazen öyle dirençle karşılaşıyoruz ki, ben yaşayan birisiyim bürokrat olarak yaşayan birisiyim. Söz gelimi anlatayım sizlere. Önce ben Gaziantep'e koordinatör olarak gittiğimde sınırların hiçbir ilinde ikamet verilmiyordu. Ve sordum. Dedim ki, niye ikamet vermiyoruz? Gaziantep'te niye ikamet vermiyoruz? Bir sürü Suriyeli var burada. İş adamları var. Yatırım yapmak isteyenleri var. Bunlar geçici vize muafiyeti ile gelmişler, bunlar orada yaşıyorlar. Ve bunlar yatırımda yapacaklar, birikimleri var orada. Başka nereye gidecekler? İnanın biz dört beş ay ikamet konusuyla uğraştık. Dediler ki efendim bunlara ikamet verirsek bunlar kalırlar burada ne yaparlar? Ondan sonra biz iki üç ay sonra bir yerlere not gönderdik ve ikamet konusunda izin çıktı ve şuanda biz ikamet veriyoruz oralarda. Daha doğrusu ikamet ile ilgili izin verenler dediler ki, bunlara ikamet verelim ama kesinlikle bunların çalışmaları düşünmemeli. Dedim, seni niye alaka ediyor? Dolayısıyla çalışma iznini çalışma bakanlığının vereceği bir arkadır. Siyasi karardır. Ya buna bürokrat olarak biz niye engel oluyoruz? Şimdi burada da amaç şu: efendim bizde işsizlik var. Sabahta dediğim gibi bizde gizli işsizlik var. Daha doğrusu işinden memnun olmayanların işsizliği var. Alanda bir taraftan işsiz var, bir taraftan da istihdamda sıkıntı var. Bu aradaki sosyal barışı...

OTURUM BAŞKANI:

Toparlar mısınız?

KATILIMCI 2:

Her Şeyi çok iyi ortaya koymamız gerekiyor. Demek istediğim hani soran arkadaşlarım da haklı. Alanı empati yaparak değerlendirmemiz lazım. Ve buna bakarak da yapılması gerekenleri adım adım vakit geçirmeden yapmamız lazım. Vakit geçtikten sonra bazı Şeyler geç olmuş oluyor. Bunun sıkıntısını yaşıyoruz. Ben tekrar çalışmalarınızdan dolayı yurekaen teşekkür ediyorum. Sağ olun.

2. OTURUM

“SURIYELİ MÜLTECİLER VE İNSANİ YARDIM”

Hüseyin Oruç

(İHH İNSANİ YARDIM VAKFI BAŞKAN YARDIMCISI)

Bismillahirrahmanirrahim. Hayırlı akşamlar diliyorum. Akşama kadar zaten yoğun bir şekilde Suriye ‘deki dramı dinlediniz. İstatistikleri dinlediniz, neler yaşandığını gördünüz. İçerinizde orayla ilgilenenler de var. Ben biraz üç sene öncesine gidip, İHH ilk günden ne dedi ve onun sonrasında çalışmalarını nasıl sürdürdü, onları anlatmak istiyorum. Suriye’de bir devrim başladı. Yedi ay boyunca tek bir mermi atılmadan insanlar sadece hak istediler. Bizde temsil edilmek istiyoruz dediler. Şimdiki rejimin bir yere gitmesi gibi bir talepleri yoktu. Minimum standartlarda bir demokrasi istediler. Öldürülmelerine rağmen, bombalar üzerlerine yağıyor olmalarına rağmen hiçbir şekilde silahlı bir direniş olmadı ama silahlı direnişin başladığı gün kayıpların sayısı 50.000 ‘ in üzerine çıktı. O gün İHH olarak biz şunu söyledik. Biz insani yardım derneğiyiz, vakfıyız. Dünyanın her tarafında çalışıyoruz ve savaşın ne olduğunu herhalde Türkiye ‘de en iyi anlayabilecek kurumlardan bir tanesiyiz. Bosna Savaşını yaşamışız, Çeçenistan’ı çok yakından görmüşüz, Kosova’yı görmüşüz, Afgan Savaşı’nın içerisinde olmuşuz. Irak ‘ta Amerikan bombaları başladığında bizim kamyonlarımız içerde yardım dağıtıyorlar. Telefer’ de, Felluce ‘de arkadaşlarımız gene o bombaların altında yardım dağıtmışlar. İnsanların savaşta ne yaşadığını, ne yaşayacağını biz çok iyi biliyoruz. Bu savaş başladığında da ilk gün biz şunu söyledik. Kim ne düşünürse düşünsün, hangi plan olursa olsun, kimin ne planı varsa biz bunların hiçbirleriyle ilgilenmiyoruz. Biz insanların yanında duracağız. Bu savaş kısa sürede bitmeyecek. Bu savaş ya da bu devrim ne Libya gibi ne Mısır gibi ne Tunus gibi üç günde çözülmeyecek. Üç ayda çözülmeyecek. Burası Suriye ve o Arap Baharı dediğimiz şimdi başka adlandırmaları olan coğrafyanın düğüm noktası bu öyle kolaycacak hallolacak bir şey değil. Çok acılar bekliyor bizi. Biz onun için insanların yanında olacağız. Kendimizi ona hazırlayacağız ve şunu da biliyoruz. Çok az insan olacak. Çok az kurum olacak. Çok az insan ne olup bittiğini başlangıçta anlayacak. Biz herkese de yol açacağız. Herkese bunun yapılabilirliğini göstereceğiz. Nasıl Bosna, Saraybosna ambargo altındayken İHH’dan arkadaşlarımız o gün ulaşmayı başardı. Bosna’nın yanında durduysa Grozni’de o sıkıntılar devam ederken arkadaşlarımız oraya girmeyi başardılarsa, biz Şam ‘ a da, Humus’a da, Halep’e de, Hama’ya da girilebileceğini göstereceğiz ve insanların yanında olacağız. Şu örnekle her tarafta anlatmıştık. Hani Efendimizin doğmasından birkaç yıl önce Ebrehe, Kâbe’yi yıkmak üzere geliyor. Yemen’den bugünkü Yemen’ den çok büyük tapınak inşa ediyor, çokta gösterişli Tapınak ve insanları oraya davet ediyor. Kâbe gibi gösterişsiz bir bina yerine Sana’ da hem etrafı çok güzel, Sana çok güzel bir şehirdir. Dünyanın en eski, en güzel şehirlerinden birisidir. Gelin buraya Hac edin. Bunun etrafında dolaşın, benim misafirim olun diyor ama hiç kimse gitmiyor. Güzelliğe gitmiyor, bolluğa gitmiyor, yeşillığe, suya gitmiyor insanlar. Allah ‘ın gösterdiği Kâbe’ye gitmeye devam ediyorlar ve bu O’nu çok kızgın hale getiriyor. O günkü en büyük ordu fillerden kurulu gidiyor, Kâbe’ yi yıkacak. Efendimizin dedesi, develeri Ebrehe tarafından alıkonulmuş. Ebrehe’ nin yanına gidiyor, develerini istiyor. Ebrehe O ‘na diyor ki; ben Kâbe’yi yıkmaya geldim. Sen bana deve hesabı yapıyorsun. Efendimizin dedesinin cevabı, İHH’nın tekrar ettiği cevap. O diyor ki; Kâbe Allah ‘ın. O’nun sahibi var. O’na da yapacak benim hiçbir şeyim yok şu anda. Sen bu kadar büyük bir güçle gelmişsin ama develer benim. Ben develere sahip

çıkabilirim ancak. Bizim de gördüğümüz ilk günkü manzara bu. Biz Suriye 'ye belki sahip çıkamayacağız. Belki Suriye'nin o gün söylenen direnişin omurgası olma noktasına sahip çıkamayacağız ama biz çocuklarımıza sahip çıkabiliriz.

Biz oradan yola düşen insanlara kucak açabiliriz, bir şeyler yapabiliriz. Bunu da yapmak için üç tane temel nokta belirlendi. İHH' nın zaten çalışma alanları, bu üçünün üzerine oturur. Kimi yerde birisi öne çıkar, kimi yerde öbürü ön plana çıkar ama Suriye 'de üçü de çok önemliydi. Birincisi olmazsa olmazımız insani yardım. Biz sadece Türkiye'ye gelenlere değil, sınırın öteki tarafına da geçip asıl kalabalıkların olduğu, asıl büyük problemlerin yaşandığı yere gideceğiz ve oradaki kardeşlerimizin yanında duracağız ve onların kendi topraklarında, kendi kültürlerinde, kendi çevrelerinde barınmaları için, durabilmeleri için elimizden geleni yapacağız. Bunun önünde çok önemli bir engel var. Uluslararası hukuk ve Birleşmiş Milletlerin oluşturmuş olduğu yapılanmalar, sınır geçebilmeniz için devletin sizi davet etmesini şart koşuyor. Yani Suriye'de işte bugün 200.000' leri geçtiğini ben düşünüyorum, 300.000'lere yaklaşmış ,insanı öldüren Esed'den siz sınırı geçmek için izin alacaksınız. Uluslararası topladığınız paraları da siz değil O'na vereceksiniz. O'nun eliyle öldürdüğü insanlara ulaştırmasını isteyeceksiniz. Uluslararası yardım sisteminin de tıkanıklığı bir kere daha Suriye'de önümüze çıksın. Biz her platformda Birleşmiş Milletlere' de gittik. Avrupa Birliği 'ne de gittik, defalarca gittik. Birleşmiş Milletler 'deki düzenli yapılan toplantıların sürekli konuşmacısıydı, İHH. Ben gittim. Cenevre 'deki konuşmalarda hep söylen şey; geçiş yok, geçiş yok, eksas yoktur, onun için bir şey yapamıyoruz ama geçiş var. Nasıl Sarayova'ya geçiş vardıysa, nasıl Grozni' ye geçiş vardıysa, Halep 'e de geçiş var. Siz istesenez de var, istemesenez de var ve insani yardımın önünde insanlar birileri tarafından katledilirken, bombalarla katledilirken, sukut füzeleri insanların üzerlerine atılırken sizin sessiz kalıp işte geçiş yok işte biz gidemiyoruz deme gibi bir hakkınız yok. Yazılı şeylerin hiçbirisi ayet değiller, değişmeyecek olan şeyler değiller. Zaten hukukun da şeyi bu mutlaka yeni bir şey olduğunda kendini değiştirecek, o ortama uyacaksınız ve bunu yapacaksınız.

Bütün risklerine, bütün problemlerine rağmen Türkiye açık politika, açık sınır politikasını uyguladı. Sıfır noktası yardımlarla alakalı ciddi düzenlemeler yaptı ama onun öncesinde de zaten sınırlar açılmadan önce de bu yardımların geçmesi ile alakalı çok büyük bir problemle biz karşılaşmadık ve ilk günden itibaren Suriye'nin her tarafına ulaşacak şekilde içerde ağıımızı kurduk. Bunu nasıl yapabilirsiniz yardımı ulaştırmak için tek başınıza Türkiye'den insanların gidip de oralarda yardım dağıtabilmesi çok kolay bir şey değil. Ancak sınırın hemen ötesine geçersiniz orada kendiliğinden oluşan kamplarda yardım çalışmalarını kendi ellerinizle yapabilirsiniz ama zaten herkes oraya gidiyor. Herkes onların yanında durabiliyor. Sizin çok daha içlere, toplumun ana damarlarına, kılcallarına, her yerine girip özellikle de ambargonun uygulandığı insanların girmesinin ve çıkmasının yasaklandığı bölgelere de gidiyor olabilmemiz lazım. Bunu gerçekleştirmenin tek şartı, yerel insanlarla beraber hareket etmek ve onlarla yol yürümektir. Biz bugüne kadar 60'ın üzerinde Suriye'nin içerisinde sivil toplumun kurulmasına vesile olduk. Bunlar rejimin kabul ettiği kurumlar değiller elbette. Resmi kurumlar, bildiğimiz resmi kurumlar değiller ama bütün organları ile kurumlar. Yönetimleriyle, seçimleriyle, yönlendirilmeleriyle hepsiyle kurumlar ve bunların arasındaki networkte oluşturulmuş, İHH ile koordineli bir şekilde çalışan bir yapı olmuş. Biz, bizim üzerimizden gelen yardımları, içerideki bu yardım ağıımız vasıtasıyla en kılcal noktalara kadar ulaştırma imkânı sahip olduk. Bunu yaparken de şunu çok önemsedik. Biz oradaki direnişe çok saygı duyuyoruz. Benzer şey Türkiye 'de olsa bu salonda olan kız kardeşlerimizde, erkeklerde, yaşlılarda, gençlerde çok farklı davranmazlar diye düşünüyorum. Ben saygı duyuyorum ama insani yardımında düzenli bir şekilde bütün dünyadan oraya ulaşması için direnişle yan yana olmadan bağımsız bir insani yardım ağının da oluşturulmasına da önem veriyorum.

Oluşturulan bu yardım ağı, direnişle iletişim halinde ama direnişten tamamen bağımsız hareket edebilen, tamamen şeffaf ne yaptığını bütün Suriye ile paylaşan bir konum. Üç yıl oldu, Allah 'a bin şükür Suriye'nin içerisinde en ufak bir dedikoduya biz alet olmadık. Hiç kimse demedi ki; İHH şurada şunu yaptı, şurada şunu yanlış yapıyor. Birbirleriyle alakalı Suriye ' li arkadaşlar belki bir sürü şeyler söylediler ama İHH bunun dışında kalmayı başarabildi. Çünkü birçok memlekette olduğu gibi uzunca bir süre hep yalnızdık biz. İnsanlar İHH ekiplerinden başka kimseyi Suriye'nin içerisinde görmedi. Türkiye tarafında birçok çalışma yapıldı. Türkiye 'den yardımda gönderildi ama içerlere kadar giden İHH ekipleri, gerçekten Suriye'nin yanında olduğumuzu sadece konuşmak değil sadece Türkiye'de muhacirleri misafir etmek değil Suriye'nin içerisinde de kendi canlarını da tehlikeye atarak onlarla beraber olan arkadaşlarımızı gördüler. Bu birinci çalışmaydı ve Allah' a bin şükür burada şunu da yaptık biz, kim bize gelirse hiçbir seçim yapmadan kontrolü bizde olmak şartıyla; batıdan, doğudan, körfezden, Japonya'dan, Çin'den nerden olursa olsun herkesin yardımını biz içeri götürücez. Bugüne kadar yüzde fazla kurum şuanda bizimle birlikte çalışıyorlar, dünyanın dört bir tarafından. Bunların içerisinde Hristiyan kurumlarda var, Kilise kurumu da var. Bu kilise yardım teşkilatlarının en önemlilerinden bir tanesidir. Bir şemsiye görevi görür. Onlar geldiler, Suriye ' ye yardım etmek istediklerini söylediler. Dedim bir şart var. Yardımı ben yapacağım. Siz olmayacaksınız, size raporlarınızı vereceğim. İkincisi de bugünden söyleyin eğer niyetiniz bir misyonerlik çalışması ise benimle yapmayın ve size yol gösterim gidin yardım yapıyorsanız yapın ama öyle bir şeyin içerisine de girmediler, tamamen bizim kontrolümüzde yürüyen çok örnek bir kamp yapma imkânımız oldu onlarla ve dünyayla Suriyeli 'lerin bulunduğu bir köprü oldu. Üç noktada oluşturulan koordinasyon merkezi ki Reyhanlı koordinasyon merkezimiz İstanbul 'daki merkezimizden daha büyük ve bölgede çalışan yabancı sivil toplum kuruluşlarının tamamının odalarının olduğu birlikte çalıştığımız bir merkez haline geldi. İkinci yapılması gereken önemli şeyde; Suriye 'de yaşananların Dünya 'ya anlatılmasıydı. Çok ciddi bir yanlış anlama vardı. Çok ciddi yönlendirmeler vardı. Hala da o kafa karışıklıkları var. Maalesef ilk günler İran 'ın bu kadar işin içinde olduğu çok fazla bilinmedi, bilinemedi. İşte bu batının bir planı. Suriye'yi bölme planı, İsrail 'in güvenliği ile alakalı planlar, Filistin direnişi ile ilgili. Hepsinde olabilecek bir şeyler vardı ama gördüğümüz bir şey vardı ölümler, katliamlar. Hemen Suriye'nin çok yakınında Sukut füzesinin düştüğü, imkânınız olsa da keşke görseniz insanların üzerlerine nasıl bir füze atılabilir. Eminim hepiniz depremi yaşamışsınızdır, bir yerlerde görmüşsünüzdür. Bir mahalle düşen bir füze ile tamamen deprem gibi olmuş. Açılan çukur bu binanın içine sığabileceği kadar büyüklükte bir çukur. Böyle bir bomba çocukların üzerine nasıl atılabilir? Böyle bir bomba kendi çocuklarınızın üzerine nasıl atılabilir? Bu vahşiliğin yaşandığı bir coğrafya ve bunu biz anlamadık. Hala da tam anladığımızı da söyleyemem ben. Bu alanda da Türkiye'nin birçok noktasında toplantılar, programlar dünyada da birçok toplantı programlar organize edildi ki Suriye'de ne yaşanıyor. Hem biz, hem de Suriye 'deki arkadaşların bu toplantıları yapmaları ve kendilerini dünyaya anlatmalarının zeminlerinin hazırlanması yönünde çalışmalar yapıldı. Üçüncü yaptığımız çalışmalarda bununla toparlıyorum inşallah. Bu dönemde çok duyduğumuz, bizim çok önemseydiğimiz insani diplomasi çalışmalarıydı. İnsani diplomasi, İslam coğrafyasının çok yabancı olduğu bir deyim. Çok fazla duymadığımız ve bizim kurumlarımızın da yapmadıkları, yapamadıkları olaylardan bir tanesiydi. Dünyada sadece ICRC Uluslararası Kızıl Haçlar Birliği'nin yaptığı bir çalışma ama Suriye öyle bir noktaya geldi ki; tam bir tıkanıklık. Sadece yardım değil zaten İHH'nın duruşunda sadece yardım değil, yaptığınız yardımlarla bölge barışına hangi katkıları sağlayabilirsiniz. Kalıcı çözümlerle ilgili ne yapabilirsiniz planlıyorsunuz. Yoksa biz bugüne kadar herhalde yüz elli milyon doların üzerinde bir yardım ulaştırdık Suriye'nin içerisine. Önemli bir şeydi ama yapabildiğimiz, yaptığımız belki en önemli şeylerden bir tanesi de yapılan bu insani yardımla artık Suriye 'nin Türkiye sınırından yaklaşık 40 km, 35-40 km içerlere kadar

oldukça güvenli bir bölge oluştu. Birleşmiş Milletlerin ilan etmediği bir türlü söylemediği o alan de facto bir şekilde oluştu. Siz oraya kampları kurdunuz, konteyner kentleri kurdunuz insanlar oraya yerleştiler. Daha insanlar yerleşmeden o çadırlar kurulduğunda Esed geldi bombaladı ama insanlar risk aldılar, dünyanın yapmadığını kendi çocuklarını riske ederek orada yapmayı başardılar. Buna mutlaka hizmet etmelisiniz.

Attığınız her adım, doyurduğunuz her karın, ameliyat ettirdiğiniz her çocuk barışa hizmet etmeli ki sadece karın doyurmakla kalmayın. İnsani diplomasi de bu açıdan çok önemliydi. Bütün kanalların kapandığı bir noktada, iki tarafta iletişime muhtaç, üç tarafta iletişime muhtaç. İran, rejim ve biz muhalefet. Rejim ve İran şuna baktı. Muhafızlarla kim iletişim kurabilir? Bölgede en çok tanınan, en çok sevilen, en çok saygı duyulan birileri olmalı ki bunu yapabilsin, bu köprülüğünü yapabilsin. İHH'nın hangi boyutta çalıştığını çok iyi bilmelerine rağmen bizimle bu iletişimi kurdular. Biz Şam, Tahran, İstanbul arasında oluşturduğumuz mekik diplomasisi ile bugüne kadar üç binden fazla insanın hapishaneden çıkmasına vesile olduk. Bunların içerisinde gelmiş olsaydı eğer Samet birisine çok yakından ikisine çok yakından tanık olmuştu. Âdem ile Hamit'in getirilmesiyle başlayan bir süreçti. İki Türk gazeteci arkadaşımız orada rejim tarafından kaçırılmışlardı. Onları getirdik. Sonra 48 İranlı'nın 2.170 Suriye'li kardeşimizle değiştirilmesi, değiş tokuşuyla ilgili çalışma yapıldı. Samet'te o değiş tokuşun görüntülerinin alındığı ve medyanın ne kadar önemli olduğunu dünyaya gösteren bir çalışmaydı. İran başka plan yapmıştı, rejim başka plan yapmıştı ama bizim medya ekibimiz Samet Doğan 'da içerisinde İranlıları aldıktan sonra Şam'a getirilmeden önce yolda uyduları kurdular ve bütün Dünya'ya İranlıları aldığımızı, bunun karşılığında da şu kadar Suriyeli'nin bırakılacağını ilan ederek geldiler. Bu çok önemli bir dönüm noktasıydı. Hem bizim arkadaşlarımızın Bülent Abi de dâhil Şam'daydı, can güvenliği ile alakalı çok önemli bir şeydi. Hem de o 2170 kişinin serbest bırakılması ile alakalı çok önemli bir şeydi. Elhamdulillah çok başarılı bir şekilde o değiş tokuş tamamlandı ve bu arkadaşların tamamının çıkartıldığıyla alakalı biz garantileri aldık, kendi gözümüzle gördükten sonra 48 İranlı 'yı Şam 'da geldik İran Başkonsolosu'na teslim ettik. Bu tamamlanan bir süreç oldu. Sonrasında da devam etti, bir Alman gazeteci çıktı, işte bugün bir arkadaş daha inşallah bırakılıyor, olumlu haberler geliyor. İnsani diplomasi de yapılan diğer çalışmaları destekledi. Bende o sürecin içindeyim. Yani bizim de sürekli ilgilendiğimiz dâhil olduğumuz şeylerden bir tanesi. Bunun dışında da kayıplar var. Hala kayıpların sayısı 400 ile 500 bin arasında bunların ben epey bir kısmının yaşadığını düşünmüyorum ama en az 300.000 insan hapishane şartlarında, hapishanelerde tutulmaya devam ediyorlar. Bilmiyorum bizden öncekiler konuşmacılarda söylenmiş midir katılma imkânım olmadı ama şu örnekle bitireyim. Konya'dan bir kardeşimiz hiç şeyle alakası yok çocuklarını okutmak üzere oraya giden 50'li yaşlarda birisi Türkiye 'ye girmeye çalışırken tutulmuş, aylarca işkence gördü. Vücudunda yakılmadık nokta bırakılmamış, korkunç işkenceler. Onların kaldığı koğu su ya da odayı anlatıyor, sırtüstü yatmanın mümkün olmadığı kadar kalabalık, yan yatıyorsunuz, yanınızda biri daha var, ayaklarınızı da uzatamıyorsunuz. Birisi kalkar da tuvalete giderse onun yeri kapılıyor, ondan sonra yeniden yer kapmak için de orada o işkenceleri çekenlerle de kavga ederek yeniden yer tutmaya çalışıyorsunuz. Kimse size bir şey sormuyor, düzenli olarak hepsi alınıyorlar, götürülüyorlar, işkence ediliyorlar, getiriliyorlar, her gün istisnasız. 7 ay sonra biz onu Lazkiye 'de hapishanede bulduk ve çıkmasına vesile olduk. Bütün bunlarla devam ediyoruz. Gördüğümüz şu, savaş maalesef daha çok sürecek ve maalesef direniş yeni başlıyor, halk daha yeni anlıyor. İşte bugün sıkıntı diye söylenen İslami cephe ilk defa insanları bir araya geliyorlar. Yani bizdeki örneklığı şöyle bakarsanız hani bizde de Kurtuluş Savaşı dönemi, her bölgede küçük küçük gruplar oldu sonra bir araya geldiler. Şimdi Suriye bunu yaşamaya başladı ve o yapay devrim havası Suriye 'de, bedel ödenen gerçekten bir

Kurtuluş Savaşı haline dönüyor. Şu anda Suriye'nin gerçek aktörleri ortaya çıkıyorlar. Bu da çok tehlikeli bir Şey, çok uzun bir yol, sıkıntılı bir süreç. Biz İHH olarak önümüzdeki 10 yıllla ilgili planlamalarımızı yapıyoruz ve herkesin de böyle hazırlanmasının gerektiğini düşünükyoruz. İnşallah doğru tahminler yapmıyoruzdur, inşallah bilmediğimiz Şeyler ortaya ıkarılarda bu savaş çok daha hızlı biterler. Allah razı olsun, çok teşekkür ediyorum.

“SAVAŞIN 1000. GÜNÜNDE SURİYE’DE İNSANİ KRİZ VE SAĞLIK DURUMU”

Muhammed Karabacak

(Yeryüzü Doktorları Yönetim Kurulu Üyesi)

Selamün aleyküm. Fazla uzun tutmayacağım. Geç oldu bu saate kadar da sabrınızdan dolayı sizlere teşekkür etmek istiyorum. Bu paneli düşünenlerde katkısı olan herkese de teşekkür etmek istiyorum. Suriye gerçekten büyük bir acı yaşıyor 3 yıldır. İsterseniz kısa bir şekilde olayların başlangıç süresine gidelim.

Olaylar 2011 ‘in Mart ayında başladı. Çok masumane bir şekilde başlamıştı. Biliyorsunuz Dara şehrinde güneyde bir grup ilköğretim çağındaki çocuklar okul dönüşünde duvarlara Arap Baharı ‘ndan etkilenerek bir şeyler yazmışlardı. Bu çocuklar tek tek toplatıldı, hapse atıldı, tırnakları söküldü ve bu çocukları yönetimden yerel yönetimden isteyen ailelere Dara Valisi tarafından azarlandı. Çocuklar tutuklu tutulmaya devam edildi. Hemen sonra Nisan ‘da askeri bir kontrol noktasında 13 yaşında bir çocuk tutuklanıyor. Ağır işkencelere maruz kalıyor ve bu çocuk bir ceset halinde ailesine teslim ediliyor. Hamza Ali El Hatip daha sonra direnişin sembollerinden oldu. Bu şekilde yani önce gösteriler tamamen barıştkı ilk altı aylık sürede. Hiçbir Suriyeli gösterilerde ya da farklı şekilde silaha başvurmamıştır ama rejimin tepkisi ilk günden beri çok sertti. Yani gösterinin üzerinde ateş açıyorlardı. Direkt hedef kafa ve önemli hassas bölgeler vuruluyordu. Yüksek binalara rejim keskin nişancılar yerleştiriyordu ve ateş açıyordu gösterilere. Bu şekilde 10.000 kişi öldürüldü. Daha sonra Humus şehri gösterilerde bir baş çekmeye başladı. En yoğun gösteriler bu şehirde yaşandı. Şubat 2012 ‘de Humus şehri kuşatıldı, tanklar ve füzelerle vuruldu, siviller öldürüldü ve ilk göç Humus ‘tan yakın olan Lübnan ‘daki kuzeydeki Trablus şehrine yaşandı. Kısa bir sürede mülteci sayısı Lübnan ‘da 100.000 ‘e ulaştı. Bu gelişmeler üzerine Birleşmiş Milletler Esad’dan görevini bırakıp yardımcılara bırakmasını istedi. Birleşmiş Milletler ‘de de oylama yapıldı. Rusya ve Çin veto hakkını kullandı ve bir sonuç alınamadı. Şehirler üzerine bu şekilde bombalar yağıyordu. Varillerle, sukut füzelerle hiç ayırım gözetmeden şehirler vuruluyordu. Birkaç tane önemli bir olay bir yaşanmıştı Suriye ‘de bu sürede. Mayıs 2012 ‘de Humus ‘un El Havle ilçesinde, Esad milisleri kasabaya girip oradaki sivilleri öldürmüştü. Bu sivillerin çoğu çocuktur. Birleşmiş Milletlerde yine büyük bir tepki uyandırdı ama sonuç alınamadı, Rusya’nın ve Çin ‘in dediğim gibi vetosuyla. Ağustos 2013 ‘te daha önemli bir olay yaşanmıştı. Buda bölgesinde Şam’ın yakın bölgesinde Esad güçleri kimyasal silah kullanmıştı. Çoğunlukla çocukların ve kadınların yaşadığı bölgeye kimyasal silah füzesi atmıştı ve bu olaylarda yaklaşık 1.300 kişi öldürülmüştü.

Şu anda bu panel geçen hafta düşünülüyordu ve geçen hafta Suriye ‘nin, Suriye’deki olayların 1000. Günüydü, 11 Aralık ‘ta. Bugüne kadar Suriye’de can kayıpları 129.000’i aşmış durumda bu kesin bir sayı olmamakla birlikte. Çünkü az önce Semih Bey’in belirttiği gibi kayıplar var yani ailelere kendilerini hapishanede zannediyor ya da başka ülkeye kaçmış zannediyor ama bunların çoğu kayıp sonuçta ama kesin ölü olduğu tespit edilemiyor. Bu 130.000’in ölümün yaklaşık 12.000’i çocuk, 11.000’i kadın. Peki, mültecilerin durumu, mülteciler ne durumda şu anda? Şu anda Birleşmiş Milletlerin verilerine göre Suriye’de 3 milyon dış ülkelerde mülteci bulunmakta ve günde yaklaşık 7.000 Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalıyor. Mültecilerin yarısından fazlası çocuk. Filmde geçtiği için fazla değinmiyorum. Geçen haftada Birleşmiş Milletler tarihin en büyük yardım çağrısında bulundu. Suriyeli savaş mağdurları için 6.5 milyar dolar para talep etti ve 2014 yılında her 4 Suriyeli’ nin 3’ü insani

yardıma ihtiyaç duyacağını kaydetti. Mültecilerin ülkelere dağılımı Türkiye’de kamplarda AFAD ’ın resmi verilerine göre 300.000 civarında, 500.000 dışarıda var. Bu rakam belki daha büyük olabilir. Ürdün ’de 500.000 kişi bulunmakta. El- Zateri kampında 100.000 kişi yaşamakta ve çöl ortamında yaşıyorlar çok zor şartlarda. Lübnan ’da 1 milyon kişi mülteci durumunda. Lübnan hükümeti özellikle iş etnik yapıyı bozmamak bahanesiyle kamp kurmuyor. Oradaki mülteciler kendi imkânlarıyla ya da yerel STK ’ların imkanlarıyla barınmaya çalışıyor. Lübnan ’daki şartlar çok zor. Eğitim alamıyorlar, sağlık imkânlarından faydalanamıyorlar. Geçen hafta Şam ’daki çatışmalardan dolayı bir haftada Lübnan ’ın Arsel bölgesine yüksek bir bölge 18.000 kişi sığamamıştı. Mültecilerin bulunduğu diğer ülkelerden bazıları Irak, Mısır, Libya, Bulgaristan ve hatta Yunanistan ’a bile ulaşmış durumda mülteciler. Kampların durumu burada bahsedildi. Ben dinledim sabah yani bazıları belki bazıları şöyle düşünüyor olabilir. Bu mültecilerin ne işi var burada, ne zaman gidecekler, neden buradalar? Yani tabii durum bundan ibaret değildir. Hiç kimse isteyerek ülkesini bırakmak istemez, bırakmaz ama kamplarda bulunanlar daha şanslı olanlar ben addediyorum. Kampların durumu ne alemde?

Yaz aylarında kamplar bu şekilde. Burası El Za’teri kampı Ürdün’de çöl ortamında yaşıyor insanlar yazın bu şekilde.

Kış aylarında bu şekilde burası Lübnan Arsel bölgesi iyice kar yağıyor oraya bu şekilde insanlar yaşıyor.

Bu kadar şanslı olmayanlarda var dediğim gibi. Avrupa 'ya kaçmaya çalışırken duyuyorsunuz haberlerde sürekli boğulmalar oluyor. Tekneler alabora oluyor, boğuluyorlar. Bu geçen 15 gün önce her halde boğulmaktan son anda kurtarılan bir anneye sorulmuştu neden bu Yunanistan 'a kaçmak üzereyken tekneleri alabora oluyordu ve bu kadın kurtulmuştu bebeği maalesef bu kadar şanslı değildi ve denizde ölmüştü. Bu kadına sormuşlardı. Neden bu yola başvurduunuz? O da çocuğuma süt, kendime onur bulabilmek için kaçmıştım, maalesef böyle yaşıyor.

Kısaca özetle Suriyeli mülteciler bu durumu yaşıyor özellikle çocuklar. Dediğim gibi hiç kimse isteyerek ülkesini isteyerek terk etmiyor. Ben bizzat biliyorum iki tane bir kadın var ikisi de Türkmen. Bir ay önce bu kadınlar 70 yaşlarında ikisi de köyünü hiç terk etmedi, ilk günden beri terk etmedi.

Köye füzeler atılıyor, variller atılıyor, terk etmediler ve dediğim gibi 1 ay önce bir füze geliyor kadınların üzerine düşüyor ve ikisi de şehit oluyor. Şimdi bu panelde olayın kültürel, ekonomik ve boyutlarını konuştuk, konuşuyoruz ama bir de tarihsel boyutları da var. Bu insanlar şöyle diyeyim İstanbul 'un fethi 1451, Halep 'in de fethi 1516 arada bir 60 yıl fark var sadece. Bu insanlar daha 70-80 seneye kadar, öncesinde beraber yaşıyorlardı, bağlar vardı devam ediyor. Bu 2 kadın dediğim gibi ben bizzat biliyorum. Bir tek Arapça kelime bilmiyorlar. Suriye'de yaşadıkları halde belki dedelerinin dedeleriyle Suriye'de doğmuştu ama Arapça bilmiyorlar. Suriye 'de yaşıyorlar böyle insanlar da var. Tabi çok önemli değil bu ama tek bir toplumduk yakın zamana kadar ve şu anda bizim üzerimizde bir sorumluluk var bu mültecilere karşı. Ben mülteci demiyorum ama artık bir isim oldu misafirlerimiz hükümet de böyle diyor sağ olsun. Kısaca mültecilerin durumu bu.

Her savaşta olduğu gibi en çok mağdur olan, en çok zarar gören masum çocuklar oluyor. 1000 günlük sürede Suriyeli çocukların yaşadıkları acılar gördüğümüz gibi. En önemli sıkıntılardan birisi aşılama programları yapılamıyor. Salgın hastalıklarda bir artış var. Düzenli bir şekilde okula gidemiyorlar, yıl kaybı yaşıyor. Yetersiz beslenme zor kış aylarında yaşamaya mahkûmlar, mücadele ediyorlar. Şu ana kadar belki bir 10 tane çocuk donarak can verdi. Kirli su ve hijyensiz ortamda büyüdükleri için hastalıklara maruz kalıyorlar. Psikolojik travmalar yaşıyorlar. Her ailede 1 kayıp vardır ya da babaları içeride kendileri kamplarda babasız yaşamak zorunda kalıyorlar. Maalesef Suriye olayı bu şekilde ve devam edeceğe benziyor ama bizim üzerimizde de bir görev vardır, sonuçta dediğim gibi her türlü bağımızın olduğu bir toplum, bir ülke Suriye. Devlet üstüne o görevini yapmaya çalışıyor ama halkın da vatandaşında bir şeyler yapmaya çalışması önemli. Dediğim gibi kötü niyetli olan insanlar her toplumda vardır ama genele bakıldığı zaman bu insanlar isteyerek ülkelerini terk etmiyorlar ve fırsatı bulduklarında ülkelerine döneceklerine inanıyorum. Sağlık durumlarından bahsetmek istemiyorum geçmişti bu şekilde hazırlamıştık bunu. Dinlediğiniz için teşekkür ederim. Bu saate kadar sabrınızdan dolayı da teşekkür ediyorum. Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI:

Ben de teşekkür ediyorum Muhammed Bey'e. Şimdi bir soru cevap kısmımız olacak. Misafirlerimize sunumlarıyla ilgili soru sorabilirsiniz. Soru sormak isteyen arkada bir arkadaş var.

KATILIMCI 1:

Merhaba, ben Mehmet Yeşilmen. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nden geliyorum. Haber ve Seyran muhabiriyim. Hüseyin Bey'e 2 tane sorum olacaktı. Bunlardan ilki şeyden bahsettiniz bu Suriye'nin içlerini kimsenin giremediği yerlere yardım götürdüğünüzü söylediniz, bu yerelgenin ve yerel yönetimlerle bunu sağladığınızı söylediniz. Bu yerel yönetimler kimlerden oluşuyor ve bu yönetimlere yerel yönetimlere hangi araçla yani kimler hangi kuruluşlarla irtibata geçtiniz, hangilerinin sayesinde?

Diğer soru da, Rojava'da Özgür Suriye Ordusu ya da diğer örgütlerinin diğer örgütlerin tutukladığı bazı insanlar vardı. Bunu haberlerde medyada okuduk aslında. Bunlarla ilgili herhangi bir girişimde bulundunuz mu? Bu da 2. sorum. Teşekkür ederim.

HÜSEYİN ORUÇ:

Yerel yönetimler değil, yerel insanlar dedim. Yönetimin tamamı kopmuş zaten. Hiçbir iradenin kalmadığı hiçbir otoritenin kalmadığı bir ortamdan bahsediliyor. İlk günler için özellikle söylüyorum. Şimdinde şehir konseyleri oluşturuldu. Bu konseyler vasıtasıyla belediye hizmetleri, mahkeme

hizmetleri, okul hizmetleri daha düzenli özgürleştirilmiş bölgelerde verilmeye başlandı ama ilk günlerde bunların hiçbirisi yoktu. Gittiğinizde yardım etmeniz gerekiyor. O bölgede, o köyde, o kasabada ileri gelen insanları davet ediyorsunuz, imamını, öğretmenini, doktorunu. Onların bir komite kurmasını istiyorsunuz. Diyorsunuz ki siz buranın sorumlusu olacaksınız. Onlar kendi aralarında komiteler oluşturdular. Lejine diyorlar bu komiteler vasıtasıyla oranın ihtiyaçlarını tespit ettiler. Kimlerin orada yardım alması gerektiğiyle alakalı altyapı çalışmalarını onlar yaptılar. Bu yapılan çalışmalar üzerinden de biz onlara yardımları gönderdik. Dağıttıktan sonra da fotoğraflar, videolar ve dağıttıkları insanların isim listeleriyle birlikte bize döndüler. Biz de başka kanallarımız vasıtasıyla yine yerel insanlar ve bizim arkadaşlarımız vasıtasıyla random bir şekilde bunların hangi oranlarda nerelerde dağıtılıp dağıtılmadığıyla ilgili kontrollerimizi yaptık. Bu sayede en uç noktalara kadar malzemelerimizin ulaşmasını sağladık. Rojova'yla alakalı orada tutuklananlarla alakalı çok kirli bir iç sıkıntı yaşıyor orası. Şu anda başka iç sıkıntılarda var. El Kaide'den, Irak Şam İslam Devleti'ne orada oluşan diğer haydut ekiplere kadar içeride çok fazla belki buraya yansımayan ama insani yardım çalışması yapan insanları rejim kadar zorlayan ve hareket kabiliyetini sınırlayan içsel sonraya dönümlük hesaplarla devam ediyorlar. Orayla ilgili de bir çalışma yaptık, yürüttük. Türkiye'deki yapılarla da bunun iletişimini yaptık. BDP ile de görüştük biz. Selahattin Bey'le de görüştük İstanbul'da. Bu yardımları bizim o tarafa götürebileceğimizle alakalı görüşmeler yaptık. Talepte onlardan gelmişti zaten. Biz insani yardım çalışmasıyla ilgili hiçbir sınır tanımıyoruz. Hiçbir siyasi yapıyı görüşülmez olarak da görmüyoruz. Herkesle otururuz, herkesle konuşuruz ki bir çocuğun ağlamasını dindirebilelim. O çocuğun Rojova'da yaşamasıyla, Halep'te yaşaması ya da Şam'da yaşaması ya da İstanbul'da yaşaması ya da çok sefer söyledik Telaviv'de yaşaması çok farklı değil. Bunu bu şekilde göstermeye çalışanlarda bölgeye hizmet etmiyorlar, bölgedeki hem çocuklara hem de barışa zarar veriyorlar. Biz bu konuda açık olduk, açık olmaya da devam edeceğiz. Bölgeye yardım götürdük, bundan sonra da götüreceğiz. İnşallah oranın yanında durmaya da devam edeceğiz.

OTURUM BAŞKANI:

Başka sorusu olan?

KATILIMCI 2:

Benim sorum Hüseyin Bey'e olacak. Suriyeli mülteciler bir süredir ülkemizde. Sizin gibi halkla iç içe yaşayan Sivil Toplum Kuruluşları, Suriyeli mültecilerle ilgili toplumda hassasiyet oluşturacak, farkındalık yaratacak bir takım aktiviteler yapılabilir mi? Bu konuda siz ne yapmayı düşünüyorsunuz ya da ne yapıyorsunuz, onu öğrenmek istedim. Teşekkür ederim.

HÜSEYİN ORUÇ:

Başlı başına bir konferans daha vermemiz lazım ama biz şunu biliyoruz 25 yıla yakındır gördüğümüz bütün muhacir hareketlerinde maalesef savaşan taraflar muhacirleri savaşın bir parçası olarak kullanıyorlar ve savaşlar araziden çok lojistiğinde kazanılıyor ya da kaybediliyor. Ne kadar sırtınız sağlamsa ve ne kadar yoğun bir destek alabiliyorsanız başarılı oluyorsunuz. Bu savaşta da şu ana kadar rejim muhacirleri, halktan Suriye'nin kendinden daha iyi kullanabilen ve yönlendirebilen bir yapıda oldu maalesef. Bunun için ilk günden itibaren muhacir kamplarında yapılması gereken çalışmalar şimdi başladı, şimdi daha yoğun bir şekilde yapabiliyorlar. Her şeyden önce şu mutlaka yapılmalı istisnasız. Temel ihtiyaçların karşılanmasının ötesinde eğitimle alakalı bu çocuklarımızın tamamının düzenli bir eğitim içerisinde tutulması olmazsa olmaz. İki dönem kaybetti Suriyeli çocuklar.

Bu eğitim olarak çok büyük bir kayıp ama bir onun kadar önemli olan da bu çocuklar sokakta büyüdüler. O psikolojinin içinde büyüdüler. Eğer okullandırabilseydik biz bu çocuklarımızı çok daha rahat bir noktaya getirebilirdik. Onun için önce eğitimle alakalı çalışmaları mutlaka yapmamız lazım. Şunu da çok iyi görmemiz gerekiyor hepimiz duygusal olmalıyız. Kendimizi onların yerine koymalıyız. Yani hiçbirimizden Malik biraz önce gördüğümüz Malik'in yerinde olmak ya da çocuklarımızın Malik'in yerinde olması hiç uzak değil. Yarına öyle olmayacağımızla alakalı garantilerimizde yok. Bu olmalı ama bunu yaparken de 1 milyon insandan bahsediyoruz Türkiye'de, Lübnan'da 1 milyon insandan bahsediyoruz. 3.5 milyon insanın yaşadığı ülkede 1 milyon misafir var. Bunların mutlaka belli bir düzen içerisinde oluşturulması lazım ki siz bunu yönetebilirsiniz. İşte İstanbul'da 100.000'e yakın var. Hiçbirisini bölgeye geri götürüyorsunuz. Burada yağmurun altında, karın altında soğukta çoluk çocuk cidden çok kötü, gördüğünüz zaman parçalanıyorsunuz ama diyorsunuz ki alalım sizi konteyner kentlerim var, Suriye sınırının hemen yanına kurduğum kentlerim var benim. Hala yerim var, alayım götürüyüm sizi oraya yerleştireyim çocuklarınız okula gidecek, günde 3 öğün yemek yiyeceksiniz, sağlık hizmetlerinizi de alacaksınız ama kimseyi götürüyorsunuz. Onun için bu çok da basit bir denklem değil ama ilk oturması gereken yer dediğim gibi okullaşma. Bunun üzerine çok düşmek, hangi noktada olurlarsa olsun bunu sağlamamız gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI:

Başka soru yok her halde. Sorusu olan yok. Programımızı burada tamamlayabiliriz fakat programı kapatmadan önce ben komşu ve akraba ülkeler merkezimizin başkanına öncelikle bu programın düzenlenmesinde gerçekten çok fazla emeği geçen iki değerli arkadaşımız Murat Yiğit ve Ahmet Yusuf'a katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Misafirlerimize plaket takdimimiz olacak. Öncelikle Rektör Hocamız Sayın Profesör Doktor Nazım Ekren'e plaket takdimi için kürsüye davet ediyorum. Hüseyin Bey'e Rektör Hocamız plaket takdim edecek. Ayrıca Merkez Başkanımız Sayın Prof. Dr. Said Yazıcıoğlu hocamızı da kürsüye davet ediyorum. O da Muhammed Bey'e plaket takdimi yapacak. Panelimiz burada sona eriyor, herkese iyi akşamlar. Herkese çok teşekkür ediyoruz. Sağolun.